RADU TEODORESCU

CREȘTINUL ORTODOX CA SLUJITOR AL ADEVĂRULUI

Cugir 2025

CUPRINS

INTRODUCERE

„Şi veţi cunoaşte adevărul, iar adevărul vă va face liberi”
Ioan 8, 32

Adevărul este poate una dintre cele mai frumoase teme ale filosofiei. Aceasta fiindcă dintre toate ştiinţele poate filosofia a dedicat cel mai mult spaţiu adevărului. Totuşi este bine să ne dăm seama că adevărul este o şi problemă teologică. Adevărul este ceea ce se opune minciunii care este o înşelăciune şi un lucru strâmb în plan moral. Teologul Gheorghe Butuc spunea în acest sens: „adevărul nu poate fi mărturisit decât dacă este experimentat, trăit. Aici este toată diferenţa dintre cei care flutură în vânt formule cu parfum de adevăr şi cei care îl mărturisesc fiindcă îi cunosc Taina, preaplinul şi binefacerea.

Pentru a elimina orice dubiu, de la început reamintim axioma indubitabilă a existenţei: *omul nu poate deţine monopolul Adevărului*. Nici de unul singur în chip infailibil. Nici organizat în grupuri de tip ONG-ist, sindicalist sau sinodal. Nici extensiv, prin arhivarea tuturor datelor despre adevăr. Nici intensiv, prin efortul de a reţine doar formule adevărate. În nici un fel şi sub nici o formă, omul nu deţine monopolul Adevărului. Lucrul acesta este susţinut cu tărie de toată tradiţia biblică şi patristică a Bisericii, concluzionată magistral de Sfântul Grigorie Teologul: „*Iar pentru noi este un prea distins teolog nu cel care spune că a descoperit „totul” – pentru că niciodată omul nu va putea cuprinde „totul” - , ci numai cel care se face părtaş unei vederi mai depline şi care reuşeşte să cuprindă în sine mai mult din strălucirea sau răsfrângerea Adevărului, sau oricum l-am numi pe acesta*” (Cuvântarea XVII, *PG* 36, 125 BC).”[1]

În climatul de minciună şi de înşelătorie a societăţii noastre contemporane ne-am gândit să scriem o carte despre adevăr. Nu se vrea o carte motivaţională ci mai mult una de morală şi spiritualitate creştin ortodoxă. Suntem de mai multe ori în viaţă puşi să ne luptăm cu minciuna şi cu ceea ce este

- fals,
- ipocrit,
- prefăcut,
- duplicitar
- şi fariseic.[2]

Lumea de azi se poate spune că a ajuns la o saturaţie a minciunii. Se minte în politică, afaceri sau economie. Ni se spun lucruri frumoase şi plăcute pentru a ne mângâia auzul pentru ca mai apoi să aflăm că totul a fost o spoială.

Avem între noi mincinoşi cronici care una spun şi alta fac. Cu toţi la un anumit moment al vieţii noastre am cunoscut gustul amar de a fi minţiţi. Aceasta fiindcă orice escroc veritabil este un mincinos de elită. Teologul Gheorghe Butuc spunea în acest sens: „după cum observăm, Singur Dumnezeu deţine monopolul Adevărului întrucât El nu-l are, ci El Este Adevărul (In. 6, 14). Omul însă, doar poate participa nelimitat şi asimptotic la Adevăr, în măsura în care Îl străbate Adevărul ritualic, iar nu cel speculativ (P. Ţuţea). Mai clar, nu omul urcă spre Adevăr prin speculaţii teoretice, ci Adevărul se face cunoscut nouă prin Revelaţie smerită, care pentru noi este întotdeauna adânc copleşitoare.

Oricum, a fi în Adevăr este întotdeauna o Alegere, uneori radicală, dar care schimbă total traiectoria obişnuită a vieţii, întrucât ea cere hotărârea de a sabota orice formă de falsificare care atentează la chipul Adevărului din noi, întru care am fost zidiţi. În afara acestei alegeri esenţiale, raportul forţelor se schimbă în noi şi ajungem să creditām sinele fals, adică toate formele minciunii înstăpânite în noi, dar, de data acesta, cu sacrificiul Adevărului, care ne întâmpină dinlăuntru sau dinafară. Pe această cale, ajungem să depunem o muncă extenuantă şi totodată distrugătoare, nu numai din cauza vampirismului energetic cu care falsul din noi se hrăneşte, ci şi din cauza neputinţei minciunii de a anihila în vreun fel structura Adevărului din noi, care coincide cu structura existenţei proprii. Altfel spus, totul în noi este zidit din Adevăr, pentru Adevăr şi sunt în Adevăr. Adevărul nu-i ceva dinafara noastră, ceva care ni se adaugă din exterior şi automat, ci este propria şi totala noastră formulă de existenţă. De aceea, a fi înafara lui înseamnă a voi să trăieşti împotriva propriei existenţe, propriei fiinţe, ceea ce nu e doar un surogat iluzoriu de viaţă, dar şi o amarnică povară.”[3]

Sunt mulţi care spun că de fapt ei pot trăii oricum chiar dacă în societatea din jurul lor se minte şi se înşeală mult. Aceasta până la un punct. De ce? Fiindcă omul are în sine o tânjire naturală după adevăr. Într-o dictatură şi o tiranie ei bine minciuna ajunge să se practice sistematic.

[1] Gheorghe Butuc https://doxologia.ro/monopolul-sisau-suspansul-adevarului-crestinism (accesat pe 19.06.2024).
[2] A se vedea Radu Teodorescu, *Fariseul în multiplele sale camuflaje duplicitare* (Cugir, 2024).
[3] Gheorghe Butuc https://doxologia.ro/monopolul-sisau-suspansul-adevarului-crestinism (accesat pe 19.06.2024).

Chiar dacă suntem mai rezistenţi în plan psihologic ceea ce trebuie să ştim este că la un moment dat tot vom ajunge să clacăm dacă suntem minţiţi sistematic. Aceasta fiindcă minciuna este şi ea o formă de manifestare a răului. Despre acest lucru vom discuta în această carte.

Deşi nu suntem prea atenţi la adevăr şi la implicaţiile sale ceea ce trebuie să ne dăm seama este că adevărul este important în viaţa noastră. El defineşte ceea ce este real de ceea ce este ireal şi ceea ce este bun de ceea ce este rău într-un anume sens. Teologul Gheorghe Butuc spunea în acest sens: „revelarea acestui mod de a trăi în Adevăr îl vedem deplin întruchipat în viaţa de creştin, recunoscut dintotdeauna drept omul adevărului, opus total minciunii: „*Cuvântul vostru să fie ceea ce este da, da; şi ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea de la cel rău este* (Mt 5, 37). Mai bine zis, ca să ne dezicem de orice notă de confesionalism, este vorba de omul care trăieşte în Hristos-Adevărul şi în Duhul Adevărului, Cei care ne alimentează toată fiinţialitatea Adevărului de la Tatăl. Un astfel de om este numit în Evanghelie *sarea pământului şi lumina lumii* (Mt. 5, 13), în sensul că devine reper al normalităţii, al onestităţii, al Adevărului, pentru întreaga lume.

Dar, în mod paradoxal, în comunităţile creştine coabitează nelegitim un tip de aşa-zis creştin care, printr-o impostură de ordin teologic şi practic, răstoarnă reperul sănătos – al omului care trăieşte şi din care transpare Adevărul – şi foloseşte Adevărul doar pe post de mască morală (cea mai bună de altfel!) care să-i acopere falsitatea. Acest tip de „creştin", inventat, falsifică chipul Adevărului prin două extreme: confundă trăirea în Adevăr cu formulele despre adevăr şi foloseşte minciuna pe post de adevăr, mai bine zis, Adevărul este folosit pentru a ascunde mai bine minciuna/falsitatea. De fapt, în ambele cazuri, nu e niciun Adevăr."[4]

Adevărul trebuie să ştim că este un mod de a fi. De ce? Fiindcă una este comportamentul fals şi alta este comportamentul sincer. Dacă un mincinos este un om fals ei bine omul care este sincer trebuie să ştim că este un om veridic.

De ce îi evităm pe mincinoşi şi vrem să fi în compania celor sinceri? Aceasta fiindcă după cum am spus minciuna este o manifestare răului. Răul este şi el multiplu şi trebuie să ne dăm seama că are mai multe grade de manifestare.[5]

Adevărul este un lucru care atunci când există de cele mai multe ori este ignorat. Aceasta fiindcă se poate spune că în lumea şi societatea noastră nu există o *conştiinţă a adevărului.* Ne dăm seama că nu poate exista sfinţenie fără de adevăr. Nu ai cum să fie aproape de Dumnezeu şi să fi un mincinos notoriu şi de prestigiu.

Despre mincinoşi şi impostori teologul Gheorghe Butuc spunea: „de obicei, toţi aceştia sunt foarte guralivi. Vor cu orice preţ să fie remarcaţi pentru că au nevoie să li se împărtăşească falsitatea mascată. Altfel, n-ar suporta nici ei înşişi presiunea şi ipocrizia în care trăiesc şi care apare tocmai din lupta dintre adevăr şi minciună ce se dă în interiorul lor. Pentru unii ca aceştia totul este posibil. Orice mixtiune de bine şi rău, orice trişare, orice impostură. Toate din ei slujesc unui singur scop: protejarea minciunii, cu uciderea Adevărului. E de la sine înţeles, că doar minciuna are nevoie să fie protejată şi argumentată. Adevărul este liber de orice pentru că este identic cu toată Realitatea întrupată.

Pe această linie, descoperim (din păcate între cei ce-şi zic creştini) cele mai abominabile exprimări şi manifestări, făcute în numele creştinismului. Dacă ne uităm doar cu un sfert de veac în urmă, descoperim, în spaţiile comuniste, un hibrid hidos de creştinism, care de frica martiriului, s-a compromis atât la nivel teologic cât şi la nivelul etosului. Din acest compromis a ieşit la suprafaţă un produs fals, manifestat teoretic şi practic într-un construct *imposibil şi incredibil*: „încreştinarea" marxist-leninistă a Adevărului. Mai exact, în această neagră perioadă, mulţi dintre reprezentanţii bisericii, compromişi politic, au scris pagini întregi cu teorii triumfaliste despre coabitarea fără nici o discrepanţă dintre comunism şi creştinism, în care Marx şi Lenin deveneau în subsidiar (deşi s-au făcut şi declaraţii oficiale) reprezentanţi de marcă ai creştinătăţii. În acelaşi timp, temniţele erau pline până la refuz de creştini care, în numele Adevărului, n-au vrut să se compromită. Este o moştenire resimţită şi încă nediscernută, ce se resimte acut şi în spaţiul nostru românesc."[6]

Prin urmare trebuie să ştim că adevărul de multe ori cere curaj. Să ne aducem aminte de martirii creştini din primele secole din imperiul roman. Ei bine dacă în imperiul roman spuneai că eşti creştin te aşteptau torturile şi în cele din urmă moartea (aruncarea la lei, decapitarea, spânzurătoarea etc). Zeii romani şi zeii păgâni în generau erau minciuni. Există un singur Dumnezeu şi în numele acestui singur Dumnezeu Iisus a înviat din morţi.

De mai multe ori în viaţa noastră s-a demonstrat că a spune adevărul te poate costa viaţa. Am vorbit aici de martirii din primele secole ale creştinismului care au ales să moară pentru Adevăr, adevărul fiind Hristos.

---

[4] Gheorghe Butuc https://doxologia.ro/monopolul-sisau-suspansul-adevarului-crestinism (accesat pe 19.06.2024).
[5] A se vedea Radu Teodorescu, *Răul în religiile lumii* (Pennsylvania, 2002).
[6] Gheorghe Butuc https://doxologia.ro/monopolul-sisau-suspansul-adevarului-crestinism (accesat pe 19.06.2024).

În acest sens teologul Gheoghe Butuc spunea: „e timpul mărturisirii. Al mărturiei martirice, fără de care nu există formă de creştinism. Niciuna. E drept, cu Adevărul nu se „dă în cap”, dar se interpune pentru restabilirea normalităţii. Orice tăcere crucială în faţa Adevărului este vinovată (afară numai dacă el se impune de la sine, vezi In. 18, 38; 19, 9). Ascunde în ea o culpabilizare tacită. Încurajează falsul făcându-i loc să se impună. Ca să nu zicem că, de fapt, aceste tăceri au mai întotdeauna în spate „un pat moale”, „un loc cald”, un profit, care s-ar clătina în orice situaţie de mărturisire a Adevărului. Se verifică astfel realitatea că orice tip de confort se susţine doar prin compromis, iar partea celor ce mărturisesc este izolarea. Pe scurt, taci şi ai de toate (în fapt nimic), mărturiseşti şi pierzi totul (în fapt nimic).

Mai e ceva. Adevărul nu poate fi mărturisit decât dacă este experimentat, trăit. Aici este toată diferenţa dintre cei care flutură în vânt formule cu parfum de adevăr şi cei care îl mărturisesc fiindcă îi cunosc Taina, preaplinul şi binefacerea. Cei din urmă ştiu că în Adevăr este toată libertatea, toată bucuria, toată aristrocraţia vieţii. De aceea, Adevărului nu i se poate alătura altceva decât Iubirea, cu care se verifică reciproc.

Deci, cei ce sunt în Adevăr iubesc, iar cei ce iubesc, în Adevăr sunt!”[7]

Doi învățători discutau într-o zi.

- Știi ce mi s-a întâmplat zilele astea?
- Nu.
- Am prins cu minciuna pe o elevă.
- Și?
- M-am gândit să dau clasei o lecție.
- Ce lecție?
- Despre ce înseamnă să fi sincer.
- Adică loial adevărului?
- Da.
- Și ce ai făcut?
- Am venit în fața clasei şi le-am spus că unul a fost prins cu minciuna.
- Înțeleg.
- Dar nu am amintit numele elevei.
- De ce?
- O să îți spun.
- Și?
- Apoi le-am spus elevilor.
- Ce?
- Acum priviți în jurul vostru şi spuneţi-mi cine a fost cel care a mințit?
- Și?
- Elenuța s-a roşit şi a plecat capul.
- Ea este, au răspuns colegii arătând spre Elenuța.
- Așa este, am răspuns eu.
- Și?
- Apoi le-am spus elevilor.
- Ce?
- Acela care nu a mințit niciodată să o aducă pe Elenuța la mine.
- Și?
- În clasă s-a făcut liniște.
- Nici unul nu a adus-o pe Elenuța?
- Da.
- Cel puțin elevii tăi au fost sinceri.
- Așa este.
- Le-ai dat o lecție foarte bună.
- Crezi?
- Da.
- Așa sper și eu.
- Speri bine.
- Am voit să îi fac conştienți de discrepanța dintre adevăr și minciună.

[7] Idem.

- Ştii că în lumea noastră există mincinoşi cronici?
- Da.
- Şi ştii de ce?
- De ce?
- De cele mai multe ori din lipsă de educaţie.
- Adică?
- Dacă copilul nu este crescut în adevăr ajunge să se deprindă foarte repede cu minciuna.
- Da sunt mulţi care cred că minciuna este o soluţie la multe probleme.
- Totuşi trebuie să ştim că sunt şi neadevărului care sunt bine venite.
- Cum ar fi?
- Citeam în Patericul egiptean că la un călugăr tânăr a venit un diavol schimbat în înger de lumină care nu îl lăsa să doarmă şi îl tot scula la rugăciune.
- Ca să îl îmbolnăvească?
- Da.
- Şi?
- Călugărul cel tânăr s-a dus la un părinte bătrân care i-a spus.
- Ce?
- Cel care vine la tine nu este înger ci drac
- Şi ce să fac părinte?
- Să îi spui că nu eşti vrednic să fi trezit la rugăciune de un înger.
- Înţeleg.
- Când a venit diavolul în chip de înger călugărul i-a spus că nu este vrednic să fie trezit de un călugăr.
- Blestematu-le călugăr te-ai dus la acel bătrân. Să ştii că bătrânul de la care ai luat sfat este iubitor de argint fiindcă a venit cineva la el să îi ceară milostenie şi deşi avea trei arginţi pe geam nu i-a dat.
- Şi?
- După aceasta aş zisul înger a dispărut.
- Bătrânul călugăr i-a spus tânărului călugăr aşa.
- Ce?
- Nu-i aşa ca ţi-a zis că am trei bani pe geam? Am, dar a venit un beţivan, care face numai rău; l-am văzut beat şi ştiam că o sa vină o femeie săracă a doua zi şi am ţinut banii să-i dau la acea necăjită, nu la beţivan. Dar tu ia aminte, frate, că eu ştiu ce ţi-a spus despre mine, că sunt iubitor de argint, făţarnic şi mincinos. Deci să nu-l mai asculţi că te duce la pieire, măcar că te scoală la rugăciune.
- Frumoasă întâmplarea.
- Deci se poate spune că sunt şi neadevăruri nevinovate.
- Da de multe ori viaţa te pune în astfel de situaţii.
- Totuşi acestea nu sunt minciuni în adevăratul sens al cuvântului.
- Aşa este.
- Bine de ştiut.
- Da.
- Noi avem datoria să îi creştem pe copii în iubire de adevăr.
- De multe ori este greu.
- Dar nu imposibil.
- Sunt de acord.
- Dacă de mic copilul este deprins cu adevărul nu va creşte mincinos.
- Aşa este.
- Copii simt foarte mult minciuna.
- Şi adulţii.
- Dar mai ales copii când sunt mai măricei.
- Prin urmare adevărul se poate spune că este o problemă de deprindere?
- Da.
- Nu m-am gândit la acest lucru.
- Nu, trebuie să fi deprins cu adevărul de mic.
- Pentru a nu ajunge un mincinos cronic.[8]

[88] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Adevărul prin urmare trebuie să fie implementat de mici copiilor pentru ca să devină oameni integrii la maturitate. Teologul Gheorghe Butuc spunea în acest sens: „adevărul pus la un loc cu minciuna bulversează şi parazitează reperul personal şi general al Vieţii, cu consecinţe pe măsură. Dintre consecinţe amintim: avansarea moralităţii sociale (populiste) şi trecerea în plan secund sau sub tăcere a dogmelor; siluirea fondului evanghelic şi forţarea lui să susţină interese obtuze, particulare; argumentarea post factum, cu citate biblice, a multor invenţii şi programe aşa-zis ecleziale; imperativul ascultării fără discernământ; activităţi sociale fără temei teologic; populismul nejustificat al cultului cu sacrificiul sensului lui teologic; creditarea oricărei forme sociale de guvernământ; lipsa de reacţie pentru toate legile statului care sunt împotriva naturii Bisericii (deci, a firii!) etc.

Toate sunt consecinţele unui tip de falsitate, care sacrifică întreaga structură a Adevărului întru care suntem zidiţi şi răscumpăraţi, proces ce atrage după sine o serie întreagă de alte falsităţi, care sunt de fapt, daruri şi puteri spirituale agresate şi rău întrebuinţate în noi. Aşa apare lipsa: de gândire limpede; de atitudine fermă interioară (ferirea de minciună şi atracţia spre Adevăr); de discernământ, de echilibru, de coerenţă între vorbă şi faptă etc. În schimb, devin puternice în noi: imunitatea la Adevăr; falsul în ceea ce spunem; obişnuinţa cu răul; rutina; ritualismul, batjocura; judecata eronată, cea care nu are criteriu; clevetirea sau datul cu părerea; injuriile nefondate şi de complezenţă şi orice alte forme ale falsului care sugrumă viul interior.”[9]

CAPITOLUL 1

DIAVOLUL CA MINCINOS AL MINCINOŞILOR

De unde a apărut minciuna într-o lume al cărui Dumnezeu se identifică pe Sine ca fiind Adevărul? Iisus a fost cât se poate de concludent când a spus despre Sine: *Eu sunt calea, ADEVĂRUL şi viaţa* (Ioan 14, 6). Ei bine trebuie să ştim că minciuna s-a născut pentru prima dată odată cu apariţia demonilor. Demonii nu sunt fiinţe adevărului şi iadul este prin excelenţă spaţiul minciunii. Despre faptul că cine minte sau este un mincinos cronic – cum sunt mulţi în societatea noastră – Iisus a spus cât se poate de clar: „voi sunteţi din tatăl vostru diavolul şi vreţi să faceţi poftele tatălui vostru. El, de la început, a fost ucigător de oameni şi nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăieşte minciuna, grăieşte dintru ale sale, căci este mincinos şi tatăl minciunii” (Ioan 8, 44).

Minciuna este o soluţie

- de moment,
- superficială,
- facilă
- şi falsă

la problemele de viaţă pe care le avem.[10]

Prin urmare este bine să avem lucrurile cât se poate de clar:

- minciuna ne face fii diavolului
- în timp ce adevărul de face fii ai lui Dumnezeu.

Teologul Gheorghe Butuc spunea în acest sens: „Şi n-ar fi un mare pericol dacă unii ca aceştia n-ar dori, cu mare efort, să li se recunoască neapărat numele de creştin autentic, chiar unul reprezentativ. Ar fi doar o manifestare (ne)firească a celor care aleg să trăiască în afara lui Dumnezeu – Adevărul lucrurilor (ca să vezi!). Dar, atunci când se folosesc de masca credinţei pentru a-şi justifica minciuna, aici apare toată gravitatea, suspansul şi durerea. Practic, se ajunge la aporie ontologică (neputând exista ceva în afara Adevărului şi totuşi să existe, fără voia lui), din care nici chiar Dumnezeu nu ne mai poate scoate. E întreţinut de alegerea noastră falsă, deşi El se ţine de alegerea Lui bună şi ţine în existenţă, chiar şi pe cei ce nu (o) vor!

De aceea, trăim un creştinism ruşinos, obedient, care se complace în tăcere vinovată, în locul mărturisirii izbăvitoare. Această tăcere, avansată pe post de smerenie, e un surogat dureros, greşit înţeles şi prost aplicat, care reduce actul credinţei doar în spaţiul interior al dubiilor.”[11]

Evident că unii vor găsii această afirmaţie cât se poate de radicală şi fundamentală: minciuna te face fiul al diavolului. Nu este prea mult? Să fie lucrurile chiar aşa? Nu există o cale de mijloc?

Adevărul este că nu. Între adevăr şi minciună nu există nici o cale de mijloc. Ori eşti mincinos ori eşti un om sincer.

[9] Gheorghe Butuc https://doxologia.ro/monopolul-sisau-suspansul-adevarului-crestinism (accesat pe 19.06.2024).
[10] A se vedea *Minciuna ne face fii ai diavolului* (Editura Agapis, 2022).
[11] Gheorghe Butuc https://doxologia.ro/monopolul-sisau-suspansul-adevarului-crestinism (accesat pe 19.06.2024).

Am spus că diavolul este tatăl minciunii şi că minciuna este modul lui de viață şi existență. Avem dovezi în acest sens? Ei bine spiritualitatea creştin ortodoxă este plină de interacţiuni dintre sfinţi şi diavoli, diavoli care cu toate ocaziile s-au demonstrat că sunt mincinoşi. Căderea omului din rai trebuie să ştim că a avut loc din cauza minciunii. Primii oameni au primit de la Dumnezeu libertatea de a se hrănii din toţi pomii raiului cu excepţia pomului cunoaşterii binelui şi răului fiindcă în ziua în care vor gusta din el vor murii negreşit. Ştim că diavol o atacă pe strămoaşe Eva şi îi spune că Dumnezeu a minţit şi că nu vor murii dacă vor gusta din acest pom interzis ci li se vor deschide ochii şi vor fi ca Dumnezeu. Fatalitatea a avut loc fiindcă Eva s-a lăsat amăgită de minciuna diavolului. Prin urmare nu fără motiv 7500 de ani mai târziu Iisus avea să îl numească pe diavol *tatăl minciunii.*[12]

Sunt mai mulţi care sunt crescuţi în minciună şi mai apoi ajung să se trezească la adevăr. Cazul convertirilor la credinţa creştin ortodoxă este cât se poate de cunoscut în lumea noastră. Un astfel de caz a fost cel al părintelui Serafim Rose: „părintele Serafim fusese și el, asemenea studenților cărora li se adresa, un tânăr american idealist aflat în căutarea adevărului. După ce respinsese religia protestantă în care crescuse, el studiase cu zel înțelepciunea orientală, învățând limba Chinei antice, pentru a-i traduce textele religioase. Însă, după cum avea să înțeleagă mai târziu, **sufletul caută în chip firesc un Dumnezeu personal**; și astfel a fost condus, aproape împotriva lui însuşi, înapoi la adevărul irezistibil al lui Iisus Hristos. Și, cu toate acestea, nu s-ar fi convertit niciodată dacă nu ar fi descoperit Biserica Ortodoxă Răsăriteană, care era aproape necunoscută în societatea apuseană. **El a înțeles că această Biserică este, cu adevărat, Biserica cea istorică, întemeiată de Hristos și de Apostolii Săi, căci numai ea a păstrat continuitatea și curăția vechii învățături creștine.** Însă ceea ce l-a făcut să îmbrățișeze Credința Ortodoxă nu a fost în primul rând mărturia istoriei, de vreme ce și alte religii își pot afirma credincioșia față de originile lor istorice; ci faptul că **numai creştinismul ortodox i-a potolit setea de adevăr**: l-a pus în legătură directă cu harul lui Dumnezeu, i-a dat o disciplină profundă în care putea să crească duhovnicește și. În acelaşi timp, i-a oferit principiile metafizice prin intermediul cărora mintea sa pătrunzătoare putea să vadă universul ca pe un întreg coerent. Părintele Serafim s-a dăruit cu totul căutării adevărului, iar atunci când l-a găsit s-a dăruit la fel de deplin slujirii lui."[13]

Sunt oameni care se nasc în minciună şi acest lucru ni-l spun multele religii ale lumii noastre. Este evident că nu au cum să fie toate religiile adevărate din moment ce există numai un singur Dumnezeu. Sunt mai mulţi care au venit cu teoria că de fapt toate religiile sunt numai părţi ale unui mare întreg care este Dumnezeu.

Lucrurile nu sunt chiar aşa. De mai multe ori ştim că Dumnezeu a intrat în conflict cu religiile false. În Vechiul Testament poate cel mai conclusiv caz a fost cel a proorocului Ilie care Îl slujea pe Dumnezeu în timp ce regele şi regina Israelului de la acea dată Ahab şi Isabela s-au convertit la o religie politeistă ce se închina lui Baal şi zeiţei Astarta. Sfântul Ilie îi provoacă pe preoţii lui Baal pe Muntele Carmel să aducă jertfă zelului lor şi ca acest zeu să mistuie carnea de jertfă. Preoţii lui Baal se roagă dar nimic nu are loc şi nimic nu se întâmplă. Când Sfântul Ilie se roagă se pogoară foc din cer care mistuie jertfa adusă lui Dumnezeu.

Se poate vedea aici un mare conflict dintre adevăr şi minciună, dintre religia falsă şi religia adevărată. Aceasta fiindcă ne place sau nu minciuna este prezentă şi în religie. Sunt mai multe minciuni religioase:

- politeism,
- panteism,
- dualism
- monism,
- panenteism etc.

Cine să fie inspiratorul atâtor religii? Omul? Poate numai parţial. Aceasta fiindcă trebuie să ne dăm seama că diavolul vrea să ne despartă de Dumnezeu şi să ajungem cu toţii în iad.[14]

Minciuna religioasă este poate cea mai gravă fiindcă perpetuată ea ajunge să fie o adevărată blasfemie. Trebuie să ştim acest lucru când sunt mulţi care cred că în materie de religie se poate

- spune,
- crede
- şi face

orice.

---

[12] A se vedea Elan Ramona Mitrea, *Minciuna, viclenia făţărnicia* (Galaţi, 2010).

[13] Serafim Rose, *Descoperirea lui Dumnezeu inimii omului*, Editura Sofia, p. 7-8 apud https://doxologia.ro/doar-crestinismul-ortodox-poate-potoli-setea-de-adevar (accesat pe 19.06.2024).

[14] A se vedea Denis de Rougement, *Partea diavolului* (Bucureşti, 1994).

Ei bine fiindcă avem de a face cu Dumnezeu trebuie să ştim că în materie de religie nu orice poate fi spus şi făcut. Trebuie să respectate anumite norme şi lucruri.

În acest sens de mai multe ori auzim că ni se spune că adevărul religios este compromis fiindcă am ajuns să trăim într-o epocă în care religia nu mai are multă semnificaţie şi sens. Teologul Alexandru Mălureanu spunea în acest sens: „pe fondul instaurării unei noi ere, denumită generic era post-adevăr, se încearcă, cu obstinaţie, introducerea unor schimbări paradigmatice: conceptele sunt redefinite și reinterpretate, istoria este rescrisă, adevărul este cenzurat, creștinii sunt etichetați cu apelative precum „colonialiști", „hateri", „homofobi", „retrograzi", „conspiraționiști", fiind priviți ca „paria" societății, din cauza cărora nu se pot implementa viziunile moderne, care doresc îndepărtarea tuturor formelor văzute de creștinism.

În loc să-și asume mesajul autentic și unic al Bisericii, mulți creștini preferă să trăiască o realitate spirituală confuză, caracterizată de sincretism, care încurajează și întreține schimbul de experiențe mistice, de factură orientală, cu idei ezoterice, cu practici neognostice și cu ritualuri păgâne. În acest context, cum putem face diferența dintre creștinismul autentic și „creștinismul" sincretist?"[15]

Evident că atunci când vine vorba de minciuni nu trebuie în nici un fel să subestimăm omul. Totuşi realitatea religioasă a lumii de azi ne spune că trebuie să fim mult mai atenți cu acest subiect. Este plină antichitatea de interacțiunea dintre oameni şi zei. Toate popoarele antice aveau setul lor de zei la care le aduceau jertfe. Să ne aducem aminte că aceşti zei cereau uneori şi jertfe umane. Ce zeu sănătos la minte ar cere jertfe umane? Numai un demon ar cere un astfel de lucru. Ei bine Sfântul psalmist David a fost cât se poate de concludent când a spus că: „toți zeii neamurilor sunt diavoli" (Psalmul 95, 5).

Minciuna religioasă trebuie să ştim că are o mare doză de demonism. De ce? Fiindcă poți minții despre

- oameni,
- lucruri,
- situații,
- evenimente
- sau acțiuni.

Totuşi de ce să minți şi despre Dumnezeu? De ce să spui lucruri care nu sunt adevărate despre Dumnezeu? Aceasta fiindcă după cum am spus există mult demonism în minciuna religioasă. Mai mult, sunt mai mulți care se dedau pe față diavolului şi vor să îl slujească.[16]

Iată ce spunea teologul Alexandru Mălureanu: „în prezent, există pericolul diluării și falsificării adevăratului mesaj al Mântuitorului Hristos, prin ajustări, reinterpretări și adaptări, în funcție de interesul și bunul-plac al așa-zișilor creștini „moderni", care își doresc o ofertă personalizată în ceea ce privește credința creștină: ei își fixează singuri programul liturgic - anual (de Paști și de Crăciun), solicită slujbe mai scurte și în aer liber (pentru Taina Cununiei), la Taina Botezului au preferința ca pruncul să nu fie cufundat, ci doar stropit cu apă, la Taina Euharistiei doresc să fie împărtășiți cu lingurițe de unică folosință și așa mai departe. De cele mai multe ori, ei se raportează la Biserică într-un mod inadecvat, asemănător apelării la firme de prestări servicii.

Și aceasta nu este tot. Unii români care se declară credincioși afirmă că ei nu merg la biserică, dar au credința lor - cred în Dumnezeu, dar înțeles ca o forță impersonală, care conduce universul; consideră că există un singur Dumnezeu, dar fiecare popor îl numește în felul său (Allah, Buddha etc.); nu au citit niciodată Biblia; cred în teoria evoluționistă; nu cred în existența diavolului; susțin avortul; nu cred că există viață după moarte; nu cred în învierea morților, ci în reîncarnare; consultă zilnic horoscopul și chiar apelează la descântătoare, vrăjitoare și ghicitoare; cred în numerologie, astrograme, karma și vieți anterioare; participă la evenimente muzicale cu influențe satanice; își ghidează viața după felurite ideologii, fiind de acord cu diferite forme de imoralitate, considerând că dragostea nu are limite… Aceștia ajung să deformeze mesajul biblic pentru justificarea unor păcate. Mai pot fi ei numiți creștini? Această formă de religiozitate este una păgubitoare și străină de credința creștină."[17]

Prin urmare trebuie să ne dăm seama că minciuna ajunge să influenţeze şi viața noastră religioasă. Aceasta fiindcă dacă diavolul nu poate să ne aducă la ateism şi satanism ei bine va încerca toate metodele să găsească noi religii care aparent sunt bune dar care în ultimă instanță ne vor duce la iad.

---

[15] Alexandru Mălureanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/educatie/biserica-ortodoxa-in-era-post-adevar-intre-autenticitate-si-sincretism-religios-175211.html (accesat pe 19. 06.2024).

[16] A se vedea Juan Jose Revenga, *Lumi oculte. O călătorie inițiatică printre vrăji, santeria afro-cubaneză și voodoo* (Bucureşti, 2008).

[17] Alexandru Mălureanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/educatie/biserica-ortodoxa-in-era-post-adevar-intre-autenticitate-si-sincretism-religios-175211.html (accesat pe 19. 06.2024).

Este plină istoria religiilor de religii de la cele mai bizare la cele mai îndrăznețe şi vitale. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama sunt oameni care

- fie că au fost înşelaţi de diavol
- sau fie că au ajuns la un asemenea grad de răutate şi depravare

că au venit cu noi religii.

Prin urmare trebuie să ne dăm seama şi să nu ne auto-amăgim că sunt mai multe religii mincinoase care sunt fondate pe minciună. Trebuie să facem un efort şi să ieşim din aceste religii şi să venim la adevăr.[18]

Doi admiratori ai Imperiului Roman discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- Mai toată lumea are o părere rea despre Imperul Roman.
- Nu chiar toţi.
- De ce?
- Sunt şi care au o părere bună.
- Mai puţini.
- De ce?
- Fiindcă romanii i-au persecutat pe creştini.
- Ştiu asta.
- Și atunci?
- În China şi Japonia şi acum creştinii sunt persecutaţi.
- Asta aşa este.
- Vezi?
- Dar au existat şi lucruri bune în Imperiul Roman.
- Civilizaţia?
- Nu numai.
- Mai ce?
- Cultura.
- Ştiu.
- Și dreptul.
- Da romanii au fost mari jurişti.
- Da sunt lucruri bune şi lucruri rele despre Imperiul Roman.
- Eu am citit un lucru care m-a pus pe gânduri.
- Care?
- Că un diavol ar fi stat la baza apariţiei şi a expansiunii Imperiului Roman.
- Se poate?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă Imperiul Roman a fost unul păgân.
- Aşa este.
- Ai spus că vrei să îmi spui ceva bun despre Imperiul Roman.
- Da.
- Ce?
- Ceea ce am citit zilele astea.
- Cum am spus în Imperiul Roman sunt lucruri bune şi lucruri rele.
- Ca în toate imperiile.
- Aşa este.
- Deci?
- Este o istorie tare drăguţă.
- Chiar m-ai făcut curios.
- Asta şi aşteptam.
- Nu sunt din fire prea curios.
- Aceasta istorie îl are protagonist pe împăratul Traian.
- Cel care a cucerit Dacia?

[18] A se vedea Serafim Alexeiev, *Calea rătăcirilor. Adevăr și minciună despre viața după moarte* (Bucureşti, 2014).

- Da.
- Spune.
- Ei bine împăratul Traian a cucerit Tracia.
- Ştiu asta.
- L-a detronat pe regele Traciei şi l-a luat prizonier pe fiul lui.
- Înțeleg.
- Ei bine prinţul trac a ajuns la Roma.
- Şi ce s-a întâmplat acolo?
- Prin comportamentul lui a câştigat încrederea lui Traian.
- Frumos.
- Lui Traian i-a părut rău că l-a detronat pe tatăl lui.
- Şi?
- Se gândea să îi dea tronul fiului regelui Traciei.
- Şi i l-a dat?
- Nu.
- De ce?
- Din cauza unui incident.
- Ce incident?
- Traian la prins pe tânărul prinț că era mincinos.
- Cum?
- Într-o zi Traian l-a văzut pe prinț că se plimba prin grădină.
- Şi?
- Mai apoi peste câteva minute s-a întâlnit cu el.
- Prinţe de unde vii?
- De la şcoală.
- De la şcoală?
- Da.
- De ce?
- Eşti un mincinos.
- Cum să fiu un mincinos?
- Eu te-am văzut adineauri că te plimbai prin grădină.
- Nu, am fost la şcoală.
- Ştii ce este?
- Ce?
- Te credeam sincer.
- Sunt sincer.
- Am voit să te pun rege în Tracia.
- Da?
- Da.
- Şi de ce nu mă mai faceți rege?
- Fiindcă eşti mincinos.
- Nu sunt mincinos.
- Ba eşti.
- Aşa că prinţul nu a mai ajuns regele Traciei.
- Interesantă povestea.
- Aşa este.
- Nu o ştiam.
- Morala este că minciuna de multe ori costă.
- Devin şi eu conştient de acest lucru.
- La început mincinoşii sunt priviți bine.
- Mai apoi toți se feresc de ei nu?
- Da.
- Este evident că nimeni nu vrea să aibă de a face cu mincinoşi.

- Mincinoşii nici între ei nu se înţeleg.[19]

Ne putem da seama că mai de vreme sau mai târziu mincinoşii vor ajunge să fie marginalizaţi în societatea noastră. Mai nou trebuie să ştim că lupta cu minciuna se dă şi în spaţiul on-line: „un alt fenomen des întâlnit este reprezentat de așa-ziși preoți *influenceri* și *vloggeri*. Sunt ei mărturisitori autentici sau nu? Inițial, am considerat că aceştia pot face misiune creştină prin talentul lor de oratori și buni comunicatori cu presa, reușind să transmită mesajul Bisericii pe înțelesul celor neinițiați și nefamiliarizați cu limbajul bisericesc și teologic. Popularitatea şi mediatizarea lor au crescut, treptat, până au ajuns figuri publice, recunoscute şi apreciate de foarte mulți oameni (mai ales de cei care nu participă la viața Bisericii). S-a creat astfel un adevărat grup de urmăritori (fani), care distribuie și postează tot ce apare nou referitor la predicile, cuvântările și îndemnurile duhovnicești/lumești ale acestora. Stilul în care sunt prezentate cuvântările lor este unul simplu, accesibil și atrăgător (chiar haios, pe alocuri).

Părerile cu privire la aceştia sunt, însă, împărțite: unii apreciază abordarea lor deschisă spre societate, alții, dimpotrivă, o consideră nepotrivită, criticându-i pentru aparițiile televizate și pentru „goana" după vizualizări. Totodată, aceste înregistrări constituie material de studiu pentru mass-media ostilă Bisericii (care abia așteaptă să analizeze, în detaliu, fiecare frază nepotrivită și care găsește un prilej în plus de a ataca Biserica Ortodoxă și pe slujitorii ei)… Nu de puține ori, ascultându-le părerile de „experți" și ceea ce pot afirma, ajungi să le dai dreptate celor care îi critică, pe bună dreptate, pentru îndepărtarea de mesajul creştin…"[20]

Prin urmare sunt mai mulţi partizani ai adevărului şi acest lucru este într-o oarecare măsură bine. Este bine fiindcă totdeauna va fi loc pentru a slujii adevărul sub o formă sau alta. Mai ales în justiţie acest lucru este necesar. Sunt mulţi care mint în actul de justiţie şi în acest mod nu se face dreptate sau se face o dreptate trunchiată.[21]

Este bine să ne dăm seama de unde ne luăm inspiraţia noastră în slujirea adevărului fiindcă după cum spunea teologul Alexandru Mălureanu de multe ori sursele de inspiraţie sunt reprobabile: „preoți caterisiți sau care și-au dat demisia din preoție și-au creat canale de *YouTube* și *TikTok*, unde postează acatiste interpretate într-un stil sentimental-pietist, dar și întâmplări din perioada când erau preoți, sfaturi de viață și glume, urmărite de mii de fani, care postează mesaje de apreciere și de susținere, în secțiunea dedicată comentariilor. Pe lângă slaba pregătire intelectuală și duhovnicească a acestor „influenceri spirituali", se poate observa și rătăcirea în care se află și în care îi conduc și pe alții, povestind așa-zise „cazuri din culise", recunoscând public starea morală căzută în care au ajuns, încurajând traiul în concubinaj, diminuând gravitatea „păcatelor tinereții" și revendicându-se a fi singurii care îi înțeleg pe tineri.

Aşadar, se confirmă că expunerea mediatică excesivă dăunează grav lucidității și discernământului. Din dorința de a fi simpatici și pe placul publicului, aceştia nu conştientizează pericolul de a-i sminti pe credincioși prin dezinvoltură, necuviința limbajului, gesticularea nepotrivită și chiar prin subiectele abordate, care, uneori, nu au nici o legătură cu credința creştină.

Este esențial ca preotul să nu se propovăduiască pe sine și opiniile sale personale, ci doar pe Hristos, Cel pe care îl slujeşte și cu care este dator să fie de acord, chiar și atunci când majoritatea nu este. Adevărul nu depinde de majoritate. În zilele noastre, într-o lume a minciunii, a falsității, a ipocriziei și chiar a cenzurii, adevărul este minoritar. Din fericire, sunt și preoți care valorifică această oportunitate de a transmite mesajul Evangheliei lui Hristos în mediul *online*, fără a fi atinși de ispita celebrității, a vedetismului și a slavei deşarte."[22]

Lipsa adevărului în lumea noastră se poate spune că produce un vid sau un gol care se manifestă la mai multe nivele:

- existenţial,
- spiritual,
- intelectul
- sau uman.

Acest gol sau vid al lipsei adevărului poate să devină o adevărată criză în care suferim şi ajungem chiar la deprimare.

---

[19] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

[20] Alexandru Mălureanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/educatie/biserica-ortodoxa-in-era-post-adevar-intre-autenticitate-si-sincretism-religios-175211.html (accesat pe 19. 06.2024).

[21] A se vedea Radu Teodorescu, *Dreptatea între relativism moral și speculație religioasă. O analiză creștin ortodoxă* (Cugir, 2023).

[22] Alexandru Mălureanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/educatie/biserica-ortodoxa-in-era-post-adevar-intre-autenticitate-si-sincretism-religios-175211.html (accesat pe 19. 06.2024).

Lipsa adevărului este un lucru care produce multă suferință. Ei bine de mai multe ori în istorie trebuie să ştim că diavolul a creat suferință prin manipularea și trunchierea adevărului.[23] Aceasta fiindcă el a ajuns să inspire mai multe ideologii mincinoase care au plasat omul într-o lume utopică sau ciudată.

Este bine să ştim că în slujirea adevărului cei mai mulţi se uită la duhovnicii lor. Aceasta fiindcă ei vor să vadă dacă ei sunt capabili să le fie

- model
- reper
- şi exemplu.

În acest sens teologul Alexandru Mălureanu spunea cât se poate de bine: „din păcate, există și ispita idolatrizării duhovnicului. Sunt unii credincioşi care dezvoltă o atitudine bolnăvicioasă față de părinții duhovnici (mai ales dacă-i văd și la televizor), depășind limita bunei cuviințe și granița dintre viața personală și viața profesională. Din cauza acestei abordări nepotrivite și infantile, în cazul în care „idolul" lor greșește cu ceva, sunt atât de dezamăgiți, încât ajung să generalizeze și să-și schimbe radical modul de a privi Biserica. Credincioșii autentici sunt însă *realiști* și *conștienți* de propriile minusuri, pe care încearcă să le corecteze, înțelegând că nu există om fără de păcate, Însuși Mântuitorul venind să-i cheme *pe cei păcătoși* la pocăință (Marcu 2, 17).

Mulți se întreabă dacă Mântuitorul Hristos și Sfinții Apostoli ar fi apelat la mijloacele de comunicare în masă și la grupurile de socializare, dacă acestea ar fi existat în primele veacuri creştine? Domnul Hristos a mărturisit foarte limpede: „*Slavă* de la oameni nu primesc" (Ioan 5, 41), „Dar Eu nu caut *slava* Mea" (Ioan 8, 50), „Căci au iubit *slava* oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu" (Ioan 12, 43). Totodată, în secvența ispitirii de pe muntele Carantaniei, se afirmă: „Din nou diavolul L-a dus pe un munte foarte înalt și I-a arătat toate împărățiile lumii și *slava* lor. Și I-a zis Lui: Acestea toate Ți le voi da Ție, dacă vei cădea înaintea mea și Te vei închina mie. Atunci Iisus i-a zis: Piei, satano, căci scris este: *Domnului Dumnezeului tău să te închini și Lui singur să-I slujești*" (Matei 4, 8-10)."[24]

După cum am spus ştim că diavolul nu iubeşte adevărul. Acest lucru îl ştim mai ales din viaţa unui sfânt creştin ortodox mai recent. Este vorba de Sfântul Siluan Atonitul. La un moment dat el era în chilie când a fost vizitat de mai mulţi demoni care spuneau:

- Eşti un sfânt.

Mai apoi demonii spuneau contrariul:

- Eşti cel mai mare păcătos şi nu te vei mântuii niciodată.
- De ce vă contraziceţi? I-a întrebat sfântul.
- Fiindcă noi nu spunem adevărul niciodată.[25]

Este cumva natural ca diavolul să fug veşnic de adevărul din moment ce adevărul este propriu lui Dumnezeu. Din toate operele teologice şi vieţile sfinţilor nu se ştia ca Dumnezeu să fi minţit vreodată. Este adevărat că de mai multe ori Dumnezeu s-a răzgândit. Adică una a fost vorba şi intenţia lui pentru ca mai apoi ele să se schimbe. Poate unul dintre cele mai cunoscute cazuri este cel al cetăţii Ninive care trăia în mare păcate. Dumnezeu i-a decizia să piardă Ninive. Totuşi este trimis prorocul Iona. Aceste – după ce în prealabil a respins chemarea de a le propovăduii ninivitenilor pocăinţa – le va predica pocăinţa şi ninivitenii se schimbă şi se pocăiesc. În cele din urmă Dumnezeu se răzgândeşte şi nu mai pierde cetatea.

Teologul Alexandru Mălureanu spunea: „cred că „logica *like*-urilor" este total străină de duhul creștinismului, caracterizat de *smerenie* și *discreție*. Hristos nu a căutat faimă și nu Și-a dorit să fie apreciat de oameni, ci, din contră, mărturisea: „Nimănui să nu spuneți ceea ce ați văzut, până când Fiul Omului Se va scula din morți" (Matei 17, 9), „Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și *smerit* cu inima" (Matei 11, 29), „Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci *ca să slujească El* și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți" (Matei 20, 28).

Adevărul propovăduit de Iisus Hristos a fost incomod și de neacceptat în rândul fariseilor și cărturarilor, care au răstignit Însuși Adevărul. Și în zilele noastre, Adevărul este respins, contrazis și cenzurat. Mulți oameni preferă să trăiască în minciună decât să viețuiască în Adevăr, care i-ar face liberi (Ioan 8, 32), liberi de întunericul necunoștinței, al indiferenței și al marasmului. Așadar, în lumea pluriconfesională și multireligioasă de astăzi, când fiecare denominațiune creștină și fiecare religie își revendică adevărul, ne putem întreba: Există mai multe

[23] A se vedea Christopher Nugen, *Masks of Satan. The demonic in history* (Sheed and Ward, 1983).

[24] Alexandru Mălureanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/educatie/biserica-ortodoxa-in-era-post-adevar-intre-autenticitate-si-sincretism-religios-175211.html (accesat pe 19. 06.2024).

[25] Din viaţa Sfântului Siluan Atonitul scrisă de ucenicul să arhimandritul Sofronie (Sibiu, 1993).

adevăruri? Cine deține adevărul suprem? *Hristos* este „Calea, *Adevărul* și Viața" (Ioan 14, 6), iar Biserica Sa este stâlpul și temelia adevărului (1 Timotei 3, 15), pe care nici porțile iadului nu o vor putea birui (Matei 16, 18)."[26]

Lupta dintre adevăr şi minciună în lumea noastră este cruntă. Se ştie de exemplu mai nou de o ţară care a invadat o ţară mai mică sub pretextul că trebuie să fie denazificată. Realitatea era că ţara mai mică nici nu visa să fie nazistă.[27]

Lupta dintre adevăr şi minciună trebuie să ştim că este cruntă fiindcă la nivel spiritual ea este lupta dintre îngeri şi diavoli. Ceea ce trebuie să ştim este că diavolii sunt adepţii unei utopii şi a unei mari absurdităţi: că minciuna poate să fie mai veridică şi mai bună decât adevărul. Minciuna demonică s-a demonstrat în istorie că a ajuns să fie considerată una

- anarhică,
- utopică,
- absurdă
- şi distrugătoare.[28]

„Teologia și Biserica Ortodoxă consideră că fidelitatea față de Adevărul revelat al lui Hristos, precum și veracitatea Lui impun speranța că diferitele confesiuni creștine au realmente tensiunea și efortul spre adevărul lui Hristos, dar țin în același timp să sublinieze că unitatea autentică nu este un sincretism sau o relativizare, precum în sensul în care adevărată conștiință creștină nu concepe poziții și adevăruri fragmentate, contradictorii sau trecătoare, ci numai Adevărul unic, „același, astăzi și în veci".

De modul de raportare și împărtășire de acest Adevăr depinde mântuirea omului. Mântuirea este mesajul central al credinței creștine și fundamentul neclintit al întregii vieți și al tuturor activităților Bisericii lui Hristos. Adevărul mântuirii fiind esența Evangheliei lui Hristos, fiecare creştin în parte și întreaga comunitate a creștinilor, Biserica, trebuie să dea mărturie despre acest adevăr, să mărturisească pe Hristos cel Unu, Dumnezeu-Omul și să păzească puritatea adevărului mântuitor. În acest fel se poate mărturisi cu vrednicie, împreună cu Apostolul Pavel că: „propovăduirea noastră nu se întemeiază nici pe rătăcire, nici pe necurăție, nici pe înșelăciune" (I Tesaloniceni 2,3)."[29]

Fiind creştini ortodocşi avem o datorie morală să fim în slujba adevărului. Este vorba de un adevăr multiplu care se manifestă la mai multe nivele:

- ştiinţific,
- economic,
- politic,
- juridic
- sau cultural.

Toate acestea sunt laturi şi componente ale unui şi acelaşi Adevăr ultim şi suprem: Hristos. Este bine să ştim că minciuna de multe ori aduce o satisfacţie de moment dar care pe termen lung ajunge să producă suferinţa conştiinţei. De ce? Fiindcă putem avea o conştiinţă liniștită numai în adevăr. Minciuna produce o suferinţă lăuntrică ce ne face să nu mai ştim care este diferenţa dintre realitate şi ficţiune.

Minciuna este ficţiune şi la un anumit nivel trebuie să ştim că şi diavolul este o ficţiune. El devine real numai când îl actualizăm prin minciunile pe are le spunem.

După cum am spus diavolul urăşte adevărul fiindcă el vine de la Dumnezeu. Pentru filosofi şi oameni de cultură adevărul este şi el o metodă de a venii mai aproape de Dumnezeu. Când acest lucru are loc evident că diavolul va căuta prin orice metodă să îl separe pe om de Dumnezeu.

Destinaţia noastră ultimă este Dumnezeu şi raiul Lui şi ajungem acolo dacă slujim adevărul în viaţa noastră.

Nu avem cum să intrăm în rai dacă în prealabil nu am făcut o pregătire în această viaţă. Această pregătire pentru rai trebuie să ştim că include cu sine slujirea adevărului. Aceasta fiindcă bunul simţ ne spune că raiul este un loc al adevărului şi nu al minciunii.

---

[26] Alexandru Mălureanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/educatie/biserica-ortodoxa-in-era-post-adevar-intre-autenticitate-si-sincretism-religios-175211.html (accesat pe 19. 06.2024).
[27]Facem referinţă aici la războiul ruso-ucrainean început în februarie 2025.
[28] Radu Teodorescu, *Metode de înfrângere a absurdului sau despre originile demonice ale absurdului* (Cugir, 2023):
[29] https://eprb.ro/adevarul-nu-se-negociaza (accesat pe 19.06.2024).

Este evident că în timp ce în rai domină adevărul în iad minciuna este la ea acasă. Nu greşim dacă spunem că de mai multe ori demonii din iad inspiră mai multe minciuni ideologice în lumea noastră. Aceasta fiindcă ei vor ca lumea noastră să fie o lume a minciunii după cum este iadul.[30]

Doi ziarişti discutau într-o zi.

- Ce părere ai despre minciună?
- De ce întrebi?
- Fiindcă oamenii vor va noi ziariştii să spunem întotdeauna adevărul
- Este şi firesc să fie aşa.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Adevărul este un lucru care merită să fie slujit.
- De multe ori mă îndoiesc.
- Nu este bine.
- Ştiu asta.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Adevărul este mai greu de slujit decât minciuna.
- De ce?
- Întotdeauna minciuna este o soluţie facilă, imediată şi uşoară.
- Şi adevărul nu este?
- De cele mai multe ori nu.
- Ştii care este diferenţa dintre minciună şi adevăr pentru un ziarist?.
- Când ai spus adevărul în ziar poţi pune capul pe pernă liniştit şi împăcat.
- De ce?
- Fiindcă conştiinţa ta îţi spune că ai făcut ceea ce trebuia.
- Şi dacă scrii minciuni în ziar?
- Nu vei avea un somn liniştit.
- Nu.
- De ce?
- Conştiinţa te va mustra.
- Şi dacă nu te mustră?
- Înseamnă că ceva nu este în regulă cu tine.
- Aşa este.
- Vezi?
- Sunt mulţi ziarişti care nu cred în adevăr.
- Rău fac.
- Ceea ce cred ei este tiraj sau rating.
- Adică dacă o minciună creşte tirajul sau ratingul este bună?
- Da.
- Mă faci să râd.
- De ce?
- O să îţi spun de ce.
- Chiar te rog.
- Zilele astea am mers la arhivă.
- Şi am găsit un ziar vechi.
- Şi?
- Acolo era un articol care mi-a atras atenţia.
- Ce articol?
- Inedit?
- Păi spune-mi despre ce este vorba.
- Bine.
- Ziarul „Universul" în nr. 26 din 7 Feb. 1929 relatează următoarele.

[30] A se vedea Ieromonahul Grigorios, *Adevărul, calea şi viaţa. O introducere în crezul, cultul şi trăirea ortodoxă* (Editura Epifania, 2022):

- Ce?
- C. Băcanu, elev de liceu din Ploieşti, voia să meargă în luna August 1927 de la gara din Ploieşti la sora sa căsătorită, d o a m n a Negulescu, din comuna Ruşeţu.
- Şi?
- Tânărul s-a adresat unui căruţaş.
- Ca să îl ducă în comuna Ruşeţu?
- Da.
- Şi?
- Pe drum căruţaşul mergea mai agale.
- Nu putem merge mai repede?
- De ce tinere?
- Fiindcă servieta mea este plină cu bani.
- Plină cu bani?
- Da.
- Şi?
- Trebuie să ajung la destinaţie cât mai repede.
- Bine vom merge mai repede.
- Ce s-a gândit căruţaşul?
- Ce?
- Ce ar fi să îl jefuiesc?
- Şi l-a jefuit?
- Da.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi?
- Aproape de Aramnul Boangă pe şoseaua Surdila-Greci căruţaşul 1-a lovit pe licean cu o piatră în cap. Acesta a leşinat.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi?
- Căruţaşul a început apoi să caute prin servietă. Dar liceanul s-a recules şi a început să strige după ajutor. Atunci căruţaşul a sărit asupra Iui şi l-a sugrumat. Cadavrul la aruncat într-o fântână.
- Doamne fereşte.
- În servietă criminalul n-a găsit decât caiete şi cărţi.
- Tânărul vroia doar să îşi dea importanţă pentru a îl face să meargă mai repede?
- Da.
- Mă gândeam eu.
- Deci vezi care pot să fie consecinţele unei minciuni aparent nevinovate?
- Da.
- Din asta spun că noi ziariştii avem o mare datorie.
- Care?
- Acea de a slujii adevărul.
- Până la capăt?
- Până la capăt.
- Aşa este.
- Bine ai spus.
- Cum să nu.
- Dar mai este ceva.
- Ce?
- Adevărul aduce cu sine satisfacţia lucrului împlinit.
- Aşa este.
- Mă bucur că eşti de acord.
- Evident că sunt.[31]

[31] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Avem marea posibilitatea şi marele privilegiu ca în această viață – sub o formă sau alta să slujim adevărul. Să nu ne dăm înapoi de la această mare datorie. „În al doilea rând mărturisirea adevărului presupune dialog, pentru a avea cui să-l mărturisești. E foarte important să fii și ascultat când vorbești. Adevărul nu se mărturisește în neant, în pustiu, ci în comuniune, în iubire, în dialog. Dialogul mărturisitor presupune totodată respectarea tradițiilor și opiniilor celui căruia i-l mărturisești. Respectarea și acceptarea dialogului între tradiții și păreri încărcate de istorie, nu înseamnă nici pe departe solidarizarea cu ele, ci doar încercarea de convingere a celuilalt, nu prin polemică, ci prin mărturisire, că adevărul este unic.

Sobornicitatea despre care se vorbește astăzi pune în evidență tocmai faptul că adevărul este rezultatul comuniunii în iubire, nu al izolării cu pretenții exclusiviste de deținător al „adevărului adevărat". Dumnezeu nu agreează fariseismul, și asta o știm din Scriptură. Nu poți să spui „Doamne, mulțumesc Ție că nu sunt ca ceilalți! Eu te cunosc perfect și te păstrez doar pentru mine! Nu te mărturisesc decât celor ca mine! Cei păcătoşi să vină la credință singuri. Eu nu ies în întâmpinarea lor, pentru că Te-aş relativiza! Eu nu discut cu ei, pentru că, prin simplul dialog, m-aş molipsi de necredință. Să învețe singuri, să cunoască singuri! Eu Te-am găsit și Te păstrez doar pentru mine! Fiecare să se descurce!" Din păcate nimic nu este mai fals decât acest raționament care din nefericire mai persistă chiar și în anul 2016 din epoca iubirii."[32]

CAPITOLUL 2

MINCIUNA CA ILUZIE ŞI GOL EXISTENȚIAL

Există o strânsă legătură dintre iluzie şi minciună. De ce? Fiindcă ambele nu sunt
- adevăruri,
- realități
- şi concret.

Iluzia ne plasează de cele mai multe ori într-un univers imaginar ce nu corespunde cu realitatea. Aceasta fiindcă omul nu vrea să fie o iluzie. Ei bine trebuie să ştim că iluziile pot să fie de mai multe feluri:
- iluzii ideologice, când credem într-o utopie,
- iluzii psihologice, când ne credem curajoşi dar în realitate suntem fricoşi,
- iluzii economice, când susținem că suntem bogați dar de fapt suntem săraci,
- iluzii intelectule, când ne credem inteligenți dar în realitate suntem mai proşti etc.

Ceea ce se poate vedea este că pentru unii iluzia este singura realitate şi ea este mai puternică decât concretul. Faza clinică a iluziei este delirul care ştim că este o afecțiune psihică.[33]

„Î n mărturisirea adevărului nu trebuie să cauți obligatoriu să rămâi unic, ci unit. Fiecare creștin este unic în felul său. Toți creștinii mărturisitori trebuie să fie „uniți în unitate". Cu cât vor fi mai uniți în mărturisirea Unicului și singurului Dumnezeu, cu atât ei vor da expresie și consistență sufletului creștin al Europei, sfințeniei vieții și drepturilor fundamentale ale persoanei umane și ale apărării familiei. Europa, ca și lumea întreagă, are nevoie de bogăția culturii create de creștinism.

Autoritatea supremă de conducere în Bisericile Ortodoxe naționale este sinodul sau soborul. Acest termen arată faptul că Biserica cea una stă pe temelia sinoadelor ecumenice. Biserica este un întreg care rămâne neschimbat în ființa ei. Nu se schimbă în esența ei prin împărțire, ci rămâne o plenitudine sfântă într-o unitate desăvârșită. Aceste sinoade exprimă comuniunea frățească a tuturor în Hristos, toți fiind legați prin aceeași iubire a Duhului Sfânt."[34]

Ei bine trebuie să ştim că omul poate să fie extrem de creativ în materie de religie dar toate creațiile lui sunt relative fiindcă el de fapt şi proiectează propriile iluzii în lumea din exterior.

Iluzia după cum am spus are un rol foarte mare în societatea noastră. Ea de multe ori se manifestă în dorința unei bunăstări economice sau siguranțe sociale pe care nu le vom întâlnii niciodată. Totuși îi vom vota pe cei care ni le vor promite.

Prin urmare ceea ce trebuie să facem neapărat este să nu subestimăm iluzie. Aceasta fiindcă de mai multe ori ea ajunge să fie un fenomen de masă. La mijlocul secolului XX naziştii susțineau superioritatea rasei ariene care după ei trebuia să conducă lumea.

---

[32] https://eprb.ro/adevarul-nu-se-negociaza (accesat pe 19.06.2024).
[33]A se vedea Victoria Shepherd, *O istorie a delirului* (Bucureşti, 2023).
[34] https://eprb.ro/adevarul-nu-se-negociaza (accesat pe 19.06.2024).

S-a demonstrat că rasa ariană a fost doar o iluzie şi că ea nu a existat în realitate. Totuşi în al doilea război mondial mai multe milioane de oameni au murit în numele acestei iluzorii rase ariene.

Cu privire la cum trebuie să înțelegem adevărul părintele Stephen Freeman spunea foarte bine: „Părinţii au considerat că adevărul trebuie să fie identificat cu sfârşitul. Atât Sfântul Maxim Mărturisitorul în Răsărit cât şi Sfântul Ambrozie în Occident au scris o schemă întreită, în care Vechiul Testament este „umbra", Noul Testament este „icoana", în timp ce „Adevărul" este ceea ce va să vină. Această înțelegere are mai multe aspecte.

În primul rând, adevărul oricărui lucru nu se găseşte în prezent, ci în telos, în sfârşitul său. O sămânță nu este cunoscută până când nu devine copac. Dar, cel mai important, aceasta împlinire a adevărului nu este văzută ca o progresie treptată, o clădire în sus spre adevăr. Un astfel de sistem ar sugera că adevărul" nu exista încă". Adevărul este însă deja şi acum. Putem spune că adevărul, care există deja în veacul viitor, atrage totul către sine. Sau, putem spune că adevărul, care există deja în veacul viitor, se manifestă în timp, chiar şi acum, pentru cei care au ochi să vadă.

Modul nostru cel mai comun de a vedea lumea este să acordăm un privilegiu istoriei, să presupunem că trecutul este imuabil și este cauza tuturor lucrurilor din prezent. Acest lucru ne face autorii creației, factorii de decizie din povestea universului. Acest lucru este foarte ademenitor, chiar dacă poartă în el semințele fricii şi ale războiului. Dar Dumnezeu nu a constituit creația în acest fel."[35]

Ceea ce ne spune spiritualitatea creştin ortodoxă este că adevărul nu este o iluzie deşi de multe ori este greu de mărturisit şi susținut. Aceasta fiindcă de cele mai multe ori iluzia se impune ca un fel de vis. Este frumos să visezi fiindcă cei mai mulți dintre noi visăm frumos. Ei bine visul ştim că nu este realitate ci este mai mult o iluzie care s-a desprins din viața de zi cu zi.

Se vorbeşte în zilele noastre de aşa numitul *vis american.* Ce înseamnă el?

- O viață fără griji,
- o viață de bunăstare,
- o viață fericită
- şi o viață împlinită.

Totuşi au fost şi cazuri pentru cei care au plecat în America în care visul american a fost doar o iluzie.[36] Ni se spune că oamenii au nevoie de aceste iluzii fiindcă ele îi motivează.

Este bine să ştim că pentru unii diferența dintre iluzie (minciună) şi realitate (adevăr) este foarte mică. De ce? Fiindcă oamenii cred că pot să schimbe lumea cum vor ei. În romanul 1984 al lui George Orwell protagonistul principal tăia într-o mare dictatură şi munca lui era de a schimba în presă declarațiile oscilante ale dictatorului sau a Fratelui celui Mare cum era numit în roman.

Ei bine istoria a arătat că sunt mulți dictatori care găsesc iluziile ideologice şi iluziile politice mult mai reale decât adevărul în sine. În aceste cazuri milioane de oameni vor avea de suferit.

Teologul Marin Mihalache ne spunea că în istorie creştinismul a venit ca o întoarcere la adevăr: „ce are de-a face Atena cu Ierusalimul?" s-a întrebat cândva Tertullian, unul din venerabilii Părinți Punici ai Bisericii Apusene. Răspunsul istoriei la întrebarea juristului și teologului păgân convertit la credință pe la anno Domini 200 a fost că profetismul şi mesianismul Ierusalimului şi raționalismul Atenei au în comun covenantul teologic al apariției creştinismului ca religie. Ambele surse filosofice și teologice au stat la baza creării şi a maturizării doctrinei şi a dogmei religioase creştine împreună constituind etosul gândirii şi al credinței adoptate de Imperiul Roman după Sfântul Împărat Constantin cel Mare, imperiu care după căderea Romei, grație religiei creştine, a mai dăinuit cel puțin un mileniu. În acest răstimp, când puterea cezarului și nobilele aspirații și virtuți stoice şi aristocratice romane s-au stins, izvoarele celor două mari tradiții de gândire și credință au primit şi alți afluenți, curente de idei religioase, culturale și filosofice valoroase, care împreună și-au adus aportul la naşterea culturii şi a civilizației europene în evul mediu și în epoca modernă."[37]

Iluzia după cum am spus este ceea ce stă la baza la mai mult minciuni din lumea şi din jurul nostru. Darwin a avut iluzia că omul s-a trage din maimuță fiindcă omul seamănă cumva cu maimuța. Totuşi este o mare diferență dintre om şi maimuță. Darwin a fost atât de categoric că a luat o iluzie ca fiind adevăr. Şi în zilele noastre adepţii darwinismului susțin că omul se trage din maimuță. Este şi aceasta – se poate spune – o minciună ştiinţifică şi ideologică.

---

[35] Preot Stephen Freeman https://ortodoxiatinerilor.ro/sfintii-parintii-au-considerat-ca-adevarul-trebuie-sa-fie-identificat-cu-sfarsitul/ (accesat pe 19.06.2024).

[36] A se vedea Elisabeth Kraus şi Colin Aurer, *Simulacrum America. The USA and the popular media* (Camden House, 2000).

[37]Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).

Teologul Marin Mihalache spunea cât se poate de frumos despre rolul pe care l-a avut creştinismul pentru a aduce lumea la adevărul religios şi filosofic: „raționalismul filosofic grecesc însuşit şi transformat de către Sfinţii Părinţi a stat la baza formării doctrinei și a dogmei religioase creştine. În contemplarea tainelor divine şi în construcţia monumentalelor sisteme de gândire teologică, Sfinții Părinți ai Bisericii nu se dovedesc mai puțin inteligenți ori educați decât filosofii și ideologii culturii seculare a lumii de astăzi. Numai că gândirea teologică, religioasă, mistică, mito-poetică este de altă natură, sorginte și esență decât gândirea pozitivistă, științifică, materialistă a omului modern. Create după chipul și asemănarea Logosului divin doctrinele religioase dogmatice ale Bisericii sunt în esența lor profund logice, raționale sau non-raționale, dar de un raționalism care transcende reducționismul empiric, scientist și logica lineară. Inspirați de Duhul Sfânt, Sfinții Părinți au absorbit creativ în monoteismul iudaic raționalismul filozofic antic grecesc, platonismul și neo-platonismul evului mediu și în spiritul mistic oriental l-au distilat într-o sinteză filosofică și teologică, într-o viziune profetică și morală care au schimbat fundamental viața, gândirea și credința lumii în ultimele două mii de ani. Credința și tradiția creștină contemporană, Biserica apostolică, trec însă acum printr-o eclipsă a viziunii misionare, a rostului și rolului acestora în această lume. Urmând parcă în amurg după urmele zeilor antici și devenind tot mai anemic, apatic și indiferent, cu o tot mai slabă voință de manifestare, creștinismul a încetat practic să se mai opună atacurilor tot mai virulente ale relativismului cultural sau anti-cultural postmodern, a capitulat fără condiții în fața neo-păgânismului postmodern. Întrebarea care rămâne este deci ce mai are Ierusalimul profetic și Atena rațională după ce au dat naştere creştinismului de la Roma şi Constantinopol, creştinism care acum este pe cale de dispariție in locurile unde s-a născut, cu deconstructivismul de la Paris?”[38]

La fel de bine ni se spune de unii că trebuie să fim conştienţi că adevărul este de multe ori prea abstract. Este prea abstract să spui că 2+2=4. Totuşi adevărul trebuie să ştim că nu este deloc abstract. El este concret şi vine să ne ancoreze în realitate.

Este această realitate din care omul vrea să scape şi să devină liber. Pentru mulţi realitatea din jur este dezamăgitoare. Aşa se face că ei preferă să se retragă în iluzii. Sunt mai mulţi fani de ştiinţifico-fantastic care realmente au ajung să creadă în ceea ce văd în filme sau citesc în cărţi ca să nu mai vorbim de jocurile video.

Omul de azi vrea să scape de realitate care nu îi poate oferii mai nimic din ceea ce

- doreşte,
- aspiră
- şi caută el.

Lumea religiei şi lumea creştin ortodoxă este mult prea rigoristă şi închisă pentru omul de azi. Aşa se face că de multe ori evadarea în iluzoriu este dorită şi considerată un bine. Totuşi iluzoriul nu este adevărat.

Teologul Marin Mihalache spunea în acest sens: „conceptul de dogmă în genere, dogmaticul social, cultural, politic, religios, îndeobște au căpătat pe bună dreptate o conotație peiorativă, derogatorie, de închistare și de stagnare. A spune despre cineva că este dogmatic înseamnă a-l considera inflexibil, arogant, dictatorial, oricum nu strălucit de inteligent. Nu de astfel de dogmatism despiritualizat se preocupă agenții deconstructivismului postmodern și postcreștin. Astfel de dogmatism se descalifică de la sine, nu are nevoie de o armată bine echipată și specializată de intelectuali de elită să se ocupe de demolare. Deconstuctiviștii postmoderni sunt neo-marxiștii cu față cameleonic umanistă și cu o viziune anti-instituțională, anti-metafizică și anti-transcedentală. Programul și visul lor este progresul cu orice preț în marșul revoluționar cultural și politic spre o lume desacralizată, cu o "religie fără religie", fără tradiție, fără dogme, fără instituții religioase, fără revelație, fără Iisus. Deconstructiviștii știu și înțeleg destul de bine că există realități, taine, pe care nici religiile și nici știința nu le pot înțelege ori explica."[39]

Sunt oameni care deşi şi-au pus mari speranţe în stat mai apoi ajung să fie dezamăgiţi el şi îi devin duşmani. Vedem această discrepanţă zi de zi la ştiri.[40]

Este cu adevărat un lucru care trebuie să fie foarte bine studiat această trecere a omului modern de la iluzie la adevăr. Ea are loc în mai multe domenii de activitate a omului şi face de mai multe ori adevărul mai greu de urmat şi slujit.

Adevărul nu este o iluzie fiindcă el este o realitate dar sunt mulţi care ajung să se sature de realitate şi în acest mod ajung să plonjeze în iluzoriu. Istoria este plină de astfel de exemple şi mai sus noi am vorbit doar de naziştii secolului XX care susţineau superioritatea rasei ariene care era de fapt o rasă iluzorie.

[38]Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).
[39] Idem.
[40] A se vedea Marius Andreescu, *Miturile statului și adevărul care ne va elibera* (Editura Agaton, 2022).

Iată ce spunea în acest sens teologul Marin Mihalache: „există întrebări fără de răspunsuri în termeni obișnuiți, omenești, realități inefabile, taine divine care nu pot fi exprimate altfel decât prin simbol, metaforă, însăşi prin conceptul de dogmă religioasă. Realitatea imediată, viața ca atare sunt constituite din spirit şi formă materială. Spiritul este forța dinamică, mişcarea, energia, iar forma reprezintă stabilitatea, cadrul prin care şi asupra căreia acționează spiritul. Un spirit neîntrupat poate fi demonie, arătare, după cum materia fără spirit este lipsită de viață; iar când materia este lipsită şi de formă se dezintegrează, devine haos. Dogmele religioase reprezintă întruparea spiritului în formă, esenţa, etosul, stabilitatea sistemului, integritatea întregului. Dogmele devin astfel implicit prin însăşi spiritul, rolul şi constituţia lor şi pietre de poticnire în calea ideii de progres în înțelesul hermeneutic deconstructivist. De aceea trebuiesc dizolvate, devalorizate, relativizate."[41]

Doi istorici bisericeşti discutau într-o zi.

- Ce părere ai despre adevărul istoric?
- Este greu de aflat dar nu imposibil.
- De ce?
- Fiindcă tot ceea ce care cauză este urma unui efect.
- Adică?
- Sunt mai mulți care neagă azi că limba română este o limbă latină.
- Dar are alfabet latin.
- Sunt unii care spun că de fapt romanii au preluat latina de la daci.
- Hahahaha.
- De ce râzi?
- Fiindcă nu cred în orice inepţie.
- Asta aşa este.
- Vezi?
- Deci tu spui că adevărul istoric poate să fie dedus?
- De cele mai multe ori.
- Adică?
- Dacă lumea de azi nu este sovietică este fiindcă Uniunea Sovietică s-a prăbuşit în 1990.
- Aşa este.
- Deci este simplu.
- Adică?
- Şi în istorie funcționează principiul cauză efect.
- Cred că ai dreptate.
- Mă bucur că vi la adevăr.
- Cum s nu vin?
- Bine.
- Ceea ce mă interesează pe mine este cât de departe trebuie să mergem în slujirea adevărului istoric?
- Până la capăt.
- Până la capăt?
- Da.
- Nu este prea mult?
- Nu.
- De ce?
- Îți voi spune şi de ce?
- De ce?
- Chiar zilele astea citeam ceva din istoria Bisericii Ortodoxe Române.
- Ce anume?
- Un exemplu pe care nu prea mulți îl ştiu.
- Ce exemplu?
- Un exemplu pe care deşi unii îl ştiu nu vor să țină cont de el.
- Sună interesant.
- Este.
- Te ascult.

---

[41]Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).

- Este vorba de mitropolitul Grigorie al Ungro-Vlahiei.
- Ce este cu el?
- În anul 1928 domnitorul Grigorie Ghica fuge la Braşov de frica ruşilor.
- Şi cine a rămas pe scaunul de domn?
- Mitropolitul Grigorie al Ungro-Vlahiei.
- Înţeleg.
- În ziua de 28 aprilie 1828 s-a citit în biserica Sf. Gheorghe actul de numire. Peste două zile ruşii intră în Bucureşti şi cer lucruri mari de la populaţie.
- Ce anume?
- Nenumărate care de făină, ovăz şi alte provizii trebuiră date numai decât. 30.000 de oameni sunt luaţi de la munca câmpului pentru a sluji la dărâmarea Brăilei sau „ca vite de tras" la podvezi.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi?
- Şi când mitropolitul a intervenit pentru ţăranii înjugaţi la care, Joltuhin i-a răspuns.
- Ce?
- Nu ne pasă nouă dacă oamenii sau dobitoacele fac slujba, destul ca ordinele să fie executate.
- Cât de grotesc.
- Aşa sunt ruşii.
- Şi?
- Faptul că mitropolitul Grigorie s-a opus nu a fost pe placul ruşilor.
- Şi ce au făcut?
- De aceea când mitropolitul se opune la scoaterea a mai mult decât 340 care preoţeşti pentru transportul aprovizionării armatei, preşedintele divanului, rusul Palen, îl exilează în Basarabia la 24 ianuarie 1829 şi numeşte pe Neofit, episcopul Râmnicului, locţiitor de mitropolit.
- Înţeleg.
- Purtarea mitropolitului este pilduitoare şi în această împrejurare. El nu doreşte lămuriri pentru pricina exilării; cere numai răspas pentru punerea în rânduială a treburilor mitropolitane; apoi pleacă în surghiun, pe o iarnă grea, într-o căruţă, spre Basarabia, de unde abia peste patru ani i se dă voie să se întoarcă cu totul istovit la scaunul său din Bucureşti.
- Nu ştiam.
- Ci o nepătrunsă rânduire a iconomiei dumnezeieşti! După 99 de ani, de când mitropolitul Grigorie, umilit şi amărât, se târa prin nemeţi în surghiunul din Basarabia răpită de la sânul Moldovei, un alt urmaş al său în scaunul Ungrovlahiei cercetează Moldova dintre Prut şi Nistru. Dar cu deosebire! Grigorie era mitropolit al Ungrovlahiei, era locţiitor de Domn, iar călătoria lui era de jale. Miron este patriarh al României, este locţiitor de rege şi călătoreşte în alai de veselie. Grigorie se duce într-o Basarabie răpită. Miron călătoreşte într-o Basarabie liberă. Grigorie găseşte o Basarabie smulsă de 19 ani. Miron prăznuieşte 10 ani de când s-a întors la sânul României. Slavă puterii tale Doamne!
- Frumos.
- Este.
- Nu ştiam de aceste lucruri.
- Ele ne spun că au fost oameni în Biserica Română care au mers până la capăt.
- Cum mărturisirea adevărului?
- Da.
- Noi cei de azi suntem mai slabi în acest sens.
- Să luăm aminte la cei care au fost înainte de noi.
- Crezi că ajută?
- Cum să nu.
- Nu ştiu ce să spun.
- Mărturisirea adevărului este o datorie fundamentală pentru noi creştinii ortodocşi.
- Cu asta cum de acord.
- Mă bucur.
- Numai în adevăr ne vom găsii pacea sufletului.[42]

[42] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Adevărul poate să fie mai greu de mărturisit dar el nu este o imposibilitate. Teologul Marin Mihalache spunea în acest sens: „deconstructiviștii postmoderni nu mai sunt marxiștii proletari fanatici și brutali de ieri obsedați cu redistribuirea mijloacelor de producție ori orbiți ideologic, ci sunt intelectuali de elită în viața socială, culturală, filozofică și politică a lumii de astăzi. După eșecul social, economic și politic al revoluțiilor proletare, intelectualitatea neomarxistă s-a retras strategic să-și continue revoluția la adăpostul suprastructurii culturale, filozofice și mai ales religioase. Mişcarea ecumenică relativistă de deconstrucție culturală, de negare a revelației adevărului absolut și a celui istoric își începe misiunea prin mistificarea însăși a procesului de formare a canonului biblic, a doctrinei creștine în baza căreia s-a născut dogma. Umblând la rădăcina copacilor păduri de arbori milenari se vor prăbuşi de la sine. Doctrina şi dogma creştină n-au apărut din senin, ci au evoluat până la forma consacrată ca rezultat al unui îndelung proces de gândire, contemplație, rugăciune, prin harul, inspirația şi puterea Sfântului Duh. Revelația divină, sămânța evangheliei, doctrina şi dogma creştină au trebuit mai întâi să fie stropite cu sângele martirilor şi al mărturisitorilor de credință. În acest neîntrerupt sacrificiu cristic a luat naştere şi s-a dezvoltat şi un mod nou de gândire, de înțelegere a lumii, a tainelor divine."[43]

Minciuna este una care aduce cu sine un mare gol existențial. Aceasta fiindcă conştiința omului este una care se simte în largul ei numai când omul slujeşte adevărul. Ei bine când omul minte, conştiința deja începe să îl mustre. Evident că mincinoşii nu vor asculta de conştiința lor. Vidul existențial al minciunii ajunge să crească în funcție de gradul de minciuni pe care le spunem. Mincinosul de la un anumit nivel începe să simtă acest vid existențial fiindcă el ajunge să păşească pe cei străine de

- adevăr
- şi realitate.[44]

Nu greşim dacă spunem că trăim în lume de multe ori putem să simțim că suntem asediați de minciună care ştim că este una multiplă. Ce este de făcut atunci când minciuna ne asediază? Trebuie să ne retragem în biserică şi acolo ne vom găsii din nou în fața cu adevărul care este Hristos. Iată ce spunea în acest sens teologul Marin Mihalache: „Noul Testament n-a fost scris printr-o decizie ori prin decret apostolic ca apoi pe baza acestuia să se fi format biserica. Noul Testament a fost scris în şi de către Biserica trăitoare a adevărului credinței prin inspirația Duhului Sfânt. Acel foc divin de la Pentecost şi fermentul spiritual pe care l-a declanşat explică şi faptul că la numai treizeci de ani după răstignirea şi învierea lui Iisus, Sfântul Pavel, apostolul neamurilor, adresează epistolele sale unor biserici deja existente, constituite în oraşele înfloritoare filozofic, religios şi cultural din jurul gulerului greco-roman mediteranean al Imperiului Roman, şi apoi până la capătul pământului cunoscut până atunci, peninsula Iberică. Pe parcursul timpului Biserica tot prin puterea Duhului Sfânt a ales, a selectat, a clarificat, a canonizat doctrina religioasă, a pus și în scris învățătura și credința care erau în mare parte transmise pe cale orală şi parte integrală din practica zilnică de viață a credincioşilor."[45]

Este evident că vidul existențial pe care îl simțim de mai multe ori în viața noastră are cauză şi minciuna. Ajungem de multe ori să ne mințim pe noi înşine şi credem că acest lucru este

- firesc,
- natural,
- obişnuit
- şi bun.

Realitatea este cu totul alta. Trebuie să fim conştienți de acest lucru: minciuna are efecte nedorite în viața noastră sufletească. Ea este asemenea unei boli care pătrunsă în suflet ajunge să îl contamineze şi să îi facă mult rău.

Adevărul este unul care întotdeauna aduce în sufletul nostru stabilitatea de care avem nevoie. Avem nevoie de stabilitate

- morală
- şi spirituală

fiindcă ele sunt două surse care susțin sănătatea sufletului nostru.

La fel de bine unul dintre efectele adevărului în viața noastră este că ele este foarte motivațional. Suntem motivați de adevăr care ne face mult mai

- sensibili,
- şi elevați.

[43] Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).
[44] A se vedea Ioan Chirilă, *Nevoia de adevăr. Experimentul Pitești și fenomenul Târgu Ocna. Morți martirice* (Bucureşti, 2022).
[45] Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).

Teologul Marin Mihalache spunea în acest sens: „dogma nu este o invenție intelectuală fictivă, este o sinteză teologică, este adevărul credinței sistematizat teologic, reprezintă quintesența adevărului tainic, revelat de și prin Biserică. Dogma este expresia unui mod de gândire și viață în Duh, este arhetip al intelectului sensibil și al intuiției transcedentale. Dogma teologică este precum axioma matematică. Pentru a rezolva o ecuație, se pornește de la o premiză care se asumă că este adevărată și corectă. Tot așa se asumă că dogma fiind posibilă dincolo de spațiu-timp, prin logică, intuiție, deducție, inducție, rațiune, se încearcă să se verifice ori să se extindă adevărul ori ipoteza arhetipală originală în necunoscutul metafizic urcând în înțelegere ca pe o scară din slavă în slavă. Convertirea credinței în dogmă și forța prin care dogma s-a întors în credință structurând-o poartă pecetea unui raport reciproc stabilit între lege și spirit ca manifestări ale aceleași lucrări de ridicare a omului din lume pe scara luminoasă a înduhovnicirii. Astfel dogmele religioase, crezurile apostolice, sunt mărturia, lucrarea şi prezența aceluiaşi Duh Sfânt care a lucrat în viața Bisericii primare şi continuă să lucreze şi în viața bisericii de azi. Fără de această stabilitate doctrinală atribuită dogmei se poate cădea uşor sub tirania relativismului, ceea ce de fapt se şi întâmplă în lumea de astăzi. Pentru a se crea vad tendinţelor dogmatice fluide şi haotice ale postmodernismului, ca apoi să se poată tulbura cât mai uşor apele, trebuie ca piatra stabilă a dogmei creştine şi zăgazurile tradiţiilor religioase să fie mai întâi date la o parte."[46]

Totuşi nu trebuie să subestimăm puterea de seducție a minciunii în lumea noastră. Sunt mai mulți creatori de teorii, ideologii şi doctrine care sunt seduşi de cine ştie de idee năstruşnică şi pe care o introduc în sistemul lor de gândire. Totuşi aceea idee nu este adevărată. În acest sens trebuie să ştim că de mai multe ori suntem pur şi simplu asaltați de aceste idei mincinoase din mai multe sisteme de gândire.[47]

Este adevărat că minciuna ajunge să ne facă să ne simţim goi sufleteşte. Încercăm să uităm acest lucru şi să nu ne gândim la el. totuşi mai de vreme sau mai târziu ne vom confrunta cu realitate. Realitatea este că am trăit şi că am fost sclavii unei minciuni. Aceasta fiindcă se pare că în lumea noastră din cele mai vechi timpuri minciuna se vinde mai bine decât adevărul.

În istorie Biserica Creştin Ortodoxă s-a luptat pentru adevăr chiar dacă acest lucru nu a fost întotdeauna uşor. Teologul Marin Mihalache spunea în acest sens: "Lex orandi, lex credendi " este principiul teologic creștin după care crezurile, canonul oficial biblic, dogmele, "dogmata și kerygmata" sunt sinteze filozofice și teologice creative bazate ori profund influențate de învățătura Sfintei Scripturi și de rugăciunile Bisericii descoperite de Sfinții Părinți în textele slujbelor bisericești săvârșite încă din primii ani ai creștinismului. Sinoadele ecumenice, Biserica universală, au încercat ca prin intermediul crezurilor, doctrinelor și dogmelor religioase să fixeze în formă stabilă, de sinteză concentrată, uniformă, unitară învățătura lui Iisus și a Bisericii pe linia credinței apostolice. Codificarea și stabilirea canonului credinței dreptmăritoare, nu a fost un proces simplu, fără probleme și obstacole, ci a durat sute de ani ca și după aceea să nu fi acceptate uniform de toți credincioșii. Dogma s-a născut din necesitate, din intuiție și dintr-un instinct de conservare a adevărului în fața avalanşelor și a valurilor succesive de erezii care tindeau să macine unitatea de gândire și de viață a Bisericii. Ereziile, fiind cel puțin pe jumătate adevăr erau și sunt greu de detectat ori de rezistat de către mintea nepregătită filozofic și teologic a credinciosului chiar bine intenționat."[48]

Ceea ce este trist este că au apărut şi în cadrul Bisericii Ortodoxe mai mulţi care au venit cu minciuni. Aceste minciuni sunt cunoscute cu numele de erezii şi cei care le susţin sunt numiţi eretici. Ereziile sunt minciuni mai mare sau mai mici care de cele mai multe ori sunt făcute conştient. Trebuie să reţinem acest lucru în zilele noastre când sunt din ce în ce mai mulţi care cred că nu trebuie să fie nici o diferenţă dintre dogmă şi erezie.

Ereziile ajung să ne influenţeze foarte mult sufletul. De ce? Fiindcă ele nu merg după ortodoxie şi aduc ca un fel de doză de venin în suflet.

Sfinţii părinţi ai ortodoxiei au fost unii care ne-au învăţat că trebuie să ne luptăm pentru adevăr fiindcă dacă nu viaţa noastră va ajunge să fie una

- falsă,
- mincinoasă,
- contaminată,
- sterilă
- şi fără fecunditate.

---

[46] Idem.
[47] A se vedea Radu Teodorescu, *Ortodoxia existențială într-o lume a super-teoriilor, super-ideologiilor și super-doctrinelor* (Cugir, 2025).
[48] Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).

Avem nevoie de adevăr şi acest lucru nu poate să fie negat de nimeni dintre cei care sunt sănătoşi la minte. Când în materie de religie sunt promovate şi susţinute mai multe religii false sau la fel de bine mai multe dogma false cu timpul aceste lucru are un efect negativ asupra noastră. De ce? Fiindcă în mod natural sufletul tânjeşte după adevăr şi la fel de bine sufletul are nevoie de adevăr. Teologul Marin Mihalache spunea în acest sens: „în cele mai multe cazuri falsele învățături sunt mai ușor de acceptat de către de omul religios fiindcă ereziile, paradoxal poate, apelează mai mult la ceea ce este naturalistic, aparent logic, pe când adevărurile credinței adevărate sunt revelație mistică, dumnezeiască, taine pe care desigur mintea omenească nu le pe poate pătrunde numai prin logică și rațiune formală, lumească. Există un proces de continuitate și discontinuitate și în istorie și în procesul de gândire al omului, de interpretare și de înțelegere a realității. Este astfel mai ușor pentru mintea noastră formată după tiparele imperfecte ale acestei lumi să lucreze în termeni dialectici decât să se lase pătrunsă de adevărul divin, de natura harică și trinitară. Cu alte cuvinte, este mai comod să judecăm totul prin prisma cercului limitat și egoist al unor relații dualiste, între noi și altceva sau altcineva, decât să ne lăsăm covârşiţi de lumina purificatoare a Logosului și să acceptăm primordialitatea în toate a gloriei lui Dumnezeu, trinitarian deci."[49]

Nevoia de adevăr este mare în lumea noastră dar nu trebuie să subestimăm adaptarea omului la minciună. Sunt mai multe comunităţi eretice care nu îşi ridică nici un semn de întrebare cu privire la ereziile lor. Este ca şi cum ei sunt fericiţi şi împliniţi în erezia lor. Trebuie să ştim că demonii pot să îi întărească pe eretici să persiste în erezia lor.

Aceşti de cele mai multe ori nu se întreabă de ce sunt atât de multe confesiuni şi pur şi simplu sunt ignoranţi cu restul bisericilor creştine din jurul lor.[50]

Minciuna religioasă – erezia – trebuie să ştim că aduce un vid existenţial în viaţa noastră fiindcă ea nu aduce cu sine nici un har. Ori ştim că viaţa autentică cu Dumnezeu aduce asupra noastră harul lui Dumnezeu. Fără de har se spune că viaţa noastră este

- sterilă,
- seacă,
- fără vlagă
- şi fără spor.

Este harul cel care vine odată cu viaţa în adevărul religios al ortodoxiei. Se poate vedea aici că harul ajunge să se coreleze cu adevărul.

Iată ce spune în acest sens teologul Marin Mihalache: „doctrinele hristologice și trinitariene s-au maturizat și cristalizat dogmatic ca articole de credință ale Bisericii, adică ale credincioșilor nu ale fiecărui individ, în perioada de ascensiune politică a creștinismului, culminând cu Sinoadele Ecumenice de la Niceea și Calcedon. Începând însă cu vreo 500 de ani în urmă, dar accelerat și fără oprire în ultima sută de ani s-au făcut și se fac eforturi calculate de devalorizare a adevărurilor așa zis dogmatice. Se ignoră conștient faptul că dacă n-ar fi exist mai înainte gândire, experiență, trăire, credință religioasă care să stea la baza dogmelor, dogmele n-ar fi existat. A fost însă și este nevoie de dogme religioase, de articole de credință, de adevăruri acceptate de Biserică pentru a se putea discerne, verifica și confirma dacă experiențele religioase, teofaniile, interpretarea acestora de către credincioși și comunitate sunt autentice, reale, adevărate, inspirate de Duhul Sfânt, în spiritul Sfintei Scripturi și al Tradiției Bisericii."[51]

Nevoia de har prin urmare este una care coincide cu nevoie de adevăr. Aceasta fiindcă harul nu poate exista şi nici nu poate conlocuii cu minciuna. Pentru acest lucru se poate spune că în secte nu există har. Există mai mult un fel de

- imitare
- sau mai bine spus emulaţie

a harului dar nu un har adevărat.

Aici putem să ne dăm seama de marea diferenţă dintre viaţa în harul lui Dumnezeu şi viaţa fără de acest har care ajunge să transfigureze tot ceea ce ţine de noi şi de viaţa noastră.

Acolo unde există har adevărul este că nu mai avem nici un fel de vid existenţial în viaţa noastră. Este bine să reţinem acest lucru fiindcă sunt mulţi care nu sunt conştienţi de el.

---

[49] Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).
[50] A se vedea Radu Teodorescu, *Se vor mântuii ereticii? Un răspuns după sfinţii părinţi ai Bisericii Creştin Ortodoxe* (Cugir, 2020).
[51] Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).

De cele mai multe ori golul existențial pe care mai mulți îl simt în viața lor pleacă dintr-o greșită interpretare a lui Iisus: „interpretând textul biblic revelat prin prisma Tradiției Bisericești care reprezintă lucrarea de mântuire a Duhului Sfânt în lume, este necesar ca oamenii de credință să ajungă la un moment dat la un consens cu privire la regulile unei bune și cât mai corecte interpretări teologice a textului sacru. Încercând să înțelegem textul sacru, taina divină, ajungem la o limită a puterii logicii de a discerne și evalua, la un hotar al rațiunii pe care trebuie să-l marcăm ca atare pentru a nu ne rătăci. Acest punct de referință, stabilit prin consens sobornicesc ne ajută să ne putem întoarce la realitate, să ne orientăm când facem pasul dincolo de acest hotar spre transcendență și gloria divină. Acest popas contemplativ este necesar urcușului duhovnicesc al inteligenței omenești spre cunoașterea adevărului care ne face liberi."[52]

Doi preoți misionari discutau într-o zi.

- Ce părerea ai de misiunea noastră?
- Aș minții dacă aș spune că este ușoară.
- De ce?
- Fiindcă nu este.
- Și eu sunt de acord.
- Sunt mulți care nu vor să audă de Hristos.
- Și atunci predica noastră este în van.
- Așa este.
- Totuși sunt mulți care vor să audă de Hristos.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- O să îți spun o întâmplare prin care am trecut eu.
- Chiar de rog.
- Am ajuns în trecut să predic la nativii indieni.
- Din America?
- Da.
- Și?
- Mulți dintre ei nu știau să scrie și să citească.
- Așa de înapoiați erau?
- Da.
- Și?
- Am început să îi învăț să scrie și să citească.
- Și ai reușit?
- Da.
- Ei bine la un moment dat am început să îi învăț să scrie datA pe scrisorile lor.
- În ce an?
- 1867.
- Frumos.
- Și ce să vezi?
- Ce?
- Unul dintre ei m-a întrebat.
- Ce?
- De ce să scriu un număr așa de mare?
- Fiindcă atâți ani au trecut de la Hristos.
- Nu se poate.
- Ce să nu se poată?
- De atâta vreme există creștinismul în lume și voi numai acum l-ați adus la noi?
- Ce frumos.
- Da așa este.
- Deci ei erau creștini autentici în devenire.
- Se poate spune.
- Nu știam de această întâmplare.

[52] Idem.

- Mi s-a întâmplat mie.
- Mă bucur că mi-ai spus-o.
- Vezi sunt şi mulţi din religii false şi primitive care vor să vină la adevăr.
- Aşa este.
- Pentru asta cred că munca de misionar este binecuvântată.
- Fiindcă îi aducem la Hristos?
- Da.
- Se poate spune.
- Ştii ce spun sfinţii părinţi?
- Nu.
- Că dacă ai adus pe cineva la Hristos îţi sunt iertate păcatele.
- Oare?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Ştii că Iisus a spus că Dumnezeu se bucură mai mult pentru un păcătos care se pocăieşte decât pentru 99 de drepţi care nu au nevoie de pocăinţă.
- Aici este ceva ce nu înțeleg.
- Ce anume?
- Cum de uită Hristos pe cei 99 de drepţi?
- Ştii de ce?
- Nu.
- Fiindcă sunt mulţi care se consideră ca fariseii drepţi dar în realitate nu sunt.
- Crezi?
- Da.
- Este un păcat să te vezi mai bun şi mai drept decât restul.
- Aşa este.
- Deci Hristos vorbea aici de auto-suficienţă.
- Bine de ştiut.
- Aşa este.
- Şi eu am multe amintiri frumoase din viaţa de misionar.
- Viaţa de misionar este frumoasă dintr-un motiv bine întemeiat.
- Care?
- Că aducem mărturie pentru adevăr.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Este mult prea multă minciună religioasă în jurul nostru.
- Nu ştiu ce să spun.
- Îţi place să trăieşti în minciună?
- Nu.
- Înseamnă că eşti un bun misionar.
- De ce?
- Fiindcă vrei să îi aduci şi pe alţii la adevăr.
- Asta aşa este.
- Adevărul este ceea ce propovăduim noi.
- Şi adevărul este Hristos?
- Exact.
- Bine de conştientizat.
- Aşa este.
- Cu cât aducem pe mai mulţi la Hristos cu atât mai mulţi vin la adevăr.
- Sunt de acord.
- Mă bucur.
- M-ai convins.[53]

[53] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

De 2000 de ani creştinismul ortodox depune mărturie pentru adevăr şi acest lucru trebuie să ne motiveze şi să ne facă şi pe noi să credem cu sinceritate ceea ce propovăduieşte ortodoxia. Teologul Marin Mihalache spunea în acest sens: „în conştiinţa Bisericii nu există un zid de separare între dogmă şi viaţa Bisericii sau trăirea religioasă. Dimpotrivă, una afirmă şi confirmă pe cealaltă, una nu poate exista fără cealaltă fără a se ajunge la aberaţie şi erezie. Biserica nu s-a grăbit să instituie dogma atâta timp cât nu a fost absolut necesar. Așa se explică faptul că însăși Sfintele Taine care sunt piatra de temelie liturgică a vieții bisericești apostolice și sobornicești nu sunt încă formulate dogmatic de vreun Sinod Ecumenic. Dar aceasta nu înseamnă că Biserica nu ar putea ajunge cândva la concluzia că dogmatizarea Sfintelor Taine este necesară atunci când de pildă promotorii ereziei relativiste așează în jurul Bisericii schelele și buldozerele intelectuale ale deconstrucției religioase. Aceste forțe ideologice care se declară în principiu "anti" sau "a-dogmatice" sunt de fapt foarte dogmatice în propriile programe și principii de gândire, propagandă și acțiune."[54]

CAPITOLUL 3

MINCINOŞTII CRONICI: O ADEVĂRATĂ AMENINȚARE SOCIALĂ ŞI MORALĂ

Ceea ce trebuie să ştim că există o diferenţă dintre
- minciuna ocazională
- şi minciuna cronică.

Se poate întâmplare ca într-o anumită situaţie cineva să mintă şi spună un lucru neadevărat. Acest lucru nu înseamnă că minciuna ocazională nu este un păcat. Este un păcat dar nu este o patimă. Prin urmare trebuie să facem această diferenţă
- primară
- şi fundamentală.[55]

Mincinoşii cronici sunt persoane care sunt împătimite şi ceea ce este mai trist este că nu vor să recunoască acest lucru. Acesta fiindcă dacă ar recunoaşte evident că s-ar vindeca.

Mincinosul cronic este unul al cărui origine trebuie să ştim că se pierde în negura istoriei. Ele este unul care crede că minciuna este un lucru
- bun
- util
- şi folositor

fiindcă el ne ajută să avansăm pe scara socială.

Sunt mai mulţi care devin mincinoşi cronici fiindcă ajung să susţină mai multe minciuni dogmatice. Ei sunt mincinoşi cronici fiindcă nu vor să accepta adevărul de credinţă. Teologul Marian Mihalache spunea în acest sens: „De pildă dogma naturalistă oficială, anti-transcedentală, nu acceptă contraargumente nici măcar raționale ori științifice, ci arogant refuză aprioric orice idee realistă sau non-realistă de nuanță ori inspirație religioasă considerându-le „ab initio" aberații, iluzii și absurdități. Dacă într-adevăr acesta este crezul religios al unora, sau al multora, mai cu seamă a celor cu veleități intelectuale, cu pregătire academică și cu formare ori cu un sistem de gândire științific, fie acestora și la fiecare dintre noi după credința lor. Fiecare are dreptul să creadă sau să nu creadă, să aibă o convingere religioasă ori nu. Dar dacă există oameni care nu neagă darul rațiunii ci prin har, rațiune ori intuiție au ajuns la concluzia că prin credință au descoperit ori li s-a revelat și o realitate dincolo de limitele rațiunii, este nedrept să-i împiedici prin orice mijloace să-și urmeze viziunea. Nu este rațional și drept să-i forțezi să accepte deci decât dogma reducționistă naturalist-ateistă propagată și propovăduită astăzi prin toate mijloacele de comunicare."[56]

Mincinosul cronic este prin urmare unul care deşi ştie adevărul dogmatic al credinţei creştin ortodoxe ei bine preferă să fie unul care ignoră ceea ce este evident.

Este evident că minciuna cronică ajunge să facă mult rău mai ales cu cei din jur. Sunt mai mulţi care ne spun că a trăii în jurul unui mincinos cronic ne face să nu mai fim
- singuri
- şi cerţi

---

[54] Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).
[55] A se vedea Sfântul Nicolae Velimirovici, *Adevărul și bunătatea. Parabole și istorii cu tâlc* (Bucureşti, 2019).
[56] Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).

cu privire la nimic. Aceasta fiindcă mincinosul cronic este unul care se schimbă de la oră la oră şi de la zi la zi.

Pentru mincinosul cronic tot ceea ce contează este să îşi realizeze el obiectivele şi nu ţine cont de nici un fel de reputaţie.

Despre minciuna religioasă teologul Marin Mihalache spunea: „dacă nu există nimic în afara textului, incluzând a textului sacru, aşa cum propovăduiesc apostolii deconstructivismului, atunci religiile, incluzând creştinismul nu sunt decât ficţiuni literare, fabulaţii, poveşti de adormit copii. Tot astfel, dacă nu există fapte aparte, miracole, adevăruri absolute, ci doar interpretări ale acestora, atunci sunt tot atâtea fapte şi adevăruri câte interpretări. Şi interpretarea cea care este îngăduită să fie predată în şcoli şi povestită copiilor care nu au adormit încă în faţa telefonului inteligent, interpretarea care primeşte fonduri de finanţare şi cercetare, dreptul de „bun de tipar" şi de publicare şi distribuţie planetară, de a fi diseminată şi promovată prin mass-media este interpretarea deconstructivistă, ediţia autorizată, oficială, postmodernistă. Astfel, cine deţine mijloacele de comunicare cele mai puternice şi mai sofisticate în contextul în care totul este relativ are şi monopolul asupra noilor dogme profane ori neo-păgâne şi naturaliste ale deconstructivismului. Admiţând că ar exista şi aşa zisa proiecţie antropomorfică de la Feuerbach cetire, că religia nu ar fi decât „opiumul poporului", că însăşi credinţa religioasă n-ar fi decât un vis freudian al omului după paradisuri imaginare, toate aceste argumente deconstructiviste nu reprezintă nici o dovadă ori garanţie că Dumnezeu nu există, nici vreo dovadă logică şi raţională că nu am avea altă alternativă verosimilă decât să acceptăm legaţi la ochi dogma naturalist-ateistă. Ce au Ierusalimul, Atena, Roma, Constantinopolul şi ce-a de-a treia Romă cu deconstructivismul de la Paris? Faptul că propaganda unor revoluţii nu se termină niciodată."[57]

Că minciuna cronică este nocivă ne-o spun multele cazuri în care ea ajunge să se extindă în lumea noastră:

- ziare,
- internet,
- televiziune,
- radio
- sau în mare în mas media.[58]

Minciuna cronică trebuie să ştim că de mai multe ori este implementată în societatea noastră în mod sistematic. Sunt mai multe trusturi media care trebuie să facă rating şi evident că recurg la minciună pentru a îşi face susţinute ideile şi programele.

Mincinosul sistematic este unul care merge pe o deviză distructivă în care pentru a îşi realiza scopurile ajunge să calce peste cadavre. Tot ceea ce contează este

- propria lui persoană
- şi propriile lui interese.

Despre minciună Sfântul Ioan Scărarul spunea cât se poate de frumos: „focul se naşte din piatră şi fier. Minciuna, din vorbă multă şi din gluma prostească. Minciuna înseamnă pieirea dragostei, iar jurământul mincinos, tăgăduirea lui Dumnezeu.

Nimenea dintre cei sănătoşi la minte să nu-şi închipuie că păcatul minciunii e unul mic. Duhul Sfânt a rostit o judecată înfricoşătoare împotriva ei. Dacă David zice către Dumnezeu: *Vei pierde pe toţi cei ce grăiesc minciună* (Psalmi 5, 6), ce vor pătimi cei ce întăresc minciuna cu jurăminte?

Am văzut pe unii fălindu-se cu minciuna şi ţesând prin glume şi vorbe deşarte pricini de râs şi alungând în chip jalnic plânsul ascultătorilor."[59]

Este evident că Dumnezeu nu iubeşte pe mincinoşii cronici. Acest lucru îl ştim sigur din Noul Testament din Faptele Apostolilor. Acolo ni se spune că mai mulţi creştini îşi vindeau averile şi veneau şi le puneau la picioarele apostolilor. Doi soţi pentru a fi consideraţi buni creştini au vândut o ţarină şi o parte din bani i-au ţinut pentru sine şi restul i-au dat apostolilor cărora le-au spus că acela a fost de fapt tot preţul ţarinii. Imediat Anania şi Safira – fiindcă aşa se numeau soţii – au căzut la pământ şi au murit.

Se poate vedea aici în cazul lui Anania şi Safira că Duhul Sfânt a pedepsit minciuna cu moartea. Trebuie să ştim că acest lucru fiindcă sunt mulţi care cred că Dumnezeu este indiferent cu minciuna.

---

[57] Marin Mihalache https://www.crestinortodox.ro/religie/adevarul-dogma-dogma-adevar-156679.html (accesat pe 19.06.2024).

[58] A se vedea Radu Herjeu, *Oglinzi mişcătoare. Tehnici de propagandă, manipulare şi persuasiune în televiziune* (Editura Fundaţiei România de Mâine, 2000).

[59] Sfântul Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuş, Despre minciună,* în Filocalia (1980), vol. 9, pp. 206-209.

Când a purces la scrierea acestei cărţi am fost conştienţi că unii ar putea să o considere mult prea abstractă. Aceasta fiindcă sunt mulţi care cred că adevărul este în cele din urmă este tot o problemă abstractă. Dacă adevărul este o problemă abstractă este şi minciuna abstractă? Adevărul este că nu se poate spune că minciuna este abstractă fiindcă ea este cât se poate de concretă.[60]

Doi psihologi discutau într-o zi.

- Ce părere ai de mincinoşii cronici?
- De cele mai multe ori sunt incorijibili.
- Da?
- Da.
- De ce?
- Sunt oameni fără frică de Dumnezeu.
- De asta îmi dau seama.
- Acolo unde nu este frica lui Dumnezeu minciuna înfloreşte.
- Aşa este.
- Nu are cum în acelaşi suflet să încapă iubirea de Dumnezeu cu minciuna.
- Sunt de acord.
- Dar de ce eşti aşa pesimist cu mincinoşii cronici?
- Fiindcă ei sunt unii care cred că pot să Îl manipuleze chiar pe Dumnezeu.
- Oare?
- Da.
- Cum?
- Mincinosul cronic este unul care se gândeşte numai la sine.
- Numai el contează?
- Da.
- Am văzut şi eu astfel de oameni.
- Sunt mulţi în jurul nostru.
- Totuşi încerc să le surprind mentalitatea.
- Vine din lipsa de frică în Dumnezeu.
- Îmi dau seama.
- Şi mai este ceva?
- Ce?
- Ei îi desconsideră pe semeni.
- În ce sens?
- Îi cred proşti.
- Şi pentru acest lucru îi mint?
- Da.
- Nu eram conştient de acest lucru.
- Mincinoşii cronici sunt unii tot ceea ce contează este momentul prezent.
- Deci sunt oameni ai momentului?
- Da.
- Indiferent de consecinţe?
- Indiferent de consecinţe.
- Bine de ştiut.
- Ortodoxia ne învaţă că trebuie să fim unii care să ne cunoaştem pe noi înşine şi niciodată să nu ne supra-evaluăm.
- În ce sens.
- Îţi voi spune.
- Chiar te rog.
- Este vorba de o întâmplare pe care am auzit-o mai recent.
- Ce întâmplare?
- Una adevărată.

[60] A se vedea Adrian Lemeni, *Adevăr și demonstrație. De la incompletitudinea lui Gödel la vederea mai presus de orice înțelegere a Sfântului Grigorie Palama* (Bucureşti, 2019).

- Care?
- Este vorba de Sfântul Ioan Milostivul patriarhul Constantinopolului.
- Te ascult.
- Într-o zi Sfântul Ioan Milostivul i-a chemat pe mai mulţi gropari.
- De ce?
- Le-a spus aşa.
- Ce?
- Ştiţi că eu voi fi înmormântat alături de predecesorii mei.
- Patriarhii Constantinopolului?
- Da.
- Şi?
- Vreau să îmi faceţi o groapă lângă ei.
- Dar nu aţi murit încă.
- Ştiu.
- Şi atunci?
- Vreau să nu fie terminată deplin.
- De ce?
- Nu contează.
- Nu?
- Nu.
- Bine.
- Puteţi face ce v-am cerut?
- Da.
- Ei bine când erau mari serbători arhitecţii trebuiau să vină la Sfântul Ioan Milostivul.
- De ce?
- Să îi spună aşa.
- Ce?
- Părinte, mormântul tău nu este terminat, porunceşte deci să se termine căci nu ştii ceasul când va sosi moartea.
- Interesant.
- El a făcut acest lucru din două motive.
- Care?
- Pentru a îşi aduce aminte de moarte.
- Şi mai de ce?
- Pentru lăsa o bună pildă celor din jurul lui.
- Foarte frumos.
- Da aşa a fost Sfântul Ioan Milostivul.
- Nu ştiam de această întâmplare.
- Este una pe care recent am aflat-o şi eu.
- Ai citit viaţa sfântului?
- Da.
- Te invidiez.
- Nu trebuie.
- Trebuie să citesc şi eu mai mult vieţile sfinţilor.
- Aşa să faci.
- Deci mincinoşii cronici sunt oameni ai prezentului?
- Da.
- Ei nu se gândesc numai le sine?
- Da.
- Bine de ştiut.
- Aşa este.
- Nu eram conştient de aceste lucruri.
- De acum să fi.[61]

[61] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Mincinosul cronic crede că numai el poate minții și când este mințit de cei din jur face adevărate crize de isterie. Mincinoșii cronici sunt unii care au delapidat zeci de miliare de euro și dolari. Au dat jos guverne sau au aruncat țări întregi în faliment.

Despre minciună Sfântul Ioan Scărarul spunea cât se poate de concludent: „când dracii ne văd încercând să ne depărtăm ca de la o ciumă de la auzirea glumelor, după începutul făcut cu noi de asprul nostru povățuitor, încep să ne momească cu aceste două gânduri, șoptindu-ne fie: «Nu întrista pe cel ce lămurește», fie: «Nu te arăta pe tine mai iubitor de Dumnezeu decât cei de față». Sari, nu zăbovi! Iar de nu, îți vei închipui în rugăciune gândurile unor lucruri care stârnesc râsul. Nu fugi numai, ci risipește cu bună credincioșie și șederea vicleană, aducându-ți în minte gândul judecății. Căci e mai bine pentru tine să ieși din această împrejurare stropit și cu puțină slavă deșartă și să te afli astfel pricină de folos multora.

Maica și pricina minciunii este, de multe ori, fățărnicia. Căci unii spun că fățărnicia nu e altceva decât plănuirea și născocirea de minciuni, având împreunat și împletit cu ea jurământul. Cel ce are frica Domnului e străin de minciună, avându-și conștiința ca judecător nemitarnic.

Precum în toate patimile cunoaștem deosebiri de vătămări, așa și în minciună. Căci alta este judecata celui ce minte de frica pedepsei și alta a celui ce minte neamenințat de vreo primejdie. Unul a mințit pentru desfătări, altul pentru pofta de plăceri; altul, ca să dea celor de față prilej de râs; altul, ca să întindă o cursă fratelui și să-i facă rău."[62]

Putem vede cât de mult adevăr conține afirmația Sfântului Ioan Scărarul de mai sus. Realitatea este că nici un mincinos cronic nu recunoaște că este victima unei patimi. Așa se face că ei trebuie să fie prinși și scoși din societate. De cele mai multe ori minciuna este numai începutul vieții de delincvent și infractor. De ce? Fiindcă minciuna merge mână în mână cu furtul și în cele din urmă cu crima. În acest sens pentru a ne ferii de minciuna cronică noi creștinii ortodocși trebuie să ne verificăm mai tot timpul ca nu cumva să ajungem să spunem minciuni celor din jur și să nu le spunem adevărul.[63]

Mincinosul cronic trebuie să știm că este unul care nu ține cont de nimeni și de nimic pentru a își realiza scopurile. Ei merge pe instinct și când acesta greșește ajunge să se camufleze în minciuni. Așa se face că viața lângă un mincinos cronic este foarte grea. Este grea fiindcă trebuie să știm că nu avem multe alternative: ori împărtășim modul de viață al mincinosului cronic ori ajungem să fim unii care nu mai putem suporta să stăm cu acest mincinos cronic.

Mincinosul cronic este tupeist fiindcă el ajunge să manipuleze pe cei din jur și nu îi pasă deloc de cine sunt ei și ceea ce înseamnă ei pentru el. Trebuie să ne dăm seama de viața alături de un mincinos cronic. Mai multe căsnicii au ajuns să se destrame fiindcă unu dintre soți a fost un mincinos cronic. Iată de ce nu trebuie să îi subestimăm pe mincinoșii cronici fiindcă nu avem mai nimic de câștigat de pe urma acestui lucru.

Cu privire la minciună tot Sfântul Ioan Scărarul spunea: „minciuna din frica de chinurile stăpânitorilor se șterge; dar e desființată cu totul de mulțimea lacrimilor. Mincinosul care întinde curse socotește adeseori chiar pierderea sufletului ca dreptate. Bărbatul născocitor de minciuni se dă pe sine ca urmând pilda lui Raav și spune că prin pierderea sa urmărește scăparea altora.

Când ne vom curăți cu totul de minciună, vom putea să o folosim și pe ea, dar cu frică, dacă o cere momentul. Nu cunoaște pruncul minciuna și nici sufletul izbăvit de viclenie. Cel veselit de vin spune, fără să vrea, adevărul în toate. Și cel beat de străpungerea inimii nu poate minți."[64]

Minciuna trebuie să știm că a ajunge de mai multe ori să infecteze viața noastră socială. Aceasta fiindcă sunt mai multe mituri sociale care sunt promovate mai ales în politică ce ne fac să de adaptăm și să ne schimbăm viața. Mai apoi aflăm că ele au fost simple minciuni și toate eforturile noastre în acest sens au fost în van.

Minciuna este un mode viață al dictaturilor și tiraniilor. Când naziștii au venit la putere în Germania în anul 1933 nu au spus care sunt adevăratele lor intenții. Tot ceea ce au promis a fost pace și prosperitate pentru popor. Mai apoi ei și-au arătat adevăratele intenții:

- lagăre de concentrare,
- rasism,
- exterminarea evreilor și a țiganilor
- sau un război de cucerire care nu se mai termina.

Se poate vedea că toate dictaturile ajung să promită și suferă de acest sindrom al minciunii cronice.

---

[62] Sfântul Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuș*, Despre minciună, în Filocalia (1980), vol. 9, pp. 206-209.

[63] A se vedea Vasilios Bacoianis, *Suntem oare creștini adevărați?* (Editura De suflet, 2024).

[64] Sfântul Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuș,* Despre minciună, în Filocalia (1980), vol. 9, pp. 206-209.

Despre minciună ca păcat mic – cum o consideră mulți – părintele Constatin Florin Drăgușeanu spunea foarte bine: „minciuna păgubește mulțime mare de suflete, tocmai pornind de la considerentul că este un păcat mic. Mergem la duhovnic și, de multe ori, ne înveselim când mărturisim acest păcat, în loc să ne pară rău. Minciuna este rea prin ea însăși și trebuie evitată cu orice preț, deoarece aproape întotdeauna provoacă efecte negative.

Un adevăr dintre cele mai simple este că viața trebuie trăită în adevăr. Cei care nu trăiesc în adevăr sunt considerați de către Mântuitorul Hristos a fi fii celui rău: *„Voi sunteți din tatăl vostru diavolul și vreți să faceți poftele tatălui vostru. El, de la început, a fost ucigător de oameni și nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii"* (Ioan 8.44).

O viață trăită în minciună este mai rea chiar decât moartea însăși și, de aceea, o condiție *sine qua non* pentru salvarea noastră este lupta pentru adevăr – luptă necruțătoare împotriva minciunii, din noi și din afara noastră."[65]

Minciuna cronică ajunge să fie practicată în viața de ghetou unde știm că normele sociale obișnuite nu se aplică. Aceasta fiindcă pentru cei de acolo este „mișto" să știi să minți. Trebuie să ne dăm seama de aceste realități fiindcă sunt mai multe medii sociale viciate.[66]

Nimeni nu îi iubește pe mincinoși dar trebuie să știm că ei sunt prezenți în viața noastră socială la mai toate nivelele. De cele mai multe ori pentru a ajunge în vârful ierarhiei sociale ei bine mincinoșii cronici au trecut adevărate probe ale minciunii.

Sunt mai mulți oameni incompetenți care au ajuns să dețină posturi prin minciună. În România contemporană se știe de cazul unui psiholog care era chemat să evalueze mai mulți pacienți pentru misiuni de mare risc și mare pericol. Pentru această meserie ei bine femeia care se dădea psiholog a încasat din visteria statului bani buni. La un moment dat în urma unui control i s-a cerut diploma de licență în psihologie. Atunci s-a aflat că femeia era o impostoare și că nu avea nici o diplomă în psihologie.

Tot părintele Constantin Florin Drăgușeanu spunea în acest sens: „suntem asaltați de mincinoși și de oameni ce spun adevăruri doar pe jumătate. Suntem asaltați de oameni ce vorbesc cu două înțelesuri și, din păcate, numărul acestora crește, de la zi la zi. Minciuna ajunge a fi la rang de cinste și, cu cât este folosită de către mai mulți, cu atâta ni se pare a fi un păcat mult mai puțin grav decât este în realitate.

Minciuna păgubește mulțime mare de suflete, tocmai pornind de la considerentul că este un păcat mic. Mergem la duhovnic și, de multe ori, ne înveselim când mărturisim acest păcat, în loc să ne pară rău.

Minciuna este rea prin ea însăși și trebuie evitată cu orice preț, deoarece aproape întotdeauna provoacă efecte negative.

J. J. Rousseau spunea că: *„a minți spre folosul tău e o înșelăciune, a minți spre folosul cuiva e o fraudă, a minți pentru a dăuna e calomnie; dintre toate soiurile de minciună, acesta e cel mai josnic"*, iar Rabindranath Tagore afirmă:*„Dacă nu poți să accepți adevărul din exterior, ai să te împaci cu minciuna din interior"*."[67]

Prin urmare trebuie să știm că mincinosul cronic ajunge să fie activ în mai multe domenii ale vieții umane:

- politică,
- diplomație,
- economie,
- finanțe
- justiție
- sau cultură.

Aceasta fiindcă minciuna se poate spune că poate să devină un principul universale al activității umane. Nu trebuie să uităm acest lucru fiindcă oamenii ajung să facă lucruri

- josnice
- și regretabile

pentru a ajunge să își realizeze scopurile meschine.

Minciuna prin urmare trebuie să știm că ajunge să fie practicată de unii pentru a ajunge să devină o monedă de schimbe în toată regula în lumea din jurul nostru.

---

[65] Preot Constantin Florin Drăgușeanu https://doxologia.ro/adevar-minciuna-1 (accesat pe 19.06.2024).

[66]A se vedea Filaret Voznesenski, *Ortodoxia nu caută adevărul ci îl deține* (Galați, 2023).

[67] Preot Constantin Florin Drăgușeanu https://doxologia.ro/adevar-minciuna-1 (accesat pe 19.06.2024).

Mincinoşii cronici trebuie să ne dăm seama că ajung să tragă societatea din jurul lor în jos. Aceasta fiindcă ei sunt unii care una spun şi alte gândesc. Tot părintele Constantin Florin Drăguşeanu spunea în acest sens: „cine închide ochii în fața adevărului și, cu inima vicleană, prin minciuni face pe cineva să fure, se canoniseşte ca hoții; dacă duce la desfrânare, ca desfrânații; dacă a stricat numele bun şi cinstea cuiva, ca un defăimător; dacă a adus pe alții la erezie, să-i convertească la adevăr. Fără canonisire îndelungată şi îndreptare deplină, mincinoşii nu se pot ierta la spovedanie şi nu pot fi împărtăşiţi.

Mântuitorul Hristos se defineşte prin Adevăr:*„Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine”* (Ioan 14.6). Cum am putea să afirmăm că suntem creştini adevăraţi şi iubitori de Hristos, atâta vreme cât minţim sau ascultăm minciunile altora?

Aşadar, trebuie să fim cu luare aminte la paguba sufletească pe care o poate face minciuna şi să căutăm, ca la următoarea spovedanie, să nu mai zâmbim când mărturisim acest păcat. Cu frângere de inimă să-l mărturisim şi să ne hotărâm să nu-l mai săvârşim. Doar astfel putem să spunem că ne curăţim sufleteşte, devenind următori ai lui Hristos – şi că nu ne amăgim pe noi înşine.”[68]

Sunt şi cazuri de mincinoşi cronici care la un moment dat ajung să îşi creadă propriile minciuni. Aceasta fiindcă ei au o părere

- bună,
- superioară
- şi veritabilă

despre sine.

Mincinosul cronic nu prea crede în Dumnezeu. De ce? Fiindcă dacă ar crede evident că şi-ar schimba modul de viaţă. Mincinosul cronic este unul care se vede pe sine în situaţii limită în care rezolvările trebuie să vină imediat şi rapid. Nu este timp pentru adevăr în aceste situaţii.

De mai multe ori auzim în lumea noastră că adevărul este

- depăşit,
- perimat
- învechit
- şi demodat.

A venit vremea minciunii care este mult mai uşoară şi facilă.[69]

Cei care nu mint şi nici nu vor să ajungă mincinoşi cronici în societatea noastră sunt consideraţi proşti şi naivi. Este eronat să ajungem să etichetăm pe cineva ca fiind naiv numai fiindcă nu vrea să mintă şi vrea să rămână credincios adevărului.

Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că a spune adevărul este o modalitate de a Îl slujii pe Hristos. De ce? Fiindcă ştim că şi Hristos a fost credincios adevărului. Când spunem şi ne ţinem de adevăr adevărul este că urmăm lui Hristos.

Lumea de azi şi din jurul nostru este schimbătoare. În acest sens în faţa schimbări din jurul nostru nu trebuie să ne adaptăm şi noi ci mai mult trebuie să minţim.[70]

Este evident că minciuna cronică ajunge să scadă calitatea vieţii din jurul nostru. De ce? Fiindcă am ajuns să nu mai credem unii în alţii. Când suntem stăpâniţi de minciuna cronică de fapt toţi cei din jur sunt potenţiali duşmani. De ce? Fiindcă ei ar putea atenta la

- banii tăi,
- averea ta,
- persoane ta
- sau reputaţia ta.

Aşa se face că în mintea mincinosului cronic se naşte o soluţie facilă şi imediată: minciuna. Din moment de Dumnezeu nu intervine direct ei bine minciuna este cea mai bună soluţie.

Mincinosul cronic este unul care evident că deşi ştie ce implică viaţa cu Hristos preferă să o ignore şi să meargă pe o cale

- paralelă,
- străină
- şi separată

---

[68] Idem.

[69] A se vedea Alexandru Mălureanu, *Vocația misionară a ortodoxiei: slujire și mărturisire a adevărului* (Editura Cuvântul Vieţii, 2024).

[70] A se vedea Florin Croitoru, *Schimbarea socială și efectele ei asupra comunității de credință în perioada postdecembristă. Ecclesiologie contextuală* (Alba Iulia, 2020).

de Hristos.

În acest sens părintele Antonio Aroneasa spunea în acest sens: „porunca din Decalog care interzice minciuna nu şi-a pierdut valabilitatea pentru simplul fapt că cuvântul lui Dumnezeu nu piere, ci este veşnic. Această poruncă dată de către Dumnezeu lui Moise pe muntele Sinai spune aşa: „Să nu mărturiseşti strâmb împotriva aproapelui tău" (Ieşirea 20, 16) şi prin ea înțelegem că Dumnezeu ne-a dat acest cuvânt pentru ca relațiile noastre cu semenii să fie bazate pe adevăr şi, împreună cu împlinirea celorlalte porunci să ne ajute să trăim în armonie cu aceştia. Cât de gravă este minciuna? În primul rând trebuie să spunem că o întâlnim peste tot, că tot omul minte, sau dacă nu toți în mod sigur majoritatea apelează la minciună pentru a rezolva anumite situații sau pentru a ascunde adevărul. A minți nu este aşa de uşor pe cât pare pentru că minciuna dă naştere unui întreg proces psihologic care, pornind de la conştiința morală, trecând prin rațiune şi limbaj se manifestă în cele din urmă în exterior ca ...minciună care ascunde un adevăr. Acest proces psihologic ne arată că acela care minte trebuie, este obligat să se mintă în primul rând pe el însuşi, să îşi păcălească într-un fel conştiința cu viclenia rațiunii – care atunci când vrea poate fi chiar şi perversă – pentru a crede că ceea ce urmează să spună este de fapt un adevăr. Deci, cel care minte se minte în primul rând pe el însuşi ceea ce arată că în el însuşi există o gravă ruptură între ceea ce este adevărat sau fals. Gravitatea minciunii nu este niciodată conştientizată de cel care minte, ceea ce îl „ajută" să transforme minciuna într-un mod de viață şi să îşi dorească să mintă în toate situațiile indiferent de gravitatea acestora."[71]

De-a lungul istoriei minciuna cronică trebuie să ştim că a luat mai multe forme:

- ideologică,
- doctrinară,
- teoretică,
- instituțională
- sau ştiințifică.

Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre formele ei. Ne dăm seama că minciuna ajunge să ne facă să suferim fiindcă nu mai avem realitatea în jurul nostru ci surogatul minciunii.[72]

Este evident că minciuna cronică este un surogat al adevărului care ajunge să ne facă să nu mai ştim diferența dintre realitate şi ficțiune. Ajungem să fim unii care nu mai ştim pe ce cale să apucăm în viață fiindcă suntem mult prea adesea mințiți. Totuşi trebuie să ştim că deşi de mai multe ori ajunge să trăim cu mincinoşi totuşi vom ajunge să ieşim cuva la liman.

Totuşi trebuie să ştim că sunt şi mulți care deşi ştiu că sunt mai multe minciuni ajung să nu reacționeze şi să trăiască cu ele ca şi cum ele ar fi adevărul.[73]

A nu lua atitudine împotriva minciunii nu numai că este cumva o laşitate dar la fel de bine trebuie să ştim că mai este şi un păcat. De ce? Fiindcă nu trebuie să tolerăm minciuna. Trebuie să ne dăm seama de acest lucru fiindcă sunt mulți care sunt

- toleranți
- şi comozi

când vine vorba de minciună.

„Mințim pentru că ne e frică de consecințele adevărului, mințim pentru a ne ascunde păcatele noastre. Mințim pentru că suntem egoişti şi păcătoşi. Mințim pentru că n-avem credință că Dumnezeu poate să aşeze lucrurile mai bine prin Adevăr decât putem noi prin minciună.

Mințim pentru că e mai comod, iar a spune Adevărul e mai dificil, pentru că spunând Adevărul Îl mărturisim pe Dumnezeu, şi unii l-au mărturisit pe Dumnezeu cu prețul sângelui, dându-şi chiar viața. Ne gândim că dacă vom minți vom scăpa de consecințele păcatului pe care-l ascundem sau ne gândim că protejăm pe ceilalți prin minciună.

Dar minciuna în sine nu există, ci există cel care izvorăşte minciuna, adică diavolul, şi care nu ne protejează deloc ci dimpotrivă ne vrea răul sub fața ascunsă a minciunii."[74]

În sens moral şi mistic trebuie să ştim că lucrurile sunt cât se poate de simple:

- dacă voim să fim plăcuți lui Hristos şi sfinților îngeri trebuie să spunem adevărul
- şi dacă voim să fi pe placul diavolului tot ceea ce trebuie să facem este să spunem minciuni.

Această teorie o ştie mai toată lumea însă cei mai mulți o ignoră.

---

71 Preot Antonio Aroneasa https://www.bzb.ro/stire-supliment-religios/pacatul-minciunii-a3060 (accesat pe 19.06.2024).

72 A se vedea Grigoris Vasiliadis, *Cât suporți adevărul? Sfaturi terapeutice despre suflet și relații* (Galați, 2018).

73 A se vedea Michael Shermer, *De ce cred oamenii în bazaconii, pseudoștiință, superstiții și alte aiureli ale vremurilor noastre?* (București, 2009).

74 http://parintelemarius.blogspot.com/2009/11/pacatul-minciunii.html (accesat pe 19.06.2024).

„Sfântul Ioan Gură de Aur ne spune că: "nimic nu este mai slab decât minciuna cu oricâte perdele ar fi ea acoperită. Aşa cum urcă, la fel de repede şi coboară." A minţi înseamnă aţi pune încrederea în minciună, înseamnă a crede că minciuna te poate ajuta. A minţi înseamnă a crede că diavolul ne poate face mai mult bine decât Dumnezeu. Pe când dacă spunem adevărul, mărturisim chiar pe Dumnezeu, adică ne punem nădejdea că El care este Adevărul va aşeza lucrurile cel mai bine pentru toţi cei implicaţi în mrejele minciunii. Comoditatea minciunii este una de moment căci apoi urmează consecinţele grave şi răsplata.

Pe când a spune adevărul te face liber. Când spui adevărul Îl laşi pe Dumnezeu să facă dreptate, să aşeze lucrurile.

Când spui adevărul te smereşti, îţi recunoşti nimicnicia şi neputinţa şi recunoşti şi greşeala făcută, iar când minţi te mândreşti crezând că singur vei putea face lucrurile mai bine."[75]

Doi marinari discutau într-o zi.

- Ce părere ai despre mincinoşi?
- Ce întrebare este asta?
- Una simplă.
- Normal că am o părere rea.
- De ce?
- Fiindcă una este adevărul şi alta este minciuna.
- Înțeleg.
- De ce?
- Întrebi?
- Vedeam zilele astea cât de multă minciună există în mediul social.
- A înțeleg.
- Mă bucur.
- Nu ştiu cum să spun.
- Cum?
- Ce?
- De mai multe ori mincinoşii parcă au spor.
- În ce sens?
- Cu minciuna parcă viaţa le merge din plin.
- Numai aparent.
- De ce?
- Tu de conştiinţă au auzit?
- Da.
- Numai pe un om care nu este sănătos la minte nu îl mustră conştiinţa când minte.
- Da?
- Da.
- Nu m-am gândit la asta.
- Să te gândești.
- Uite de exemplu la noi în marină.
- Ce este?
- De ce trebuie să faci atâta şcoală pentru a ieşii marinar.
- Nu înțeleg.
- Faci şcoală şi de fapt tot ceea ce faci este să asculți ordinele căpitanului.
- La asta te referi?
- Da.
- Meseria de marinar implică nu minciună.
- Dar ce?
- Curaj?
- Da.
- Nu înțeleg.
- Te voi face să înțelegi.
- Chiar te rog.
- Este vorba de o poveste adevărată.

---

[75] Idem.

- Te ascult.
- Pe un vapor discutau un negustor cu un marinar.
- Şi?
- Negustorul l-a întrebat pe marinar.
- Ce?
- Cum a murit tatăl tău domnule marinar?
- Tatăl meu şi bunicul meu au murit în naufragiu pe mare.
- Da?
- Da.
- Şi nu îţi este frică să mergi şi tu pe mare?
- De ce?
- Ai putea sfârşii ca tatăl şi bunicul tău.
- Înainte să răspund să îmi răspunzi la o întrebare domnule negustor.
- Ce întrebare?
- Cum au murit tatăl, bunicul şi străbunicul tău?
- Cum să moară?
- Da cum au murit?
- În pat.
- În pat spui.
- Da.
- Şi ţie nu îţi este frică să dormi în pat?
- Asta este toată întâmplarea.
- Da.
- Este bună.
- Ţi-a plăcut?
- Da.
- Deci trebuie să fi curajos pentru a fi un marinar bun.
- Şi să nu ţi cont de ceea ce are în jurul tău.
- Aşa este.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Adevărul va ieşii în cele din urmă învingător.
- Cum?
- Fiindcă este mai puternic decât minciuna.
- De unde ştim acest lucru?
- Din realitate.
- Adică?
- Minciuna este o ficţiune mai mult sau mai puţin credibilă.
- Şi adevărul?
- Este înseşi realitate.
- Deci adevărul înseamnă realitate?
- Da.
- Nu m-am gândit la acest lucru.
- Să te gândeşti.
- Acum că m-ai făcut conştient sigur că am să mă gândesc.
- Bine faci.
- Iubesc adevărul.
- Orice bun creştin o face.
- Aşa este.
- Dar sunt şi mulţi creştini numai cu numele.
- Aşa este.
- Deci să nu mai ai îndoieli cu privire la adevăr.
- Bine.[76]

[76] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Cu privire la diferenţa dintre minciună şi adevăr părintele Antonio Aroneasa spunea: „De ce minţim? Răspunsul simplu, dar şi superficial în acelaşi timp este că preferăm să minţim, de cele mai multe ori, pentru a ieşi „basma curată" din anumite situaţii încurcate. Dar, privind lucrurile mai în adânc putem observa că preferăm să minţim pentru că ignorăm Adevărul, pentru că ignorăm comuniunea cu Cel ce este într-un mod personal Adevărul total care ne luminează nouă tuturor existenţa şi sensul, adică cu Hristos. Minţindu-i pe semenii noştri îl minţim de fapt pe Hristos care se identifică cu fiecare din noi şi care ne-a spus că orice faptă pe care o facem, bună sau rea, pentru vreunul dintre cei de lângă noi, o facem pentru El. Atunci când minţim prelungim ruptura noastră interioară în lumea care ne înconjoară şi ne distanţăm de Dumnezeu şi de semeni. Păcatul săvârşit de Adam putea fi remediat dacă nu apărea minciuna prin care Adam şi Eva au căutat să evite responsabilitatea faptei săvârşite. Minţind mai facem ceva! Subminăm încrederea semenilor faţă de noi înşine, ori încrederea este unul dintre pilonii care modelează relaţiile interumane, iar încrederea se bazează întotdeauna pe adevăr. Observând riscurile la care ne supunem atunci când minţim am putea să ne dăm seama că nu merită să transformăm viaţa într-un haos în care să nu mai ştim ce este adevărat sau fals. De fapt nu merită să minţim deoarece viaţa este atât de frumoasă alături de ceilalţi, de cei dragi şi împreună cu Dumnezeu, iar frumuseţea unei vieţuiri curate nu poate fi niciodată însoţită de minciună. Este un păcat să minţi pentru că este un păcat să distrugi comuniunea şi încrederea dintre oameni."[77]

CAPITOLUL 4

ADEVĂRUL ÎNTRE ŞTIIŢIFIC ŞI ARTISTIC, ÎNTRE OBIECTIV ŞI SUBIECTIV

Galileo Galilei a trăit în vremuri diferite de ale noastre. Erau vremurile inchiziţiei romane în care nu se ştia sigur dacă pământul este rotund sau plat şi dacă el se învârte în jurul soarelui sau nu. „**E pur si muove** (it. se mai poate scrie și *Eppur si muove*: „Și totuși se mișcă") – Sunt faimoasele cuvinte rostite de Galilei care, după Copernic, proclamase că pământul se învârtește. Biserica l-a constrâns să-și retracteze afirmațiile, întrucât ele erau în contradicție cu scriptura. Dat în judecată, Galilei a revenit asupra afirmațiilor sale, dar cu dârzenia omului convins de adevărul științific pe care îl susține, a repetat la sfârșitul procesului: *E pur si muove*. Cuvintele au ajuns o expresie folosită în împrejurări similare, adică atunci când ți se dau fel de fel de argumente pentru a te convinge de contrariul celor ce susții, iar tu, ca să pui capăt discuțiilor și să arăți că rămâi totuși la convingerea ta, închei cu: *e pur si muove*. Eminescu, în *Scrisoarea II*, evocă acest celebru episod în șase versuri memorabile: „Parcă-l văd pe astronomul cu al negurii repaos, Cum ușor, ca din cutie, scoate lumile din haos Și cum neagra veșnicie ne-o întinde și ne-nvață, Că epocile se-nșiră ca mărgelele pe ață. Atunci lumea-n căpățână se-nvârtea ca o morișcă De simțeam ca Galilei, că comèdia se mișcă."[78]

Ei bine trebuie să ştim că istoria ştiinţei este plină de cazuri ca cel a lui Galileo. De ce? Fiindcă una au susţinut oamenii de ştiinţă şi alta au susţinut restul care nu s-au specializat în ştiinţe. Adevărul ştiinţific poate să fie de multe ori un adevărat martiriu fiindcă sunt mulţi care nu vor să ştie de el şi îl ignoră.

Omul de ştiinţă trebuie să ştim că este binevenit în societatea noastră atâta vreme cât nu neagă pe Dumnezeu. Ceea ce este mai trist este că în zilele noastre au apărut mai mulţi mari savanţi care ne spun că de fapt nu există nici un fel de concordanţă dintre adevărul ştiinţific şi credinţa în Dumnezeu.[79]

Este bine să ne dăm seama că de mai multe ori adevărul ştiinţific nu este unul care este pe placul maselor mari de oameni. Acesta fiindcă mentalitatea populară este una şi mentalitatea ştiinţifică este alta. Ele nu trebuie să fie confundate ci trebuie să ştim că sunt cât se poate de diferite.

Adevărul ştiinţific nu trebuie să fie văzut ca fiind unul sperat de adevărul religios. De ce? Fiindcă ştiinţele au fost lăsate de Dumnezeu pentru

- folosul,
- binele,
- utilul
- şi înţelesul

nostru.

---

[77] Preot Antonio Aroneasa https://www.bzb.ro/stire-supliment-religios/pacatul-minciunii-a3060 (accesat pe 19.06.2024).
[78] Din Dicționarul explicativ.
[79] A se vedea Dumitru Popescu, *Știință și teologie. Preliminarii pentru dialog* (București, 2001).

Prin urmare este bine să ne dăm seama de aceste lucruri fiindcă sunt mulţi care au ajuns să adâncească diferenţele dintre ştiinţă şi religie fiindcă sunt oameni superficiali şi de suprafaţă.

Este adevărat că trebuie să ne dăm seama că adevărul ştiinţific este unul care evident că ne face mai receptivi la ceea ce are loc în natură şi în jurul nostru.

„Din orice motiv s-ar spune şi în orice chip s-ar săvârşi, minciuna este un păcat mare şi iată de ce:

1) Credinciosului îi este dat de Dumnezeu să caute, să cunoască şi să mărturisească adevărul, având ca tălmaci al gândurilor şi simţămintelor sale, graiul.

Minciuna, făcând rea întrebuinţarea de grai, nesocoteşte acest dar de mare preţ cu care este înzestrat numai omul, şi prin aceasta îl înjoseşte pe omul mincinos şi îi păgubeşte pe ceilalţi semeni. Minciuna este primejdioasă, fiindcă se furişează pe nesimţite în sufletul omului, prinde rădăcini şi numai cu mare greutate poate fi scoasă;

2) După învăţătura Sfintei noastre Biserici, omul este creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Prin minciună se întunecă în om chipul lui Dumnezeu care este adevărul veşnic şi se întipăreşte chipul diavolului care este tatăl minciunii.

3) Omului îi este dat să trăiască împreună cu alţii. Viaţa de obşte poate înflori însă numai dacă oamenii au încredere unii în alţii, iar încrederea între ei se arată limpede prin dragostea de adevăr. Minciuna, dimpotrivă, înăbuşind adevărul, roade încrederea dintre oameni, otrăveşte legăturile de dragoste şi de dreptate dintre ei şi astfel face cu neputinţă înflorirea vieţii de obşte.

„Omul pârâtor, trădător şi martor mincinos, este fiară prefăcută şi mult împleticită, tulbură judecăţile, îl desparte pe bărbat de femeie, încurcă pe stăpânitori, face dezbinări, îi întărâtă pe oameni unul asupra altuia, desparte prietenii, varsă sânge, păgubeşte, răpeşte, nedreptăţeşte, dezbracă orfanii, întristează văduvele, dărâmă case, risipeşte sate, pustieşte oraşe şi pierde popoare întregi."[80]

A nu respecta adevărul ştiinţific este în cele din urmă tot un păcat fiindcă şi ştiinţa intră în incidenţa diferenţei dintre minciună şi adevăr.

Minciuna trebuie să ştim că se manifestă ştiinţific mai ales când de exemplu un farsor ajunge să fure rezultatele ştiinţifice ale altui savant care a muncit pe brânci pentru a descoperii ceea ce a descoperit. Este bine să ne dăm seama de aceste lucruri când sunt mulţi care privesc la ştiinţe ca la o adevărată religie.

Este bine să ştim acest lucru fiindcă sunt mulţi care nu vor să vadă că ştiinţa şi religia sunt două lucruri complementare. Dumnezeu nu ne-a lăsat ştiinţele pentru a îi chestiona existenţa. El ne-a lăsat ştiinţele pentru a ne face viaţa mai uşoară şi mai frumoasă.[81]

La fel de bine sunt mai mulţi în zilele noastre care au creat un fel de tabu cu adevărul ştiinţific. Ei cred că dacă adevărul ştiinţific ar fi spus cu toată sinceritatea trebuie să ştim că nu ar fi mai nevoie de religie. Aceasta fiindcă pentru mulţi

- ştiinţa
- şi religia

sunt două lucruri care nu sunt compatibile una cu alta şi se bat cap în cap. Aceasta este o minciună în cele din urmă şi trebuie să fim conştienţi de acest lucru.

„Minciuna este lucrul diavolului, care printr-o minciună i-a făcut pe cei dintâi oameni să calce porunca lui Dumnezeu şi de atunci îndeamnă mereu la acest păcat. De aceea, în Sfânta Scriptură diavolul este numit „Tatăl minciunii" (In 8, 44).

Dumnezeu urăşte minciuna: *„Urâciune îi sunt Domnului buzele mincinoase"* (Pr 12, 23). Fiind faptă urâtă, minciuna nu poate rămâne fără pedeapsă. Dacă uneori scapă de pedeapsa oamenilor, nu poate scăpa însă nicidecum de pedeapsa lui Dumnezeu, căci: *„... şi toţi cei mincinoşi, partea lor este-n iezerul care arde cu foc şi cu pucioasă, care este moartea cea de-a doua"* (Ap 21, 8).

De aceea, Sfânta Scriptură ne îndeamnă să ne ferim de păcatul minciunii: *„Nu vă minţiţi unul pe altul"* (Col 3, 9). Sau: *„Lepădând minciuna, grăiţi adevărul fiecare cu aproapele său, căci unul altuia ne suntem mădulare"* (Ef 4, 25).

Deci porunca a noua din Decalog, oprind mărturia mincinoasă şi orice fel de minciună, cere fiecărui creştin să spună adevărul şi să se străduiască pentru biruinţa adevărului. *„Cel ce vrea să iubească viaţa şi să vadă zile bune, să-şi înfrâneze limba de la rău şi buzele sale să nu grăiască vicleşug"* (1 Ptr 3, 10)."[82]

Este ridicol să credem că Dumnezeu şi ştiinţa stau în dezacord. De ce? Fiindcă în cele din urmă Dumnezeu este autor al ştiinţelor prin excelenţă. Nu trebuie să uităm acest lucru când sunt din ce în ce mai mulţi

---

[80] https://www.nikolai.ro/catehismintrebare.php?id=879 (accesat pe 19.06.2024).
[81] A se vedea *Doctorul Nicolae Paulescu sau ştiinţa mărturisitoare* (Bucureşti, 2019).
[82] https://www.nikolai.ro/catehismintrebare.php?id=879 (accesat pe 19.06.2024).

care cred că științele sunt produsul unei lumi arbitrare și străine de Dumnezeu. Știința și religie nu sunt chemate să fie în conflict ci mai mult să se completeze una pe alta. Știm că evoluționiștii nu cred că Dumnezeu a creat lumea și pe om ci mai mult că ele sunt produsul a milioane de ani de evoluție. Evoluționismul s-a demonstrat științific că este o minciună. Un mare savant credincios ne spunea că evoluționismul este asemenea unui om care varsă mai mulți saci de nisip și așteaptă ca în 10 ani de la sine nisipul să formeze un avion Boeing.[83]

„Ceea ce noi oamenii uităm câteodată este că Adevărul este întreg, iar poruncile lui Dumnezeu sunt un tot unitar, nu o listă în care pe unele le bifăm și pe altele nu.

Primim gând mincinos atunci când credem că împlinim în mare parte poruncile lui Dumnezeu și ne e îngăduit să călcăm alte porunci mai mici și mai neînsemnate. Adevărul este Hristos Domnul, este Dumnezeu în Persoană, care este neîmpărțit și nedespărțit.

Precum în linguriță la Euharistie îl primim pe Hristos întreg tot așa Adevărul este întreg, nu împărțit în porunci, precum nici Trupul Domnului nu este împărțit pe bucățele în toate bisericile ci este întreg în fiecare biserică locală.

Nu putem mărturisi o parte din adevăr iar cealaltă parte să o ascundem sau să mințim. Nu putem sluji și lui Dumnezeu și lui Mamona așa cum ne zice Domnul Hristos."[84]

Adevărul științific trebuie să fie mărturisit chiar dacă de mai multe ori acest adevăr doare. Poate unul dintre cele mai cunoscute exemple în acest sens a fost italianul Giordano Bruno. Bruno susținea că pământul se învârte în jurul soarelui și că universul este infinit. Acest lucru nu a fost pe placul inchiziției italiene care decis să îl ardă pe rug pe Bruno.[85]

Adevărul științific trebuie să știm că nu este religios în esența lui dar totuși el are o bază religioasă fiindcă a fost făcut posibil de existența lui Dumnezeu. Fără de Dumnezeu nu ar exista nici o știință. Acest lucru este de cele mai multe ori uitat și neluat în seamă de mai multă lume.

„Adevărul nu poate fi mărturisit parțial asta însemnând că nu ne e îngăduit să spunem minciuni, nici cât se poate de mici. Orice minciună este un pact cu diavolul, este o slujire orientată către cel necurat. Domnul Hristos ne spune că: "Vă spun că pentru orice cuvânt deșert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecății. În cuvintele pe care le rostim zi de zi se află toată experiența noastră de viață, toate acumulările noastre, toate trăirile noastre, toate bucuriile și suferințele noastre, mai simplu spus în cuvintele noastre ne exprimăm starea interioară sufletească. Ne putem da seama de starea sufletească a unui om din cuvintele pe care rostește.

Cel ce vorbește blând și calm cuvinte alese și frumoase fără a jigni și fără a judeca pe cineva acela este un om plin de harul lui Dumnezeu, un om care se roagă des lui Dumnezeu, un om care-l are în suflet pe Iisus Hristos. Iar dimpotrivă, un om care vorbește repede, răspicat, țipând și vorbind urât celor din jur este un om departe de Dumnezeu, un om necuviincios.

Acum, putem să ne gândim cum este oare ? un om care minte, pentru a ascunde păcatul sau, sau pentru motive egoiste sau pentru alte motive.

Omul mincinos nu este un apropiat a lui Dumnezeu, căci Dumnezeu nu are nimic de ascuns, nu este unul care-l are pe Hristos în inimă căci daca l-ar avea, precum Sfântul Apostol Pavel, ar grăi tainele lui Dumnezeu, ar lumina pe cei din jur cu cuvântul său, iar bucura pe toți, ar transmite bucuria harului lui Dumnezeu prin cuvântul său în inimile celor care aud."[86]

Evident că nu putem științelor să se unească

- total
- și deplin

cu religia și credința în Dumnezeu dar ceea ce vom cere științelor este să fie mai aproape de Dumnezeu. Oamenii de știință sunt unii care de multe ori în căutările și cercetările lor uită de Dumnezeu. Aceasta fiindcă după cum ne spunea tradiția creștin ortodoxă *știința multă îngâmfă.*

Nu este deloc folositor dacă fiind savant ajungi să te vezi undeva la o distanță augustă față de semenii tăi care nu au darurile tale

- intelectuale
- și capacitățile tale științifice.

Trebuie să fim conștienți de acest lucru.

---

83 A se vedea Monah Serghie, *Dumnezeu: o certitudine* (Galați, 2022).
84 http://parintelemarius.blogspot.com/2009/11/pacatul-minciunii.html (accesat pe 19.06.2024).
85 https://ro.wikipedia.org/wiki/Giordano_Bruno (accesat pe 11.02.2025).
86 http://parintelemarius.blogspot.com/2009/11/pacatul-minciunii.html (accesat pe 19.06.2024).

„Omul mincinos nu-l cunoaşte pe Dumnezeu, nu-l iubeşte pe aproapele ca pe sine însuşi, n-a ajuns încă la desăvârşire ci încă este egoist, încă este plin de patimi, încă-şi mai doreşte bogăţiile şi slava acestei lumi; omul mincinos nu s-a smerit pe sine însuşi încă.

Aşa să ne gândim tot timpul, că dacă există vreo urmă de neadevăr în vorbele noastre înseamnă că încă nu-L avem pe Dumnezeu în inimă, pentru că harul lui Dumnezeu fuge de la cei ce păcătuiesc. Asemenea să ne gândim că orice învoire la păcat este o minciună, este o slujire adusă diavolului, este o răutate îndreptată către toţi oameni, este o nedreptate.

În final pentru a concluziona trebuie să reţinem că minciuna este lipsa adevărului, este lipsa lui Dumnezeu din inima noastră. Dumnezeu e Tatăl adevărului și satana tatăl minciunii. Să îl alegem pe Dumnezeu ca Domn și Stăpân al vieții noastre păcătoase .AMIN."[87]

Doi istorici ai religiilor discutau într-o zi.

- Știi ce la ce concluzie am ajuns?
- Nu.
- Că istoria religiilor este vânare de vânt.
- Vânare de vânt?
- Da.
- De ce?
- Există un singur Dumnezeu.
- Și?
- De ce sunt atât de multe religii?
- Asta te doare?
- Da.
- Uiți un lucru.
- Care?
- Omul a fost creat o ființă liberă.
- Ştiu asta.
- Deci omul are libertate.
- Ce libertate?
- De a Îl recunoaşte sau nu pe Dumnezeu.
- Și crezi că Dumnezeu recunoaște acest lucru?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă nu vrea să îi încalce libertatea omului.
- Chiar dacă omul a spus cele mai mari bazaconii în materie de religie?
- Da.
- Este greu de acceptat.
- Dar mai uşor de înțeles.
- Nu ştiu ce să spun.
- De mai multe ori religiile apar din mai multe exagerări ale omului.
- Adică?
- Oamenii sunt marcați de mai multe lucruri.
- Și?
- Ajung să le absolutizeze.
- Nu te înțeleg.
- Te voi face să înțelegi.
- Chiar te rog.
- Îți voi spune de un caz din istoria religiilor.
- Te rog.
- Este un caz în care acum cred sute de milioane de oameni.
- Sună interesant.
- Este.
- Deci?
- Îți voi spune.

[87] Idem.

- Te ascult.
- Este vorba de Buda.
- Cel care mai întâi a fost prinţul Sidarta Gautama?
- Da.
- Tatăl lui Buda a voit ca fiul lui să nu cunoască suferinţa lumii din jur.
- Şi?
- A creat o lume ideală pentru el la palatul lui.
- Înţeleg.
- Totuşi Buda a ieşit în lume.
- Şi?
- Aici a putut întâlnii un om bolnav care din cauza bolii mergea încovoiat.
- De ce merge aşa? L-a întrebat Buda pe un servitor cu care a ieşit în lume.
- Fiindcă este bolnav, a răspuns servitorul.
- Mai apoi Buda a putut să vadă un cortegiu funerar.
- Ce fac ei?
- Duc un mort la groapă.
- De ce?
- Fiindcă a murit.
- A murit?
- Da.
- O sărmană omenire! A rostit atunci Buda.
- De ce?
- Fiindcă el a fost aşa marcat de unele suferinţe din jurul lui că a considerat că lumea întreagă este sortită suferinţei.
- Deci pentru Buda suferinţa este universală?
- Se poate spune.
- Ca un fel de existenţă atotputernică?
- Da.
- Îmi aduc aminte ceva.
- Sigur. Eşti istoric al religiilor.
- Da este greu să studiezi istoria religiilor şi să nu fi subiectiv.
- Istoria religiilor este o ştiinţă ce are nevoie de obiectivitate.
- Şi Buda nu a fost obiectiv?
- Nu.
- De ce? S-a lăsat condus de propriile sentimente.
- În ce sens?
- Este adevărat că în lume există suferinţă.
- Şi?
- Dar suferinţa nu este singura realitatea a lumii.
- Adică?
- În lume există şi multă bucurie şi fericire.
- Aşa este.
- Mă bucur că eşti de acord cu mine.
- Sunt.
- Deci sunt multe religii false.
- Ştiu.
- Dar acest lucru nu înseamnă că Dumnezeu nu există.
- Aşa este.
- Acum eşti lămurit.
- Da.
- Foarte bine.
- Îmi dau seama că nu Dumnezeu este de vină pentru minciunile oamenilor.
- În nici un caz.[88]

[88] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

„Cu toții mințim. Este o caracteristică universal umană: fie că este vorba despre o persoană bună, care spune o minciună pentru a nu răni sentimentele cuiva, fie că vorbim despre minciuni distructive.

Nu orice părinte îi poate spune copilului aflat încă la o vârstă fragedă, cum a fost adus pe lume sau cine este Moş Crăciun. Iar poate cea mai uzuală minciună este răspunsul la întrebarea "Ce faci?" Ne-am obişnuit să spunem "Bine". A devenit chiar un automatism. Când suntem întrebaţi ce mai facem, nu ne apucăm să-i povestim interlocutorului că de dimineaţă ne-am certat cu partenerul de viaţă sau că la birou am primit o mustrare din partea şefului sau că banca ne-a mărit rata creditului. Într-un cuvânt, minţim. Şi facem asta la ce mai simplă întrebare posibilă. Pe de altă parte, însă, susţinem sus şi tare că onestitatea este importantă într-o relație.

Minciuna, spune Robert Feldman, profesor de psihologie la Universitatea din Massachusetts, este o deprindere de bază pe care o învăţăm de la vârsta de trei ani. Mai mult, o vom folosi ca mijloc de a atinge succesul: social, profesional, sexual, politic. Doctorul psiholog Aurelia Moraru este de părere că un copil mic, care cu greu face distincţie între real şi imaginar, alterează adevărul, dar că nu minte. Când el fabulează sau înfrumuseţează realitatea, nu face decât să cedează unei tendinţe normale. Adevărata minciună apare după vârsta de şase sau şapte ani, constituind aproape întotdeauna o conduită de eschivare, în general destinată să evite o mustrare."[89]

Ceea ce se poate vedea în lumea noastră este că toți dintre noi avem o anumită percepție asupra realității din jur. În acest sens trebuie să știm că una este realitatea obiectivă și alta este realitatea subiectivă. Cea ce are loc de mai multe ori este că nu voim să vedem lucrurile obiectiv ci de cele mai multe ori ne oprim la ceea ce are loc numai cu noi înșine. Adevărul este întotdeauna ceva obiectiv. Realitatea este că noi îl transformăm în ceva subiectiv. El devine ceva care este valabil numai pentru noi și cam atât.[90]

Este evident că pentru a ajunge să vedem adevărul în ansamblu în mai multe situații trebuie să facem un exercițiu de obiectivitate sau mai bine spus trebuie să ajungem să fim obiectivi. Nu putem să rămânem în subiectivism fiindcă adevărul este un lucru care nu ne priveşte numai pe noi ci şi pe cei din jur. Aceasta în marea majoritate a situațiilor.

Biserica Ortodoxă este deținătoarea unui mare adevăr și acest adevăr este Iisus. „Biserica Ortodoxă are acest adevăr de la Dumnezeu însuşi, vestit mai dinainte prin patriarhii, drepţii şi proorocii Vechiului Testament, care au avut o viaţa şi cugetare sfântă, şi apoi în mod desăvârşit prin Însuşi Fiul Său întrupat Domnul nostru Iisus Hristos, Mântuitorul, cum spune Sfântul Apostol Pavel: „După ce Dumnezeu odinioară, în multe rânduri şi în multe chipuri, a vorbit părinţilor noştri prin prooroci, în zilele acestea mai de pe urmă ne-a grăit nouă prin Fiul, pe Care L-a pus moştenitor la toate şi prin Care a făcut şi veacurile; Care fiind strălucirea slavei şi chipul fiinţei Lui şi Care ţine toate cu cuvântul puterii Sale..." (Evr. 1, 1-3)."[91]

În această viață de mai multe ori suntem într-o căutare de adevăr. De ce? Fiindcă sufletul nostru se simte bine şi creşte duhovniceşte propice numai în adevăr. Nu trebuie să uităm acest lucru când sunt mulți care consideră adevărul ca o problemă

- privată,
- individuală
- şi subiectivă.

Adevărul este că cei mai mulți dintre noi nu ne-am făcut prea mult timp pentru a medita la adevăr. Adevărul este în acest lucru un lucru de care cu toții avem nevoie dar pe care nu l-am băgat în seamă. La fel de bine cei mai mulţi dintre noi ajungem să preţuim adevărul atunci când nu îl mai avem. Există societăți în care adevărule este persecutat în mod sistematic. Aceasta fiindcă el este o amenințare pentru

- ideologiile
- şi doctrinele

unei anume societăți.

Adevărul este un lucru de care sufletul nostru are nevoie după cum trupul are nevoie de apă şi hrană. Nu trebuie să uităm acest lucru fiindcă sunt mulţi care nu pun mare preţ pe adevăr. Nu pun mare preţ fiindcă ei consideră că în cele din urmă adevărul este un lucru care vine de la sine şi nu merită să ne facem prea multe probleme în ceea ce îl priveşte.

---

89 Ziarul Adevărul https://adevarul.ro/stil-de-viata/de-ce-mintim-psiholog-cu-cat-minti-mai-putin-cu-1331459.html (accesat pe 19.06.2024).

90 A se vedea Dan Ariely, *Adevărul cinstit despre necinste. Cum îi mințim pe toți dar mai ales pe noi înșine* (Editura Publica, 2012).

91 *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, Tipărită cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Editura Apologeticum, 2006, p. 7.

Sfântul Nicolae Velimirovici spunea despre adevăr: „toate adevărurile Ortodoxiei izvorăsc dintr-un singur adevăr și se concentrează într-un singur adevăr, infinit și veșnic. Adevărul este Dumnezeul-Om Hristos. Dacă observați orice adevăr al Ortodoxiei până la limita sa ultimă, veți descoperi în mod inevitabil că miezul lui este Dumnezeul-Om Hristos. De fapt, toate adevărurile Ortodoxiei nu sunt nimic altceva decât felurite aspecte ale Unicului Adevăr - Dumnezeul-Om, Hristos.

Ortodoxia este Ortodoxie datorită Dumnezeului-Om şi nu datorită altcuiva sau a orice altceva. De aici, un alt nume pentru Ortodoxie este Dumnezeu-omenitate. Într-însa nu există nimic prin intermediul sau datorită omului, ci totul vine de la Dumnezeul-Om şi există prin Dumnezeul-Om. Aceasta înseamnă că omul observă şi descoperă adevărul fundamental, etern, al vieţii şi al lumii doar cu ajutorul Dumnezeului-Om, în Dumnezeul-Om. Și mai înseamnă altceva: omul află adevărul deplin despre om, despre scopul şi sensul existenţei sale, doar prin Dumnezeul-Om. În afara Lui, omul se preschimbă într-o fantasmă, într-o sperietoare de ciori, într-un nonsens."[92]

Într-o lume în care adevărul nu este un lucru de mare interes ei bine pentru noi creştinii ortodocşi el este de mare interes fiindcă noi ştim să preţuim adevărul. Adevărule lucrurilor este ceea ce ne leagă în cele din urmă de Dumnezeu. Nu se poate concepe să fim oameni de credinţă în Dumnezeu şi în acelaşi timp să nu ducem o viaţă sau să avem un mod de viaţă în Dumnezeu. Aceste lucruri nu pot să coexiste fiindcă după cum am spus adevărul este un lucru care ne leagă în mod otologic de Dumnezeu. Deşi nu suntem conştienţi de acest lucru trebuie să ştim că fără adevăr nu putem să fim legaţi de Dumnezeu.[93]

Că adevărul se află în Hristos deşi sunt mai multe căi pentru a ajunge la el ne-o spunea tot Sfântul Nicoale Velimirovici: „în loc de om dai de o drojdie de om, de fragmente de om, de resturi de om. Prin urmare, adevărata omenitate se află doar în Dumnezeul-Omenitate, şi nici o altă omenitate nu există sub cer.

De ce este Dumnezeul-Om adevărul fundamental al Ortodoxiei? Deoarece El a răspuns la toate întrebările care frământă şi chinuieşte duhul omului: problema vieţii şi a morţii, problema binelui şi a răului, problema pământului şi a cerului, problema adevărului şi a minciunii, problema dragostei şi a urii, problema dreptăţii şi a nedreptăţii.

Pe scurt: problema omului şi a lui Dumnezeu.

De ce este Dumnezeul-Om adevărul fundamental al Ortodoxiei? Deoarece El a dovedit în modul cel mai limpede, prin propria Sa viaţă pământească, faptul că El este Adevărul veşnic personificat, umanizat şi întrupat, Dreptatea veşnică, Dragostea deplină, Bucuria deplină, Puterea deplină."[94]

În ceea ce îl priveşte pe Iisus trebuie să ne dăm seama că trebuie să vedem în El adevărul obiectiv. Aceasta fiindcă în cele din urmă una este ceea ce credem noi la nivel personal despre Iisus şi alta poate să fie ceea ce predică biserica la nivel obiectiv despre El oamenilor.

Trebuie să ne aliniem

- viziunea
- şi adevărul

despre Iisus la ceea ce învaţă Biserica Creştin Ortodoxă în acest sens.

La fel de bine trebuie să ştim că dacă avem o înţelegere obiectivă a adevărului acest lucru nu înseamnă o viziune panteistă a adevărului. Adevărul nu este panteist chiar dacă este privit la nivel obiectiv aşa. Nu are cum să fie fiindcă una este adevărul şi alta este Dumnezeu. Totuşi trebuie să ştim că adevărul ajunge să se manifeste şi la nivel ontologic.

Adevărul în plan ontologic înseamnă că tot ceea ce are fiinţă o are de la Dumnezeu. Prin fiinţă în cele din urmă ajungem la Dumnezeu.[95]

Este evident că sunt mai multe nivele adevărului în lumea noastră. Trebuie să trecem prin toate aceste nivele ale lui dacă voim să avem o imagine obiectivă şi deplină a adevărului.

Adevărul personal şi cel teolog evident că ne fascinează dar suntem mai puţini cei care dăm curs aceste fascinaţii. Aceasta fiindcă problemele

- vieţii
- şi ale lumii

---

[92] Sf. Nicolae Velimirovici, Sf. Justin Popovici, *Lupta pentru credință și alte scrieri*, traducere de prof. Paul Bălan, Editura Rotonda, Piteşti, 2011, pp. 100-101 apud https://doxologia.ro/dumnezeul-om-temelia-adevarului-ortodoxiei (accesat pe 19.06.2024).

[93] A se vedea Andrei Pleşu, *Parabolele lui Iisus: adevărul ca poveste* (Bucureşti, 2012).

[94] Sf. Nicolae Velimirovici, Sf. Justin Popovici, *Lupta pentru credință și alte scrieri*, traducere de prof. Paul Bălan, Editura Rotonda, Piteşti, 2011, pp. 100-101 apud https://doxologia.ro/dumnezeul-om-temelia-adevarului-ortodoxiei (accesat pe 19.06.2024).

[95] A se vedea George Remete, *Ființa și credința* vol, 1, 2 şi 3.

de cele mai multe ori ne țin departe de a înțelege în sens profund și creștin ortodox adevărul.

Pentru Fericitul Augustin crăciunul este ziua în care Adevărul s-a întrupat în lumea noastră: „Ziua Nașterii Domnului se numește [ziua] când înțelepciunea lui Dumnezeu S-a arătat drept copil care nu cuvânta încă și [când] Cuvântul lui Dumnezeu, fără cuvinte, Și-a făcut auzit glasul din trup. Totuși acea divinitate ascunsă, pe de o parte, a fost indicată magilor prin mărturia cerului (cf. Matei 2, 1-10), iar pe de altă parte a fost vestită păstorilor printr-o voce îngerească (cf. Luca 2, 8-14). Așadar, sărbătorim cu solemnitate aniversară această zi în care s-a împlinit profeția ce spune: Adevărul din pământ a răsărit și dreptatea din cer a privit (Psalmul 84, 12). Adevărul, Care este în sânul Tatălui, a răsărit din pământ ca să fie și în sânul mamei. Adevărul, în Care este cuprinsă întreaga lume, a răsărit din pământ ca să fie purtat de mâini de femeie. Adevărul, din Care fericirea îngerilor se hrănește fără stricăciune, a răsărit din pământ ca să fie alăptat la sâni trupești. Adevărul, pe Care cerul nu-L cuprinde, a răsărit din pământ ca să fie așezat în iesle. Pentru al cui bine a venit o măreție atât de înaltă, în atât de multă umilință? În nici un caz pentru vreun [folos] propriu, ci pentru marele nostru [folos], dacă credem [în întruparea Sa]. Trezește-te, omule! Dumnezeu S-a făcut om pentru tine. Deșteaptă-te cel care dormi și te scoală din morți și te va lumina Hristos! (Efeseni 5, 14) Pentru tine - repet Dumnezeu S-a făcut om. Ai fi fost mort pentru veșnicie dacă El nu S-ar fi născut în timp. Niciodată nu te-ai fi eliberat de trupul păcatului dacă El nu Și-ar fi asumat asemănarea trupului păcatului (cf. Romani 8, 3). Nefericirea te-ar fi stăpânit pentru totdeauna dacă nu ar fi fost această milă. Nu ai fi reînviat dacă El nu S-ar fi supus morții tale. Ai fi cedat dacă nu ți-ar fi venit în ajutor. Ai fi pierit dacă nu ar fi venit.

Prin întruparea lui Hristos ne-a fost adusă dreptatea. Să sărbătorim bucuroși sosirea mântuirii și răscumpărării noastre! Să sărbătorim ziua solemnă, în care Ziua cea mare și veșnică, din Ziua cea mare și veșnică, a venit în această zi a noastră atât de scurtă și de trecătoare. El pentru noi S-a făcut dreptate și sfințire și răscumpărare, pentru ca, după cum este scris, cel care se laudă în Domnul să se laude (I Corinteni 1, 30-31).”[96]

Este clar că pentru Fericitul Augustin nu se poate în nici un fel separa adevărul de persoana lui Iisus. Aceasta fiindcă în persoana lui coincide adevărul şi mântuirea.

Realitatea este că trăim într-o lume în care adevărul este de cele mai multe ori trunchiat fiindcă el se găseşte amestecat cu minciuna. Pentru a ajunge să descoperim adevărul realitatea este că de cele mai multe ori trebuie să facem un efort. Adevărul este un lucru care

- nu se negociază
- nu se târguieşte
- şi nu se relativizează.

Aceasta fiindcă pentru mulți toate aceste noțiuni pot să aibă loc cu privire la adevăr.

Adevărul nu trebuie să fi un tabu pentru noi dar ceea ce este evident este că el trebuie să fie mai des întâlnit în preocupările noastre.[97]

Tot Fericitul Augustin spunea cu privire la venirea în trup a lui Iisus: „dacă n-ar fi venit în trup, cum ar fi putut oamenii rămâne vii uitându-se la El, odată ce nu pot să se uite cu ochii liberi la razele soarelui, care este lucrul mâinilor Lui și care are să înceteze de a fi? Așadar, Fiul lui Dumnezeu pentru aceasta a venit în trup ca să umple măsura păcatelor celor care au prigonit de moarte pe prorocii Lui. Deci pentru aceasta a suferit. Că zice Dumnezeu că de la ei vine rana trupului Lui: când vor bate pe păstorul lor, atunci vor pieri oile turmei. El Însuși a voit să pătimească așa; că trebuia să pătimească pe lemn. Profetul care a prorocit despre El spune: Izbăvește sufletul meu de sabie; și: pironitu-Mi-au trupul, că adunările celor răi s-au ridicat asupra mea.”[98]

Este evident că sunt şi unii care în teorie iubesc adevărul dar nu şi în practică. De ce? Fiindcă una cred ei că este adevărul şi alta este el în realitate. Adică este vorba aici despre distincţie dintre subiectiv şi obiectiv. Trebuie să ne dăm seama că adevărul este un lucru care de multe ori cere

- efort,
- străduință,
- consum
- şi energie.

Acest lucruri sunt mulți care nu vor să le ofere. De ce? Fiindcă ştim că omul contemporan nu vrea să fie deranjat din comoditatea lui. În acest sens adevărul de mai multe ori ne scoate din comoditatea noastră de zi cu zi.

[96] Fericitul Augustin, Predici la marile sărbători, Volumul I, Predica 185, în Părinți și Scriitori Bisericești (2014), vol. 13, pp. 109-110.
[97] A se vedea Rene Descartes, *Discurs asupra metodei de a ne conduce bine rațiunea și a căuta adevărul în științe* (Editura Științifică, 1957).
[98] Fericitul Augustin, Predici la marile sărbători, Volumul I, Predica 185, în Părinți și Scriitori Bisericești (2014), vol. 13, pp. 109-110.

Origen spune cât se poate de clar că Hristos a venit în trup pentru a ne face că cunoaştem adevărul despre el: „El era la început la Dumnezeu (Ioan 1, 1), dar din pricina celor care se lipiseră de trup și deveniseră cu totul trupești, S-a făcut trup (Ioan 1, 14), ca să poată fi cuprins de cei ce nu-L puteau vedea atunci când, în calitate de Cuvânt, era la Dumnezeu și era Dumnezeu. Vorbindu-se oamenilor despre El trupește, fiind propovăduit ca având trup, El cheamă la Sine pe cei ce sunt trupuri ca să-i facă mai întâi să se apropie de înfățișarea trupească a Cuvântului celui întrupat, iar după aceea să-i înalțe până la a-L vedea așa cum era înainte de a Se fi făcut trup. Așa că ei, văzând că se ajutorează sufletește și înălțându-se mai presus de inițierea cea trupească, zic: Chiar dacă am cunoscut pe Hristos după trup, acum nu-L mai cunoaştem după trup (II Corinteni 5, 16). Aşadar, El S-a făcut trup și, făcându-Se trup, S-a sălăşluit printre noi, iar nu în afară de noi."[99]

Doi filosofi discutau despre adevăr.

- Ştii ce?
- Eu cred că adevărul este o noţiune relativă.
- De ce?
- Fiindcă după ce murim ce mai rămâne din adevăr?
- Adevărul trece dincolo de moarte.
- Crezi?
- Da.
- Cum?
- Sufletul este nemuritor.
- Ştiu.
- Deci dacă sufletul este nemuritor el trece de această lume.
- Ştii ce?
- Ce?
- Am citit aceste zile o carte.
- Ce carte?
- *„Gândirile și Maximele morale"* ale domnului Emil N. Socec.
- Şi?
- Am găsit acolo ceva ce m-a pus pe gânduri.
- Ce anume?
- Un citat care m-a pus pe gânduri.
- Ce citat?
- „A ne teme de moarte este o copilărie; te poţi teme de ceva nesigur, nu putem însă decât să aşteptăm cu resemnare ceea ce este inevitabil şi nu ne face nici un rău" (p. 17).
- Înţeleg.
- Deci moartea nu ne face nici un rău.
- Oare?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă în momentul în care ai murit ai părăsit această lume.
- Asta depinde.
- De ce?
- Aici citit vreodată Psalmul 33.
- Da.
- Ştii ce spune el?
- Nu îmi mai aduc aminte.
- Că moartea păcătoşilor este înfricoşătoare.
- Nu ştiam.
- Dar există şi o veste bună.
- Ce veste?
- Ştii ce spune psalmul 115?
- Nu.
- Scumpă este Domnului moartea cuvioşilor Lui.

[99] Origen, *Contra lui Celsus*, Cartea a VI-a, Cap. LXVIII, în Părinți și Scriitori Bisericești (1984), vol. 9, pp. 429-430.

- Deci citatul meu are parţial dreptate.
- Da conţine o parte de adevăr.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Una este adevărul nostru şi alta este adevărul lui Dumnezeu.
- În ce sens?
- Adevărul lui Dumnezeu este nelimitat.
- Și al nostru?
- Evident că este limitat.
- Înțeleg.
- Cum trebuie să ne raportăm la adevăr în viziunea ta?
- Trebuie să ştii că adevărul nu poate să fie separat de Dumnezeu.
- De ce?
- Fiindcă o cunoaştere autentică a lui Dumnezeu poate să fie făcută numai în adevăr.
- Asta aşa este.
- Vezi?
- Totuşi sunt mulţi care speculează adevărul.
- Rău fac.
- De ce?
- Nu se poate să speculezi adevărul fără să cazi în minciună.
- Oare?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă adevărul trebuie să fie păstrat integral.
- Înțeleg.
- Bine.
- Noi filosofii avem datoria de a slujii adevărul?
- Dacă este vorba de adevărul filosofic da.
- De ce suferă oamenii când sunt minţiţi?
- Fiindcă în mod natural omul are o înclinare spre adevăr.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Suntem creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu.
- Şi
- Din cele mai vechi vremuri Dumnezeu a fost pentru adevăr.
- Asta aşa este.
- Vezi?
- Totuşi filosofia de mai multe ori ajunge să abstractizeze adevărul.
- Adevărul este întotdeauna concret.
- Şi nu abstract.
- Da.
- Bine de ştiut.
- Așa este.
- O să încerc şi eu să fiu mai aproape de Hristos.
- Cu cât eşti mai aproape de Hristos cu atât mai mult trăieşti în adevăr.
- Bine spus.
- Mă bucur că îţi place.
- Să ştii că am avut un dialog folositor.
- A fost aşa ca un dialog platonician.
- Hahaha. Da, se poate spune.
- Platon a lansat în filozofie metoda dialogului.
- Ştiu asta.[100]

[100] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad,1929).

Sfântul Grigorie de Nyssa vorbeşte cât se poate de clar că un om una spune şi alta de fapt gândeşte cu privire la semenii lui: „Iar ce este ura, auzi de la Ioan, care zice: Cel ce urăşte pe fratele său, ucigaş de oameni este şi ştiţi că tot ucigaşul de oameni nu are viaţă veşnică (I Ioan 3, 15). Îl scoate deci din viaţă pe cel ce urăşte pe fratele său, ca pe un ucigaş de oameni, mai bine zis numeşte ura de-a dreptul ucidere. Căci cel ce a smuls şi a nimicit din sine iubirea faţă de aproapele şi s-a făcut din prieten duşman al lui, cu dreptate se număra între ucigaşii de oameni care păzesc ascunsă faţă de aproapele duşmănia lor faţă de cei pe care ei uneltesc să-i omoare. Apostolul arată prin aceasta limpede că nu e nici o deosebire între relele ascunse înăuntru şi între cele arătate şi văzute, punându-le la un loc şi numărându-le împreună."[101]

CAPITOLUL 5

HRISTOS ESTE ADEVĂRUL PERSONAL ŞI ADEVĂRUL PERSONALIZAT

Pentru mai multă lume în întâlnirea dintre Iisus şi Pilat rămâne un lucru neexplicat faptul că atunci când Pilat l-a întrebat pe Iisus *ce este adevărul* ei bine Iisus a tăcut şi nu a dat nici un răspuns. Sunt unii care cred că Iisus nu a răspuns fiindcă nu ştia de fapt să răspundă la întrebarea lui Pilat. Ştia Iisus ce este adevărul? Evident că ştia. Iisus ca Dumnezeu ştia tot fiindcă este atoateştiutor. Iisus nu a răspuns lui Pilat fiindcă El era adevărul în persoană.

Ceea este propriu şi unic pentru creştinismul ortodox este că pentru noi adevărul este personal. Sunt mai multe religii pentru care adevărul este

- o energie,
- o forţă,
- un concept,
- o gnoză
- sau ideologie.

Ei bine pentru noi creştinii ortodocşi adevărul este personal. El este Dumnezeu.[102]

Adevărul iasă de la Dumnezeu şi dacă îl acceptăm evident că ne duce tot la Dumnezeu.

La fel de bine adevărul este un atribut al lui Dumnezeu şi el nu poate să fie separat de iubirea lui Dumnezeu. Sfântul Chiril al Alexandriei spunea în acest sens: „căci măsura iubirii este mare. În acest fel e propriu celor ce s-au hotărât să iubească să se facă cunoscuţi oriunde şi prin toate că sunt ucenicii lui Hristos: prin împodobirea cu cununa iubirii şi prin purtarea ca pe un semn al acestui fapt a iubirii întreolaltă. Și aceasta o voi arăta pe scurt. Căci dacă este vreunul dintre noi lucrător în lucruri de aramă, sau în țesături, nu s-ar socoti, şi încă foarte clar, că a fost ucenic al unui meşter în acestea? Şi cine e meşter în clădiri nu va arăta, oare, prin faptul că poate clădi frumos, că a avut un învăţător în cele ale clădirii? În acelaşi fel, socotesc, cei ce au în ei împlinită puterea iubirii faţă de Dumnezeu fac cunoscut fără greutate că au fost ucenicii Iubirii, sau ai lui Hristos, Care are în El iubirea supremă. Căci a iubit atât de mult, încât Și-a dat pentru ea însăşi viaţa Sa (I Ioan 4, 10); (...) El însuşi, zicând către ucenicii Săi: Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să şi-l pună pentru prietenii săi (Ioan 15, 13)."[103]

Este adevărat că adevărul nu este singura realitatea a lui Dumnezeu fiindcă ştim că dogmatica creştin ortodoxă vorbeşte de mai multe alte atribute a lui Dumnezeu:

- infinitatea,
- eternitatea,
- omniprezenţa,
- atotştiinţa,
- dreptatea etc.

Totuşi unul dintre atributele lui Dumnezeu se poate spune că este şi adevărul. Adevărul este un lucru care intră în componenţa lui Dumnezeu şi pentru aceasta când ne împărtăşim şi slujim adevărul ajungem să Îl slujim pe Dumnezeu.

---

[101] Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre rânduiala cea după Dumnezeu (a vieții) și despre nevoința cea adevărată*, în Părinți și Scriitori Bisericești (1982), vol. 29, p. 463.

[102] A se vedea Christos Yannasras, *Adevărul și unitatea Bisericii* (Bucureşti, 2009).

[103] Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, Cartea a Noua, Introducere, în Părinți și Scriitori Bisericești (2000), vol. 41, pp. 823-824.

Sunt mulți care nu sunt conștienți de acest lucru: a slujii adevărului sub toate formele înseamnă în cele din urmă a Îl slujii pe Hristos.

Iată ce spunea despre adevărul care este Hristos părintele Constantin Sturzu: „teologia nu poate uita nici măcar o clipă, pe parcursul dialogului sau interferenței cu filosofia, că mărturisește o ***Persoană***, nu o doctrină, precum cea de sorginte filosofică. Aici e și cheia interpretării dialogului dintre Iisus și Pilat. Pentru că la întrebarea ***"ce este adevărul?"*** nu este chemat creștinul să dea un răspuns. Dacă ar fi întrebat: "***Cine*** este adevărul?", cu siguranță că Pilat ar fi primit un răspuns.

După cum ne relatează Sfântul Evanghelist Ioan, adus în fața lui Pilat din Pont, Iisus avea să-i atragă acestuia atenția că ***"oricine este din adevăr ascultă glasul Meu"*** (Ioan 18, 37). O afirmație provocatoare pentru un roman cultivat care va replica prompt: ***"Ce este adevărul?"*** Întrebare la care nu așteaptă (și nici nu primește) un răspuns de la Hristos. Acest dialog îl putem considera prima întâlnire de ordin cultural dintre concepția creștină și gândirea filosofică. (Voi reveni asupra ei în finalul materialului pentru a-i desluși semnificația.) De atunci, din momentul anterior răstignirii Fiului Omului, teologia creștină și filosofia vor avea numeroase prilejuri de confruntare sau de dialog fructuos. În rândurile creștinilor putem identifica, în mare, două curente care surprind atitudinea acestora față de filosofie: un curent de respingere totală a filosofiei, e adevărat că de mai mică amploare, și unul de raportare recuperatoare față de aceasta."[104]

Adevărul este că cei mai mulți dintre noi privim la adevăr ca la o banalitate. Aceasta până la proba contrarie sau mai bine spus când ajungem să fim mințiți. Când suntem mințiți ei bine ajungem să avem

- nostalgia
- și tânjirea

după adevăr.

Adevărul ca o realitate persoană trebuie să știm că nu este un lucru la care mai mulți dintre noi ne-am aștepta. De ce? Fiindcă pur și simplu credem că adevărul constă mai mult în

- contexte
- și circumstanțe.

Ceea ce uităm este că este Dumnezeu cel care face posibile aceste contexte și circumstanțe.[105]

În acest context a aflării provenineței adevărului credem că această carte este binevenită. Acesta fiindcă sunt mai puțini cei care știu că slujind adevărului ajung să slujească lui Hristos.

Despre cum filosofia avea să fie asimilată de creștinismul ortodox părintele Constatin Sturzu spunea cât se poate de frumos: „neliniștiți de forța sa speculativă, unii creștini considerau filosofia ca fiind ***"mama tuturor ereziilor"*** (cazul lui Tertulian). Pentru Teodoret filosofia reprezintă ***"o boală a sufletului"***, iar pentru Epifanie de Salamina ea vine de la diavol! Desigur, aceste atitudini nu trebuie interpretate ca fiind acte de obtuzitate culturală, ci ca gesturi de a delimita foarte clar credința creștină, mărturisitoare a unui Dumnezeu personal, viu, de speculațiile filosofice ce vehiculau idei, concepte, principii abstracte. O poziție ceva mai tolerantă avea să aibă Fericitul Augustin care, deși le adresează cuvinte grele unor șefi de școli filosofice, admite totuși că poate utiliza unele cunoștințe filosofice pe care le-a dobândit înainte de convertire.

Mult mai consistent și mai reprezentativ este însă curentul de recuperare, de asumare creativă a filosofiei. În acest curent se înscriu nume importante din gândirea teologică, cum ar fi: Iustin Martirul (și Filosoful!), Clement Alexandrinul, Origen, Atanasie cel Mare, Grigorie de Nyssa, Vasile cel Mare sau Maxim Mărturisitorul. Clement din Alexandria, spre exemplu, vorbește despre filosofia grecilor chiar ca despre un al doilea Vechi Testament care ar fi avut același rol pe care l-au avut cărțile veterotestamentare la iudei, și anume pregătirea pentru venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu. Sfântul Vasile cel Mare nu avea nici o rezervă în a-și trimite ucenicii la cel mai cunoscut profesor de filosofie din epocă, Libaniu, pentru a se desăvârși în științele profane, urmând apoi a fi inițiați în tainele teologiei. Ulterior, s-a ajuns până acolo încât filosofia să fie considerată, în Apus, ***"ancilla theologiae"*** (servitoarea sau slujnica teologiei). Tendința această extremă avea să aducă mari deservicii teologiei însăși, care s-a trezit că, de fapt, ea a ajuns să devină, adesea, "sclava" conceptelor și logicii aristotelice."[106]

Prin urmare este bine să știm că ortodoxia este în dialog cu societatea din jur dar a fost cât se poate de precaută să primească mai multe lucruri. Știm că antichitatea a fost timpul în care creștinismul ortodox a ajuns să se ciocnească cu păgânismul. A trebuit să ortodoxia să fie în dialog cu păgânismul care știm că era o religie decadentă.

---

[104] Preot Constantin Sturzu https://doxologia.ro/adevarul-adevarurile (accesat pe 19.06.2024).
[105] A se vedea Gary Keller, Jay Papasan, *Un singur lucru. Adevărul neașteptat de simplu de la baza fiecărei reușite* (București, 2015).
[106] Preot Constantin Sturzu https://doxologia.ro/adevarul-adevarurile (accesat pe 19.06.2024).

Tot în acest sens părintele Constantin Sturzu spunea cât se poate de bine: „încă de la începuturile sale, creştinismul a fost nevoit să-şi clarifice învăţăturile de credinţă, în special datorită apariţiei ereziilor. Se poate vorbi, în cazul dogmelor creştine, de utilizarea ***antinomiei*** ca singurul vehicul ce poate face legătura contingentului cu absolutul. Supra-raţionalitatea, şi nu iraţionalitatea dogmelor, este firească având în vedere că ele tind să ne lămurească ***aici*** şi ***acum***, în conceptele gândirii noastre limitate, ceea ce este veşnic şi nu poate fi limitat. După formula lui Olivier Clément, ***"antinomică sau negativă, dogma refuză cunoaşterea lui Dumnezeu: ea îi permite lui Dumnezeu să ne cunoască, să ne umple cu lumina Sa"***. Logica antinomică este logica specifică teologiei ortodoxe, o teologie care a ştiut să cearnă în timp adevărul de erezie şi care a păstrat neschimbat tezaurul Sfinţilor Părinţi ai Bisericii. Acelaşi Olivier Clément ne asigură că *"vechile expresii ale Adevărului nu devin niciodată caduce; introduse în slăvirea Bisericii, ele abat de la tentațiile permanente ale spiritului uman și constituie instrumentele intelectuale ale unei viziuni. Provenite din diverse condiționări istorice, dar purificate în creuzetul Duhului, ele formează, puțin câte puțin, o doxologie inspirată. Antinomice, negative, vizionare, dogmele sunt în creştinul de azi - dacă gândește și se roagă prin ele - trecutul viu care îl eliberează de trecutul mort, memoria spirituală, singura care poate să-i permită actualizarea fidelă a Veștii celei Bune, prin comuniunea sfinților.*"[107]

Ceea ce se poate vedea este că mai multe religii au în ele părţi de adevăr. Ce este de făcut atunci? Să luăm aceste părţi de adevăr ca fiind unele

- bune
- şi demne

de a fi acceptate?

Adevărul este că trebuie să ştim că o religie trebuie să fie inspirată mai mult de Dumnezeu şi nu de oameni. Pentru aceasta părţile de adevăr din mai multe religii în cele din urmă sunt

- nesemnificative
- şi neimportante.[108]

Despre riscurile adevărului tot părintele Constantin Sturzu spunea foarte frumos: „se ştie că, atunci când refuzăm argumentări alternative la poziţia noastră, ne afirmăm o anumită convingere, un soi de "credinţă", în ultimă instanţă. Dacă investigăm însă liber toate posibilităţile, toate punctele de vedere pe care ni le poate înfăţişa raţiunea, avem două variante (cu nuanţele aferente intervalului dintre ele): ori cădem în ***scepticism***, susţinând că adevărul este o himeră şi că nici o afirmaţie nu poate îmbrăca haina certitudinii, ori ajungem la concluzia că adevărul (bineînţeles, acel adevăr cu trimitere la cele transcendente) nu poate avea decât ***o structură antinomică*** şi ***o înfăţişare dogmatică***. Paradoxul ar fi acesta: aşa-zisele certitudini oferite de raţiune conduc, de fapt, la asumare unei anume "credinţe" (similară fanatismului ce nu acceptă opinii contrare); credinţa autentică însă, având drept conţinut dogma antinomică, conduce la adevăratele certitudini!”[109]

În acest sens trebuie să ştim că sunt mai multe dimensiuni ale acestui adevăr personal în creştinismul ortodox:

- adevăr dogmatic,
- adevăr soteriologic,
- adevăr mistic,
- adevăr ascetic,
- adevăr liturgic
- sau adevăr de credinţă.

Toate aceste adevăruri trebuie să ştim că sunt sau provin din Iisus. Nu greşim dacă spunem că pentru noi creştinii ortodocşi *criteriul ultim al adevărului* este Iisus.

Sunt mai mulţi care nu prea sunt interesaţi de adevăr fiindcă el este o realitate:

- nepalpabilă,
- nematerială
- şi abstractă.

Ei bine ca să ajungem să avem un criteriu al adevărului trebuie să pornim de la Hristos. Aceasta fiindcă Hristos este în cele din urmă criteriul

- ultim
- şi suprem

al adevărului.

---

107 Preot Constantin Sturzu https://doxologia.ro/adevarul-adevarurile (accesat pe 19.06.2024).
108 Omraam Mikhaël Aïvanhov, *Adevărul: rod al înțelepciunii și al iubiri* (Editura Posveta, 2012).
109 Preot Constantin Sturzu https://doxologia.ro/adevarul-adevarurile (accesat pe 19.06.2024).

Despre intersecția adevărului între religie și filozofie părintele Constantin Sturzu spunea: „în aria destul de zbuciumată a întâlnirilor filosofiei cu teologia, un caz aparte îl reprezintă Nikolai Berdiaev. Discursul său este unul eminamente filosofic, însă mare parte din concepte și din idei sunt de sorginte teologică. Atunci când pune în discuție eventuale criterii de validare a adevărului, filosoful rus consideră că acestea sunt străine de ***"orice criteriu de utilitate și de profit"***. În același timp, el consideră că trebuie eliminat și ***"criteriul rațiunii ridicate la rangul de absolut și având pretenția de a cunoaște adevărul"***. De altfel, nu poate exista nici un fel de alt criteriu, pentru că asta ar însemna să validezi ceva superior prin ceva care îi este inferior. Faptul că unora nu li se pare demn de încredere un adevăr spiritual (sau Adevărul însuși) e un lucru, până la un punct, natural. Neputând fi transmis din exterior, ci doar dobândit pe calea spirituală interioară, adevărul devine instabil, problematic și îndoielnic. ***"A-l adopta*** - notează Berdiaev, ***înseamnă un risc perpetuu; nu există niciodată garanții și, de altfel, nici nu e nevoie de ele. Un atare risc e inerent oricărui act de credință, deoarece credința e o demonstrație a unor lucruri ce nu se văd"***. Iar singura formă de mărturie acceptabilă din partea cuiva este cea în care dă mărturie, pentru sine, Adevărul Însuși. Doar radierea sa luminoasă poate alunga întunericul îndoielii din suflet.”[110]

Un copil discuta cu tatăl lui.

- Tată ai timp puțin?
- Da fiul meu.
- Ce mă bucur.
- Ce este?
- Este ceva ce vreau să discut cu tine.
- Ce anume?
- Am auzit zilele astea la școală de Damocle.
- Damocle?
- Da.
- Ce este cu el?
- Cine a fost?
- Este o poveste lungă.
- Am timp.
- Ești sigur?
- Da.
- Bine.
- Deci cine a fost Damocle?
- Damocle a fost un mare lingușitor.
- Din vremurile noastre?
- Nu.
- Dar de când?
- Din antichitate.
- Și pe cine lingușea el?
- Pe rege.
- De ce?
- Fiindcă avea o viață plină și nu îi lipsea nimic.
- Înțeleg.
- Damocle nu mă mai lingușii.
- Dar nu vă lingușesc maiestate.
- Cum să nu?
- Eu doar vă spun adevărul.
- Damocle eu mă tem de moarte.
- De ce?
- Maiestate?
- Fiindcă poate venii în orice moment.
- Nu cred.
- Uite ca să te fac să înțelegi viața mea o să facem un experiment.
- Ce experiment?

[110] Idem.

- Pentru a perioadă de timp tu vei fi rege?
- Da.
- Vorbiți serios?
- Da.
- Vai nu se poate.
- Ce să se poată?
- Voi fi rege.
- Damocle a fost îmbrăcat rege.
- Şi?
- Era în haine de purpură şi avea să mănânce toate bunătățile.
- Frumos.
- Şi pe când se veselea cel mai tare cineva i-a spus.
- Ce?
- Damocle uită-te în sus.
- Acolo a putut să vadă că deasupra lui atârna o sabie legată numai de un fir de păr.
- Ce este cu sabia asta?
- Este sabia destinului.
- Luați-o de acolo.
- Nu se poate.
- De ce?
- Fiindcă ea a fost pusă acolo din ordinul regelui.
- De ce?
- Ca să te învețe un lucru.
- Care?
- Că oricât de bogat ai fi în fiecare clipă eşti amenințat de moarte.
- Ce frumos.
- Ei bine lui Damocle i-a pierit orice bucurie.
- Cred şi eu tată.
- Mai mult.
- Ce?
- I-a pierit şi pofta de mâncare.
- Păi da.
- Deci care este morala şi adevărul acestei istorii?
- Să nu ne alipim prea mult de cele trecătoare?
- Da.
- Ştiam eu.
- Eşti un băiat inteligent.
- Încerc.
- Deci vezi de multe ori trebuie să mergem la rădăcina problemelor pentru a afla adevărul.
- Să nu ne lăsăm furați de aparențe?
- Da.
- M-am gândit.
- Bine.
- La şcoală la istorie doamna ne-a spus de Damocle dar nu am înțeles.
- De ce?
- Fiindcă a vorbit prea repede.
- Şi acum ai înțeleg?
- Da.
- Fiindcă am vorbit mai încet?
- Da.
- Foarte bine.
- Îți mulțumesc mult tată.
- Pentru nimic fiul meu.[111]

[111] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).

Despre semnificațiile profunde ale adevărului părintele Constantin Sturzu spunea cât se poate de bine și frumos: „Berdiaev afirmă caracterul teandric al oricărei cunoașteri spirituale, cu alte cuvinte ea este un act în care trebuie să se implice, deși în grade diferite, și Dumnezeu și omul, deopotrivă. Adevărul (scris cu majuscule), care este înălțat peste toate "adevărurile", devine accesibil nouă prin înomenirea Fiului lui Dumnezeu. Adevărurile parțiale pot fi generatoare și de mari catastrofe în istoria omenirii (Berdiaev dă chiar exemplu bombei atomice, la baza construcției sale stând unele adevăruri științifice, care erau menite a fi utilizate în folosul omenirii, nu spre distrugerea ei). Doar Adevărul poate fi generator de sens și de viață, neputând fi deturnat de la aceasta decât în urma unei falsificări (ce poartă chipul ereziei). Așa cum a făcut-o în toată opera sa, explicit sau implicit, Berdiaev se raportează și aici la un gând al lui Dostoievski, cel care ne învață că, dacă de o parte ar fi adevărul și de cealaltă Hristos, ar fi mai bine să renunți la adevăr și să mergi după Hristos. În opinia filosofului rus, asta înseamnă ***"să jertfești adevărul mort al intelectului pasiv în numele adevărului viu al spiritului întreg. Întreaga filosofie trebuie să treacă acum prin acest act eroic de lepădare de «adevăr». Atunci filosofia va deveni arta creatoare a cunoașterii, adică va deveni cunoaștere activă"*** (cf. ***Sensul creației***).”[112]

Ceea ce am dorit să facem prin paginile acestei cărți este să facem conștienți pe cât mai mulți creștini ortodocși de faptul că slujind adevărului – adică mărturisind adevărul – nu face decât să Îl slujim chiar pe Hristos. Să ne aducem aminte de cazul Sfântului Constantin Brâncoveanu și a celor 4 fi ai săi dimpreună cu sfetnicul Ianache. Lor turcii le-au spus că dacă se vor lepăda de credința creștin ortodoxă și vor devenii musulmanii nu li se va întâmpla nimic. Ei bine turcii vor primii un refuz din partea Sfântului Constantin Brâncoveanu și a celor dimpreună cu el. Acest lucru a dus imediat la decapitarea lor. Avem aici un caz cât se poate de clasic de mărturisire a adevărului. Nu orice fel de mărturisire a adevărului, ci o mărturisire până la capăt.

Creștinul ortodox este unul care este chemat

- să mărturisească
- și să aducă mărturie

pentru adevăr. Aceasta chiar dacă de mai multe ori condițiile din jur sunt ostile adevărului.

Teologia creștin ortodoxă și ea mărturisește adevărul chiar dacă de mai multe ori a trebuit să preia mai multe elemente din filosofie. În acest sens părintele Constatin Sturzu spunea: „revenind la punctul de plecare al discuției noastre, putem afirma că raportarea corectă a teologiei față de filosofie este cea a marilor Părinți ai Bisericii creștine: aceea de a împrumuta, uneori, în gândirea dogmatică, termeni de sorginte filosofică cărora li se conferă însă sensuri specifice creștinismului. Așa se face că, până în ziua de azi, un teolog și un filosof pot folosi concepte identice în formă, dar cărora să le confere înțelesuri diferite (să dăm doar exemplul binomului ***ființă-neființă***). Filosofia poate oferi adevărate ***"instrucțiuni"*** de utilizare a rațiunii de pe urma cărora teologia poate beneficia. Pe de altă parte, teologia nu poate uita nici măcar o clipă, pe parcursul dialogului sau interferenței cu filosofia, că mărturisește o ***Persoană***, nu o doctrină, precum cea de sorginte filosofică. Aici e și cheia interpretării dialogului dintre Iisus și Pilat. Pentru că la întrebarea ***"ce este adevărul?"*** nu este chemat creștinul să dea un răspuns. Dacă ar fi întrebat: "***Cine*** este adevărul?", cu siguranță că Pilat ar fi primit un răspuns.”[113]

Am evidențiam prin urmare că adevărul poate să fie mărturisit

- în mai multe feluri
- și pe mai multe niveluri.

Aceasta fiindcă există mai multe grade și noțiuni de adevăr.[114]

Prin urmare este evident că nu trebuie să fugim de adevăr chiar dacă uneori el este mai greu de mărturisit și slujit. Trebuie să fim unii care să mergem cu adevărul până la capăt. De ce? Fiindcă minciuna

- viciază
- și corupe.

Nu trebuie să avem nici o îndoială că dacă ajungem să facem compromisuri cu minciuna în defavoarea adevărului în cele din urmă cei care vor avea de suferit vom fi tot noi. Aceasta fiindcă trebuie să știm că minciuna are o dialectică

- degenerescentă,
- stricată
- și pierzătoare de suflet.

---

[112] Preot Constantin Sturzu https://doxologia.ro/adevarul-adevarurile (accesat pe 19.06.2024).
[113] Idem.
[114] A se vedea Menis Yousry, *Adevărul ascuns în tine* (Editura Bookzone, 2024).

Trebuie să fim persoane care să ne dăm seama că adevărul este unul care trebuie să fie menţinut intact în viaţa noastră. Aceasta fiindcă cu cât mai mult vom slujii adevărului trebuie să ştim că ne apropiem mai mult de sfinţenie. Aceasta fiindcă adevărul are în sine ceva sfânt. Sfinţii au fost oameni ai adevărului şi am arătat că primii marturi creştini au fost unii care au mărturisit adevărul cu preţul propriei vieţi.[115]

Iată ce spunea în acest sens părintele Ştefan Niţescu: „una este dragostea pe care o avem pentru oricare făptură a lui Dumnezeu, mai cu seamă pentru omul făcut după chipul Său, și altceva este toleranța înțeleasă ca dragoste cu orice preț față de credințele străine Ortodoxiei.

Pentru credință se cuvine să-mi jertfesc și viața, dar și pentru aproapele, adică pentru orice om pe care-l întâlnesc. Vedeți rânduiala lui Dumnezeu? Cine iubește cu adevărat dorește să împărtășească Adevărul și celuilalt și moare pentru a nu întina Adevărul."[116]

Adevărul este în cele din urmă o responsabilitate colectivă în care toţi creştinii ortodocşi sunt chemaţi să participe. De ce? Fiindcă el este unul care ne implică cu toţi. Nu se poate ca uni să slujim şi să mărturisim adevărul în timp ce alţii să fim cât se poate de

- ignoranţi,
- nepăsători
- şi neatenţi

cu el.

Lumea noastră este confuză când vine vorba a duce o viaţă în adevăr şi pentru acest motiv sfinţii părinţi ai elaborat mai multe canoane care să conducă viaţa de zi cu zi a creştinului ortodox. Iată ce spunea în acest sens tot părintele Ştefan Niţescu: „canoanele nu sunt niște simple convenții omenești. În ele sunt cuprinse legile dumnezeiești după care se călăuzește Biserica. De altfel, nu înțeleg de ce lumea lesne acceptă să respecte convenții omenești, dar întâmpină o mare greutate când e vorba să facă ascultare de cele rânduite nouă de Însuși bunul Dumnezeu, prin gura plină de Duh Sfânt a Sfinților Lui. Noi monahii, dacă ieșim în lume și circulăm cu mașina, respectăm regulile de circulație, pentru că altfel putem accidenta pe cineva. Tot așa și cei care intră în Biserică trebuie să respecte semnele de circulație ale acesteia pentru a se putea mântui. Acestea sunt Sfintele Canoane, rânduite nu prin hotărârea arbitrară a oamenilor, ci prin descoperire dumnezeiască. Însuși Duhul Sfânt ne-a indicat aceste căi pe care putem ajunge la Dumnezeu. În afara lor, primejdia de a ne pierde sufletul este foarte mare și nu-i este îngăduit nimănui să le încalce. Cu atât mai mult când este vorba de dogme, unde, după spusa Sfinților Părinți, nu există iconomie, adică pogorământ. Nu încape târguială. Fericitul Iacob Țalichis, un mare duhovnic al veacului trecut, obișnuia să spună ucenicilor săi: "Pot să-mi taie capul, eu ceea ce am primit de la Părinți aceea țin până în cel mai mic amănunt"."[117]

Prin urmare pentru a avea mai multe

- repere,
- modele
- şi puncte de sprijin

întotdeauna ne putem raporta la canoanele creştin ortodoxe. Aceasta fiindcă ele ne situează în perimetrul adevărului.

Sfântul Iustin Popovici spunea cât se poate de bine şi de clar că Iisus este adevărul personalizat: „în creştinism adevărul nu este un concept filosofic, nici o teorie, o învăţătură sau un sistem, ci mai degrabă este ipostasul teandric viu – Iisus Hristos Cel istoric (Ioan 14, 6). Înainte de Hristos, oamenii nu puteau să facă decât presupuneri cu privire la Adevăr întrucât ei nu îl aveau. Odată cu Hristos, ca Logos divin întrupat, Adevărul veşnic dumnezeiesc şi deplin intră în lume. Din această pricină, Sfânta Evanghelie spune: „Harul şi adevărul au venit prin Iisus Hristos" (Ioan 1, 17)."[118]

După cum am spus când mărturisim pe Iisus în lumea din jurul nostru aducem o mărturie despre adevăr. Aceasta fiindcă chiar dacă nu ştie lumea din jurul nostru are nevoie de adevăr. Există mult prea multă

- minciună,
- viclenie,
- înşelăciune
- şi manipulare

---

115 A se vedea Lidia Stăniloae, *La bursa adevărului* (Editura Trinitas, 2014).

116 Preot Ștefan Nițescu https://doxologia.ro/fiinta-dragostei-este-adevarul (accesat pe 19.06.2024).

117 Idem.

118 Părintele Iustin Popovici, *Credința Ortodoxă și viața în Hristos*, traducere de prof. Paul Bălan, Editura Bunavestire, Galați, 2003, p. 36.

în jurul nostru.

Părintele Mihail Daniliuc spunea în acest sens: „da!, pentru noi, Hristos este „Calea, Adevărul și Viața”. El este Calea pe care pășind nu vom rătăci niciodată. El este Adevărul ce ne face liberi, limpezind orice colț al rațiunii noastre care, de multe ori, caută infinitul în lucruri finite, cu o pasiune infinită. El este Viața care ne înnoieşte traiul de zi cu zi, dacă ne rugăm mereu și ne împărtăşim cât mai des cu harul dumnezeiesc revărsat în Biserică, prin Sfintele Taine.

Privind la agitația lumii contemporane, la norii negri abătuți din ce în ce mai des asupra umanității din pricina modului de percepție și de manifestare a omului modern în raport cu Dumnezeu, Căruia Îi datorează existența, cu mediul înconjurător, cu sinele, dar și cu aproapele său, constatăm că lumea de astăzi ascultă mai mult de ea însăși decât de Cuvântul lui Dumnezeu. Că există semeni care, prin prisma banului și a puterii, căpătând o iluzorie impresie că dețin adevărul și supremația, mai că ar „negocia” cu Atoatestăpânitorul de pe poziții egale, uitându-și și nesocotindu-și fragilitatea ființei, în raport cu Atotputernicia lui Dumnezeu. Îmi vine în minte o cugetare, de fapt o constatare a genialului nostru român, Nicolae Iorga: **„Europa este un pământ al crucii şi al culturii”**. Câte cruci și câtă cultură creștină au rămas astăzi în Europa? Oare ar mai spune Iorga acum astfel de vorbe? Mă tem că nu, iar răspunsul îl intuim, căci ne stă la îndemână să aflăm și cauza. Și totuşi, în pământul românesc există încă multe candele aprinse. Dangătele clopotelor cheamă cu aceeaşi stăruință poporul la dumnezeiasca Liturghie, pe când sfintele cruci stau la loc de cinste susținând, parcă, bolțile cereşti. Dar să nu ne îndulcim prea mult cu aceasta, căci curentul secularist vine ca un tăvălug peste noi. Am simțit-o îndeosebi în ultimii ani când, în mod injust, unii semeni s-au dezlănțuit ca într-o amețitoare cavalcadă asupra valorilor Sfintei Ortodoxii și asupra Bisericii strămoșești, **„maica spirituală a neamului nostru românesc”**, după cum o numea Eminescu.”[119]

Este evident că lumea din jur de mai multe ori a ajuns să fie distrasă de la adevăr prin mai multe alte lucruri cât se poate de reprobabile:

- ateism,
- nihilism,
- secularism.
- hedonism
- sau materialism

sunt cu toate curente ideologie care fac ravagii în lumea noastră. Trebuie să ne trezim la realitate şi să ştim că nu putem să slujim şi pe Hristos şi pe Mamona. Aceasta fiindcă adevărul nu poate să stea în acelaşi loc cu minciuna.[120]

Oamenii de azi sunt unii care de multe ori se mulțumesc cu un adevăr parțial și pentru aceasta sincretismul este la mare cinste. Avem mai multe idei puse la un loc sincretic din mai multe religii.[121]

Tot părintele Mihail Danieluc spunea în acest sens: „în atare situație, ce-i de făcut? Căci lumea are nevoie din ce în ce mai mult de Lumină, de o reîntoarcere la valorile autentic creștine care au călăuzit umanitatea, iată, de peste 2000 de ani. Hristos, Cel Răstignit și Înviat, cu a Sa mântuitoare învățătură, trebuie reaşezat în centrul vieții și al preocupărilor noastre. În acest sens, haideți să cugetăm mai îndeaproape la tezaurul de învățătură primit de la Mântuitorul nostru. Astăzi vă propun să zăbovim asupra unuia din cele mai profunde principii rostite de Domnul: **„Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”** (Ioan 14, 6).

Mântuitoare realitate exprimată în puține cuvinte căci, cu adevărat, fără Hristos omul cade, scade și decade într-o viață lipsită de sens, trăind în minciună și moarte spirituală. În cartea Iov aflăm ce se întâmplă cu cel care a pierdut Calea, relația cu Dumnezeu: **„Lumina se stinge şi flacăra focului lui nu mai străluceşte. Lumina se întunecă în cortul lui şi candela de deasupra lui se isprăveşte”** (Iov 18, 5-6).”[122]

Adevărul trebuie mărturisit în lumea noastră şi se poate spune că generație după generație trebuie să ne trezim şi să ajungem să fim unii care să ne punem în slujba adevărului. Aceasta chiar dacă de mai multe ori a fi în slujba adevărului poate fi

- greu,
- dificil
- şi complicat.

---

119 Preot Mihail Daniliuc https://doxologia.ro/hristos-calea-adevarul-viata (accesat pe 19.06.2024).

120 A se vedea Klaus Kenneth, *Două milioane de kilometri în căutarea adevărului* (Editura Agnos, 2016).

121 A se vedea Radu Teodorescu, *Riscurile istoriei religiilor* (Cugir, 2014).

122 Preot Mihail Daniliuc https://doxologia.ro/hristos-calea-adevarul-viata (accesat pe 19.06.2024).

Despre adevărul Sfântul Nicolae Velimirovici spunea: „adevărul nu este un gând, nu este o vorbă, nu este o legătură între lucruri, nu este o lege. Adevărul este Ființă. Adevărul este putere dătătoare de viață, care la toate dă viață. Adevărul este ființă, care cuprinde toate ființele. Adevărul este precum aerul, dar nu este aer, în care înoată toate ființele; este precum lumina, dar nu este lumină, în care strălucesc toate ființele în cer și pe pământ.

Adevărul este Ființă. Puține sunt în lume limbile care, asemenea limbii slave, să aibă un cuvânt atât de potrivit și grăitor pentru Ceea ce este. Adevărul este ceea ce este veșnic același. Nimic nu este veșnic același, și neschimbat, și întocmai sieși, fără numai Adevărul."[123]

Doi istorici discutau într-o zi.

- Știi la ce concluzie am ajuns?
- Care?
- Noi istoricii suntem unii care cunoaștem numai părți din adevăr.
- În ce sens?
- Cum putem știi ce s-a întâmplat cu exactitate acum 300 de ani?
- La asta te referi?
- Da.
- Îți spun eu cum.
- Cum?
- Lumea știe că a existat Napoleon?
- Da.
- Este un lucru sigur?
- Da.
- A voit Napoleon să cucerească toată Europa?
- Da.
- Și a reușit?
- Nu.
- Și cum știm acest lucru?
- Fiindcă acum Europa nu este franceză.
- Așa este.
- Deci vezi adevărul istoric poate să fie și dedus nu?
- Așa este.
- Problema în istorie este alta.
- Care?
- Toți marii cuceritori uită de ceea ce a avut loc înainte de ei.
- Adică?
- Înainte de Imperiul Roman a existat Imperiul grec al lui Alexandru Macedon.
- Și?
- Alexandru Macedon s-a tot extins și extins.
- Așa este.
- Nu s-a gândit să își facă teritoriile loiale.
- Și?
- La fel au făcut și romanii.
- Ai dreptate.
- Sigur că am dreptate.
- Totuși sunt și semne bune din istorie.
- În ce sens?
- Că marii cuceritori s-au trezit la realitate.
- La se semne te referi?
- La faptul că nu trebuie să te întinzi mai mult decât îți este plapuma.
- Și ce poți să îmi spui concret în acest sens?
- La adevăruri istorice.
- Spune-mi și nu mă mai ține în suspans.
- Bine.

[123] Sfântul Nicolae Velimirovici Episcopul Ohridei și Jicei, *Gânduri despre bine și rău*, Editura Predania, București, 2009, p. 22.

- Deci?
- Am găsit şi în Imperiul Roman a existat o practică interesantă.
- Care?
- În timpurile vechi când se încorona împăratul, în momentul când i se punea coroana şi i se dădea sceptrul în mână, arhitectul mormintelor aducea înaintea împăratului trei pietre: una de alabastru, una de ipsos şi una roşie.
- Şi
- El îl întreba pe împăratul în auzul tuturor.
- Ce?
- Alege Cezar una din aceste pietre ca să-ți zidesc de acum mormântul.
- Interesant.
- Este.
- Continuă.
- Regele Egiptului Ptolemeu, când şedea la masă, un servitor îi aducea craniul unui mort şi-l punea pe masă spunându-i.
- Ce?
- Adu-ți aminte Măria Ta, că în curând vei fi şi tu ca acesta.
- Ei asta este bună.
- Este o dovadă că mari regi antici vroiau să păstreze contactul cu realitatea.
- Aşa este.
- Sunt mulţi mari regi şi împăraţi care ajung beţi de putere.
- Şi uită de unde au plecat.
- Evident.
- Cam toţi oamenii politic din zilele noastre uită de unde au plecat.
- Fiindcă sunt unii care se sau în vânt după faimă şi putere.
- Sunt de acord.
- Deci vezi au fost şi regi şi împăraţi care şi-au învăţat lecţia.
- Din istorie?
- Da.
- Sunt de acord.
- Bine.
- Dar sunt şi mulţi care nu au învăţat nimic din istorie.
- Aşa este.
- În istorie trebuie să fim unii care să căutăm adevărul.
- Dar putem să fim siguri de el?
- Dacă facem cercetare da.
- Ai dreptate.
- Evident că nu vom ştii totul despre adevărul istoric.
- Dar o parte din el tot putem să o ştim?
- Exact.
- Asta vroiam să ştim.
- Istoria este o ştiinţă care ştie doar parţial lucrurile.
- Fiindcă nu am fost martori la ele.
- Da.
- Sunt de acord.
- Acum eşti lămurit cu privire la adevărul istoric?
- Da.
- Mai ai nelămuriri?
- Nu.
- Bine.
- Trebuie să ne mulţumim numai cu ceea ce ne oferă cercetarea istorică.
- Aşa este.
- Evident.[124]

[124] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Despre adevărul care este Hristos părintele Mihail Danieluc spunea cât se poate de frumos: „da, Hristos este Viața lumii, deoarece în El viața divină participă la viața lumii, iar existenţa omenească la cea dumnezeiască; Hristos, în a Sa nemărginită iubire pentru noi, și-a asumat existența noastră amestecată cu durerea și moartea, pentru a ne face părtaşi vieţii Sale veşnice. Încredinţaţi de aceasta, să ne străduim să trăim în lumina adusă de Mântuitorul Hristos în lume prin înomenirea şi naşterea Sa, crezând şi mărturisind cu toată puterea că existenţa umană are un sens veşnic, care se împlineşte doar păstrând şi cultivând relaţia noastră cu Dumnezeu şi în ascultare de El.

Da!, pentru noi, Hristos reprezintă **„Calea, Adevărul şi Viaţa"**. El este Calea pe care păşind nu vom rătăci niciodată. El este Adevărul ce ne face liberi, limpezindu-ne orice colț al rațiunii care, de multe ori, caută infinitul în lucruri finite, cu pasiune infinită. Şi El este Viaţa care ne înnoieşte traiul de zi cu zi, dacă ne rugăm mereu şi ne împărtăşim cât mai des cu Sfintele Taine, adică cu Trupul şi Sângele Domnului, pentru ca să-L avem pe El Însuşi, Hristos-Viaţa în noi. În esenţă, din expresia „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa" trebuie să înțelegem că prin credinţă şi încredere în cuvântul mântuitor al Fiului lui Dumnezeu, prin strădania fiecăruia dintre noi de a traduce în fapte învățăturile dumnezeiești, iubind și întrajutorând pe semenii aflați în grele încercări, vom reuşi să trecem peste toate provocările efemerei noastre existențe pământeşti."[125]

CAPITOLUL 6

SLUJIND ADEVĂRULUI, SLUJIM LUI HRISTOS

Ceea ce are loc în lumea noastră este că de multe ori adevărul este

- ideologizat,
- îndoctrinat
- şi mistificat.

Cel mai bine aceste lucru s-a putut vedea din experiența secolului XX când mai multe sisteme totalitare au ajuns să conducă lumea. Adevărul ideologizat nu mai este adevăr în adevărul sens al cuvântului. El devine o parte a sistemului totalitarist și în nici un fel nu mai duce la Hristos.[126]

Părintele Mihail Danieluc spunea foarte bine în acest sens: „de credem că Mântuitorul Hristos este Calea sau drumul vieţii noastre, înseamnă că trebuie să ne lăsăm ghidaţi de El în fiecare pas pe care-l aşezăm pe răbojul anilor, chemându-L necontenit prin rugăciune curată și credință puternică, chiar dacă uneori vom întâmpina poticneli ori suferințe. Însă a umbla pe cale cu Hristos presupune și strădania de a ne dezice de tot ceea ne desparte de Domnul; aşa ne îndeamnă Sfântul Pavel, Apostolul: **„Să umblăm cuviincios, ca ziua: nu în ospeţe şi în beţii, nu în desfrânări şi în fapte de ruşine, nu în ceartă şi în pizmă. Ci îmbrăcaţi-vă în Domnul Iisus Hristos şi grija de trup să nu o faceţi spre pofte"** (Romani 13, 13-14). Urmând lui Hristos, ne asumăm deopotrivă învățăturile și faptele Lui, căci în ele se arată taina iubirii smerite și atotputernice a lui Dumnezeu pentru om, dar și participarea omului la viața veșnică a Sfintei Treimi, fapt învederat de Apostolul neamurilor: **„prin Hristos avem și unii și alții apropierea către Tatăl, într-un Duh"** (Efeseni2, 6).

Cu Hristos „Calea, Adevărul și Viața" împreună călător prin viața noastră, vom străbate drumul de la întuneric către lumină, de la moarte la viaţă, de la pământ la cer, iar faptele noastre de iubire, milostenie, iertare şi întrajutorare vor fi izvoade ale unei vieţuiri autentic creştineşti.

Avem nevoie de astfel de repere îndeosebi astăzi, când lumea se zbate în tot felul de păcate ale urii şi violenţei, dezbinării şi setei de putere ori răzbunare. Numai cu Hristos în noi şi lângă noi vom reuşi să ne răstignim egoismul care ne domină prea des şi să adunăm în suflete lumina şi iubirea Sa, puterea de a-i ierta pe cei ce ne-au greşit, cultivând curăţia şi sfinţenia vieţii."[127]

Prin urmare trebuie să știm că niciodată adevărul nu este egoist. Nu are cum să fie egoist din moment ce noi ajungem să fim unii care prin adevăr ne deschidem

- semenilor
- și lui Hristos.

[125] Preot Mihail Daniliuc https://doxologia.ro/hristos-calea-adevarul-viata (accesat pe 19.06.2024).
[126] A se vedea Nikos Matsoukas, *Introducere în gnoseologie teologică* (București, 1997).
[127] Preot Mihail Daniliuc https://doxologia.ro/hristos-calea-adevarul-viata (accesat pe 19.06.2024).

Adevărul presupune o deschidere sinceră față de cei din jur și acest lucru nu are cum să ne închidă în egoism.

Iată ce spunea părintele Paul Leca despre exigențele adevărului: **„Dacă te-ai hotărât să spui adevărul — zice I. Al. Brătescu-Voinești — pregătește-te de suferință"**. Iar Mântuitorul ne-a spus și cauza pentru care trebuie să se pregătească de suferință cei ce spun **adevărul**. Și anume: *„Lumina a venit în lume și oamenii au iubit întunericul mai mult decât lumina"* (Ioan 3, 19).

Și într-adevăr, dacă cineva săvârşeşte în toiul nopții un păcat ruşinos, cel mai mare duşman va fi acela care ar veni să-l lumineze cu un felinar. Și dacă îi va mai spune să nu mai facă astfel de fapte, fiindcă își pierde sufletul, atunci un astfel de binefăcător va fi osândit la moarte. Așa a murit Hristos, fără să fi avut vreo vină sau vreun păcat.

Când S-a născut Iisus în ieslea din Betleem, *„Împăratul Irod s-a tulburat și tot Ierusalimul împreună cu el"* (Matei 2, 3). Aceeaşi tulburare o provoacă **lumina Stelei** celei neapuse şi în zilele noastre. Deşi Iisus nu Se mai naşte în Betleem, ci în inimile credincioşilor, în microcosmos, totuşi, naşterea Lui provoacă o mare tulburare. Acolo, în ieslea inimilor omenești, când Se naște Iisus, se tulbură diavolul împreună cu tot Ierusalimul de patimi, care nu vrea să fie luminat pentru ca faptele lui să nu fie dovedite rele."[128]

Ceea ce voim să arătăm în aceste rânduri este că slujind adevărului evident că vom ajunge să fim unii care să avem conștiința și sufletul împăcat. De ce? Fiindcă

- minciuna,
- înşelăciunea
- şi viclenia

pentru un om întreg la cap în nici un fel nu aduc

- pacea sufletească
- şi linişte.[129]

Sfântul Nicolae Velimirovici ne spunea că Hristos a venit în această lume să ne mărturisească despre lumea cerească din proprie experiență și pentru acest lucru logica lui nu este una omenească: „doar *Cel ce S-a coborât din cer, Fiul Omului, Care este în cer*, putea să aducă mărturie lumii despre ceea ce este în cer, cum este Dumnezeu, care sunt realitățile duhovnicești în acea lume, cum este lumea duhovnicească în jurul lui Dumnezeu şi ce se întâmplă cu sufletele omeneşti după moartea trupească. Și ce a văzut şi a auzit, aceea mărturiseşte. Mărturia Lui este, putem spune, cu totul empirică pe plan duhovnicesc. El nu mărturiseşte după logica pământească, nici după concluziile rațiunii omeneşti, nici după deşteptăciunea şi filosofarea omului pământesc, ci după ceea ce a văzut şi a auzit. Vestitorul ceresc al realităților cereşti. *Am venit în lume ca să mărturisesc adevărul*, pe care niciodată nimeni dintre pământeni nu a putut să-l mărturisească cu fidelitate. Iar mărturia Sa El a numit-o Vestea de Bucurie."[130]

Prin urmare trebuie să ştim că trebuie să ne aliniem adevărul nostru

- personal
- şi interior

cu adevărul ceresc al lui Iisus.

Noul Testament este logica lui Hristos revelată nouă în aşa mod ca noi nu numai să o înțelegem dar să ne-o şi însuşim.

Trebuie să ne dăm seama că adevărul nostru personal trebuie

- să se alinieze,
- să se conformeze
- şi să se definească

adevărului lui Hristos.

Este bine să ştim acest lucru fiindcă sunt mulți care cred că în cele din urmă adevărul poate să fie un lucru speculat. Este un păcat să speculăm adevărul. Iisus a fost cât se poate de concludent când a spus: „ci cuvântul vostru să fie: ceea ce este da, da; şi ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este" (Matei 5, 37).

---

128 Arhimandritul Paulin Lecca, *Adevăr și Pace*, Tratat teologic, Editura Bizantină, Bucureşti, 2003, pp. 50-51 apud https://doxologia.ro/cel-ce-spune-adevarul-sa-se-pregateasca-de-suferinta (accesat pe 19.06.2024).

129 A se vedea Gabriel Bunge, *Rugăciunea în Duh și Adevăr- filozofia și teologia capitolelor Despre rugăciune ale avvei Evagrie Ponticul și spiritualitatea Părinților pustiei* (Sibiu, 2016).

130 Sfântul Nicolae Velimirovici, *Suta de capete de la Liubostinia*, Editura Sophia, Bucureşti, 2009, p. 13 apud https://doxologia.ro/am-venit-lume-ca-sa-marturisesc-adevarul (accesat pe 19.06.2024).

Este clar că adevărul este mult mai
- exigent
- şi sever

decât minciuna care ne face să intrăm într-o lume a iluziilor şi umbrelor. Sfântul Teofan Zăvorâtul spunea în acest sens: „când este vorba de fapte, nu trebuie să recomandăm înlesniri. Cu vorbele obişnuite ne mai jucăm, treacă-meargă, dar **Adevărul** lui Dumnezeu nu avem voie să-l strâmbăm. Nu este al nostru, ci ne-a fost dat. E de datoria noastră să îl împărtăşim şi să îl transmitem tuturor, aşa curat cum a ajuns la noi din gura lui Dumnezeu.

De trăit, trăim rău; măcar Adevărul lui **Dumnezeu** să-l propovăduim fără adaosuri! Astăzi pe toţi îi zăpăceşte învălmăşeala de idei şi de legi. Trăim vremuri grele! Dar Domnul îi păzeşte pe ai Săi şi le îngăduie să vadă şi să simtă palpabil Sfântul Adevăr.”[131]

Fiindcă ajungem să mărturisim adevărul într-o lume inundată de minciună trebuie să ne dăm seama că în acest mod lucrăm la propria noastră mântuire. Este bine să ne dăm seama că mântuirea nu poate să fie
- concepută,
- gândită
- şi realizată

fără adevăr.

Mântuirea şi adevărul sunt două lucruri care se presupun unul pe altul. Nu se poate ca ele să fie separate. Prin urmare este bine să ne dăm seama că acolo unde stăpâneşte minciuna nu poate să existe mântuire. Aceasta deşi sunt mulţi care cred că de fapt putem să reconciliem aceste două adevăruri.

Despre adevăr părintele Teologos din Muntele Athos spunea: „a vorbi despre adevăr este ca și cum ai încerca să vorbești despre Dumnezeu, pentru că Hristos Dumnezeu a zis că „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”. Contrar a ceea ce se crede, Adevărul este o Persoană și nu o idee filosofică. Unii dintre voi posibil să spună că „Dom’le adevărul este ceea ce este, ceea ce există!”. Mda, cu o corecție, cu o mică precizare: Adevărul este CEL ce este, Cel ce există! Pentru că Domnul a zis pe Sfântul Munte Sinai lui Moise: „Eu sunt Cel ce este!” Adevărul este o persoană – Existența de Sine. Înțelegeți?

Satana – un cuvânt ebraic care se traduce prin „împotrivitorul”, „cel care se opune” – deci diavolul și cei de sub influența lui se opun Adevărului. Satana se opune fraților, se opune existenței, se opune modului corect de a fi. Deci fraților, cei care sunt împotriva Adevărului o să aibă toată zidirea împotriva lor. Nu o să iasă, fraților. Nu o să reușească. O să se chinuie și pe ei și pe cei din jur o bucată de vreme, cât rânduiește bunul Dumnezeu pentru păcatele noastre, după care o să dispară ca fumul, o să se dezintegreze.

Desigur că păcatul, prin pseudo-atractivitatea lui, rămâne ca un vierme care roade, ca o știrbire a existenței, în sânul lui Adam.”[132]

Trăim vremuri în care minciuna de multe ori este mascată sau mai bine spus camuflată. Aceasta fiindcă ea de multe ori este aparent frumoasă. Sunt mai multe femei care atunci când sunt curtate de multe ori preferă să fie minţite fiindcă vor să audă cuvinte romantice de la ibovnicii lor.

A minţii este un lucru natural şi firesc în mai multe domenii de activitate ale lumii noastre. Sunt mari oameni politici care spun ce vor să audă masele chiar dacă ştiu că spun mari minciuni. Minciuna devine în acest sens o modalitate a intra pe o cale străină de Hristos şi de Biserica Sa.[133]

Vremurile noastre sunt unele care pe faţă ne arată că de fapt adevărul este un lucru de la sine înţeles. Cine ar vrea să mintă într-o lume atât de
- progresistă,
- avansată tehnologic,
- morală
- şi bună?

Acest climat al lumii noastre în care adevărul este de la sine înţeles şi presupus trebuie să ştim că este numai o spoială. În lumea noastră există mentalităţi bolnave care găsesc o plăcere sadică în a îşi minţii şi înşela semenii. Acesta fiindcă trebuie să ne dăm seama că şi înşelăciunea este tot o minciună deşi este una mult mai elaborată. Prin urmare trebuie să ne dăm seama că nu vom ajunge departe cu minciuna fiindcă ea este în ultimă instanţă distructivă.

---

[131] Sfântul Teofan Zăvorâtul**,** *Învăţături şi scrisori despre viaţa creştină*, Editura Sophia, Bucureşti, 2012, p. 100 apud https://doxologia.ro/este-datoria-noastra-sa-impartasim-adevarul-lui-dumnezeu (accesat pe 19.06.2024).

[132] Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

[133] A se vedea Ignatie al Huşilor, *Maladia ideologiei și terapia adevărului* (Huşi, 2020).

Părintele Teologos de la Muntele Athos spunea în acest sens: „și apropos de asta, să vă dau și un alt exemplu. Minciuna este așa ca o minge pe care mulți încearcă să o mențină sub apă, să o bage sub apă și o țin acolo. Ei, fraților, cât să o țină acolo? La un moment dat, tot o să iasă, fraților. Adevărul tot o să țâșnească, precum mingea din apă. Domnul a spus că nimic ce este într-ascuns nu va rămâne așa – totul se va vădi; totul va ieși la iveală. Desigur că dacă omul se pocăiește, atunci nu va ieși la iveală pentru că este stins prin pocăință. Dar trebuie pocăință, fraților. Nu că am scăpat. Nu ai scăpat. Nimeni nu scapă.

Cu toate acestea, din cauza tiraniei celor ce mint și nu se pocăiesc, să știți că cei care spun adevărul trăiesc răstigniți și asta se întâmplă pentru că unii se folosesc de întunericul minciunii, al anonimatului că să ucidă cu sânge rece. Oamenii minciunii sunt, da – people of the lie, după cum spunea cineva."[134]

Un ziarist discuta cu redactorul său.

- Ştii ce mi s-a întâmplat?
- Nu.
- Era într-o sâmbătă pe date de 8 martie 1929.
- Şi?
- În această zi a murit un coleg de al meu.
- Ce coleg?
- Scriitorul român Teodor V. Speranția.
- Am auzit de el.
- A fost colaborator de al meu.
- Şi asta ştiam.
- Da?
- Da.
- Şi să vezi ce s-a întâmplat.
- Ce?
- Cu o zi înainte a fost la ziarul Universul.
- De ce?
- Pentru a publica un articol.
- Frumos.
- Ştii cum şi-a terminat articolul?
- Nu.
- Vom mai vedea.
- Adică vroia să continue articolul?
- Da.
- Dar nu a mai ajuns să o facă nu?
- Da.
- Fiindcă a murit a doua zi?
- Da.
- Şi despre ce scria în ultimul său articol?
- Despre preziceri.
- Preziceri?
- Da.
- Interesant.
- Este.
- Iată cum este moartea.
- Vine când nici tu te aştepţi?
- Da.
- Vine fără veste.
- Da.
- Ştii la ce concluzie am ajuns după acest incident?
- Nu.
- Că trebuie să trăim în adevăr.

[134] Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

- De ce?
- Fiindcă nu se ştie momentul în care vom murii.
- Asta aşa este.
- Speranţia nici nu se aştepta că va murii aşa subit.
- Da sunt multe morţi subite.
- Nu contest.
- Iată de ce trebuie să ducem o viaţă în adevăr.
- De ce?
- Fiindcă este o viaţă plăcută lui Dumnezeu.
- Asta o ştiam şi eu.
- Evident.
- De mai multe ori trăim ca şi cum nu am mai murii niciodată.
- Ce părere ai de moartea năprasnică?
- Este o taină a lui Dumnezeu.
- De ce?
- Fiindcă nu putem ştii dacă este o pedeapsă sau nu.
- În ce sens?
- Sunt unii care prin moartea năprasnică îşi pot ispăşii păcatele.
- Opinia populară este că moartea năprasnică este o pedeapsă de la Dumnezeu.
- Cum am spus nu putem să fim sigur de asta.
- De ce?
- Un călugărul a ieşit în oraş pentru a îşi vinde rucodelia.
- Şi?
- Acolo a putut vedea un mare alai că ducea la groapă un mare bogătaş care fusese rău şi hapsân.
- Şi?
- Când a venit în pustie pe bătrânul lui l-a găsit mâncat de un leu.
- Leu?
- Da.
- Şi?
- Călugărul s-a rugat la Dumnezeu să îi descopere de ce bătrânul nu a avut parte de o moarte aşa urâtă fiind om al virtuţii şi bogătaşul cel rău a avut o înmormântare cu tot fastul?
- Şi a primit răspunsul?
- Da.
- Cum?
- O voce din cer i-a spus.
- Ce?
- Că bogătaşul a făcut şi el unele fapte bune în viaţă şi pentru aceasta Dumnezeu i-a hărăzit o înmormântare pompoasă, dar că acum sufletul lui se chinuie în iad.
- Şi bătrânul?
- Bătrânul deşi a fost mâncat de leu acum se bucură în rai.
- Nu ştiam de această poveste.
- Nu este o poveste.
- Dar ce?
- Este o întâmplare adevărată.
- Înţeleg.
- Deci de multe ori ce pare un adevăr în realitate nu este.
- Asta dacă ne raportăm la Dumnezeu nu?
- Da.
- Mă gândeam eu.
- Acum eşti lămurit?
- Da.
- Mă bucur.
- Mi-ai fost de mare ajutor.[135]

[135] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde despre viaţa creştină* (Arad, 1929).

Despre adevăr tot părintele Teologos de la Muntele Athos spunea: „Dumnezeu este Adevărul și Dumnezeu este unirea perfectă dintre Trei Persoane perfecte. Marea Unire, fraților. Unirea este Adevărul, Iubirea este Adevărul. Dumnezeu este Sfânta Treime, Dumnezeu este iubire, după cum a zis Sf. Ioan Teologul.

Minciuna, distorsiunea cognitivă, ieșirea din adevăr, singurătatea, este ca și o lamelă de oțel pe care o încovoaie cineva. Cât timp o să o ții acolo? Cât timp o să o presezi? Orice forță ai exercita, la un moment dat tot o să revină la normal, la realitate și, dacă nu ești atent, o să te izbească în față.

De exemplu, știu oameni care se tem la maxim ca nu cumva să scriu o carte cu memoriile mele pentru că au încovoiat foarte tare această lamelă de oțel a realității în decursul timpului. Desigur că noi nu dorim războiul și nu dorim să ne amărâm și să-i amărâm pe oameni, însă, dincolo de tăcerea noastră vedem că realitatea, Adevărul, Cel ce Este – adică Dumnezeu – nu-i validează, fraților! Deloc! Nu vreau să dau nume, ca să nu le fac rău, încă trăiesc și, dincolo de asta, vedeți că bunul Dumnezeu chiar a îngăduit ca ei înșiși să se arate că nu sunt în realitate, în adevăr – într-o problemă foarte importantă care interesează pe toți, mă rog, să nu dau detalii."[136]

Sunt şi mulţi creştini ortodocşi care nu văd nici o legătură dintre a slujii lui Hristos şi a slujii adevărului. De ce? Fiindcă ele par două noţiuni total diferite. Ei bine în această carte am voit să arătăm că lucrurile nu sunt chiar aşa. Adevărul este Hristos şi adevărul nu este un lucru

- abstract,
- teoretic,
- strict ideal
- şi numai cerebral.

Adevărul este şi pleacă de la persoana lui Hristos. Este greu pentru unii să asocieze legătura dintre adevărul şi Hristos fiindcă pentru mulţi nu există nici un fel de legătură între ele.[137]

Sunt mulți care ar vrea să îl slujească pe Hristos dar nu văd în acest lucru nici un adevăr. La fel de bine trebuie să ştim că sunt şi multe persoane care sunt blazate şi nu vor să ştie de nici un fel de adevăr. Tot părintele Teologul din Muntele Athos spunea: „acuma, minciuna se naște din vorba multă și din gluma prostească. De vreme ce minciuna este depărtarea de Adevăr și Adevărul este Hristos, iar Dumnezeu este iubire, înseamnă că minciuna este depărtarea de iubire, pieirea dragostei, iar jurământul mincinos este tăgăduirea lui Dumnezeu, înțelegeți? Lepădarea de Dumnezeu.

Deci dacă prin ceea ce facem se validează agresivitatea acest lucru nu este adevăr, fraților, ci minciună, chiar dacă noi zicem, chipurile, că suntem sinceri.

Știți, această validare a agresivității adică a minciunii printr-o pseudo-sinceritate – adică acceptanță a agresivității – poate să îmbrace mai multe forme: odată când tăcând sau înghițind validăm această agresivitate și îi oferim celuilalt care se ascunde sub mantia anonimatului posibilitatea de a ataca în continuare o comunitate – sau pe noi înșine și noi nu mai suportăm acest lucru.

Desigur că ar trebui să întoarcem și celălalt obraz, însă să știți că numai Hristos poate să meargă până la capăt. Asta este o formă moale de acceptare a minciunii. Fraților, dacă zic că este o formă moale, nu zic defel că este mai puțin periculoasă – să ne înțelegem, da?"[138]

Ceea ce este cert în sens creştin ortodox este că dacă nu slujim adevărul vom ajunge să slujim minciuna. Trebuie să ştim că nu există cale de mijloc între minciună şi adevăr. Ele sunt două lucruri cât se poate de opuse şi care au

- principii,
- concepţii
- şi înţelegeri diferite.

Nu trebuie să ne amăgim cum că cromatica morală nu include numai alb şi negru ci la fel de bine şi gri, griul fiind o cale morală dintre adevăr şi minciună.

În sens moral trebuie să ştim că nu există nici un fel de cale de mijloc în acest sens dintre aceşti doi poli dintre care unul ne duce la Hristos şi celălalt la diavol.

Minciuna şi adevărul sunt două noţiuni care vor sta în opoziţie până la sfârşitul lumii. Aceasta fiindcă cu cât evoluează adevărul în sens

---

136 Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

137 A se vedea Kallinikos Karousos, *Adevăruri mari în cuvinte simple. Ghid de viață duhovnicească* (Galați, 2017).

138 Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

- ştiinţific
- şi artistic

la fel de bine vor fi noi şi noi dezvoltări ale minciunii.

Tot despre discrepanța dintre adevăr şi minciună părintele Teologos spunea: „dincolo de asta există şi o formă tare, dură de pseudo-sinceritate – de exemplu, era unul de își bătea soția și-i zicea un duhovnic: „Măi omule ce îți bați nevasta?" și a zis omul: „Părinte, eu sunt sincer!". Asta nu este sinceritate, asta este revărsarea patimilor, a distorsiunii, a minciunii, a gândurilor false din noi asupra celuilalt, asupra celeilalte, în cazul de față.

Am trăit și eu astfel de cazuri când celălalt își revarsă violent gândurile asupra ta, gânduri mocnite de multă vreme, minciuni care la un moment dat se revarsă asupra ta. E adevărat că e dificil în momentul respectiv și trebuie să ne smerim, însă, e posibil să existe și un bine că se dă pe față minciuna, ura, distorsiunea în care trăia celălalt.

Asta nu înseamnă, deloc, fraților că trebuie să ne fălim cu minciuna și să țesem prin glume și vorbe deșarte pricini de râs pentru că de multe ori, oamenii se laudă că cine sunt eu și așa mai departe, cu pretextul că da, să alungăm plânsul celorlalți, să îi scoatem din depresie. Asta e jalnic, fraților! Nu prin minciună se rezolvă problemele oamenilor, ci prin adevărul iubirii, prin iubire, prin adevăr!"[139]

Această lume se poate spune că este într-un anume sens un teren de recrutare al adevărului şi al minciunii. Sunt mulţi care vor să facă din minciună o constantă a vieţii noastre. Aceasta fiindcă ei sunt oameni care ideologic al fost câştigaţi de diavol.

Minciuna este prezentă la mai toate nivele vieţii noastre şi ceea ce este mai trist este că sunt foarte mulţi care sunt nevinovaţi dar care suferă de pe urma minciunilor semenilor lor.

Este foarte clar că sunt mulţi care imită adevărul dar în realitate nu doc o viaţă de adevăr. Aceasta fiindcă ei sunt mult prea lacşi şi nu vor să îşi asume exigenţele adevărului.[140]

Trebuie să ştim că a face compromis cu minciuna nu este o soluţie morală la problema adevărului. Aceasta fiindcă omul de azi are o judecată cazuistă: el vede totul nu în lumina moralei ci a situaţiilor în care se găseşte. În acest sens se consideră de mulţi că minciuna şi adevărul sunt două lucruri care pot să fie adaptate după cum consideră omul.

Părintele Teologos spunea în acest sens: „dacă cineva ne presează cu ceva, să nu mințim din dorința de a fi plăcuți. Asta e fățărnicie, fraților! Nu e bine. Asta este extrema cealaltă a plăcerii pe când agresivitatea este extrema durerii. Fățărnicia este în principal minciuna cu cuvântul care vine din minciuna cu gândul – adică din bănuiala că e mai bine așa, că celălalt o să se supere sau altele din acestea. Fraților, dacă nu ne oprim din minciuna cu gândul, ajungem la minciuna cu cuvântul și după aceea la minciuna cu fapta, cu toată viața noastră – adică fățărnicia deplină. Vedeți că Hristos numai la fariseii fățarnici și lui Iuda i-au zis „Vai, vouă!". Înțelegeți? În rest, Mântuitorul a fost foarte permisiv.

De exemplu, pe noi ne roagă diferiți oameni să-i plimbăm cu mașina prin Sf. Munte, să le facilităm să intre cu mașina în Sf. Munte și așa mai departe. Fraților, trebuie să le spunem adevărul că nu se poate. Nu se poate. Din punct de vedere personal, pentru noi mașinile sunt strict necesare pentru că pentru noi e foarte dificil să le reparăm aici și în munte fără mașină nu faci nimic, de fapt, înțelegeți? Pe de altă parte, din punct de vedere instituțional, legea Sf. Munte interzice să intre mașinile pelerinilor care pot fi folosite pentru turism. Asta e legea și trebuie să spunem adevărul: Sf. Munte nu este pentru turism, ci e loc de rugăciune și pelerinaj. Acestea sunt condițiile și trebuie spus adevărul, indiferent de presiuni."[141]

Viaţa în minciună este o viaţă care numai aparent este frumoasă fiindcă după puţin timp apar mai multe neplăceri provocate de minciună:

- dispreţul semenilor,
- mustrarea conştiinţei,
- pierderea prestigiului,
- lipsa de verticalitate morală,
- o viziune nerealistă asupra lumii
- sau o stare de nelinişte şi nervozitate continuă.

---

[139] Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

[140] A se vedea *Adevărata pocainţă. O tâlcuire profundă a Psalmului 50* (Editura Agapis, 2018).

[141] Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

Că diavolii au o anumită tehnică de a ne atrage la minciună ne-o spunea tot părintele Teologos: „acuma, trebuie să știți că atunci când diavolii văd că ne îndepărtăm ca de ciumă de dorința de a deveni plăcuți, de glume și, în general, de minciuni atunci încep să ne momească cu gânduri zicând: „Nu întrista pe semenul tău!” sau „Nu te arăta pe tine mai iubitor de Dumnezeu sau mai deștept decât cei de față!”. E, fraților atunci trebuie să sărim de acolo – să nu zăbovim! Să căutăm să ieșim rapid din atmosfera respectivă, din mediul respectiv, pentru că dacă nu, atunci în clipa în care ne rugăm o să ne vină în minte toate minciunile respective sau cele care stârnesc râsul, ba uneori și cele care ne stârnesc plânsul – calomniile, fraților. Și astea tot o formă de minciună sunt.

Dincolo de asta, se impune nu numai să ieșim din atmosfera respectivă, ci chiar mai mult – să ne gândim la judecată unui Dumnezeu drept, dar și iubitor ca să risipim toate aceste gânduri de râs sau de deznădejde care ne vin. Fraților, când ieșim din astfel de medii care sunt toxice din punct de vedere duhovnicesc, să nu se gândim prea mult cum ne privesc ceilalți; chiar se merită, după cum spune Sf. Ioan Scărarul, să fim stropiți cu puțină slavă deșartă și astfel să ne aflăm pricină de folos multora. Unde mai pui că oamenii o să ne vorbească aparte de bine sau chiar de rău după ce plecăm din locul respectiv. Înțelegeți?”[142]

Ceea ce se poate vedea în lumea noastră este că sunt mulţi care acceptă minciuna în viaţa lor fiindcă ei susţin că nu sunt sfinţi şi că numai sfinţii nu mint deloc. La fel de bine extreme aceasta merge atât de departe că sunt mulţi care susţin că de fapt este clar că Dumnezeu nu minte fiindcă El este o fiinţă supranaturală şi poate tot ceea ce vrea. Noi suntem oameni simpli şi naturali şi prin urmare este firesc să minţim şi să trăim în minciună. Să fie lucrurile chiar aşa?

Adevărul este că cu adevărat Dumnezeu nu minte. În mai bine de 7500 de ani de interacţiune dintre Dumnezeu şi om nu a fost prins Dumnezeu că minte. Ceea ce trebuie să ştim că noi ne putem face părtaşi vieţii lui Dumnezeul. Cultul sfinţilor din creştinismul ortodox ne spune că Dumnezeu este dispus să îşi comunice sfinţenia Lui.[143]

Cu privire la această cazuistică cu care se confruntă omul în viaţa lui cu privire la conflictul dintre minciună şi adevăr tot părintele Teologos spunea: „desigur că dincolo de dorința de a fi plăcuți, oamenii mai mint și din frica pedepsei. Desigur că în acest caz Domnul este mai îngăduitor. Asta nu înseamnă că trebuie să mințim în aceste cazuri, însă, sigur este o greșeală mai mică decât în cazul în care cineva minte ca să-i facă rău celuilalt, ori pentru interes – chiar și dacă acest interes este de a stârni râsul celorlalți. Bineînțeles, vorbim de interes egoist… Altceva este în clipa în care vrei să odihnești pe celălalt și atunci întotdeauna se poate prin adevăr pentru că Dumnezeu îngăduie adevărul.

Există desigur și cazul rar când dorim să protejăm pe cineva – când iarăși Domnul este îngăduitor, însă mare, mare atenție în ce constă această protecție pentru că minciuna respectivă este ca și acea lamelă de oțel încovoiată de care vorbeam la începutul cuvântului nostru. Trebuie să înmuiem duritatea lamelei prin lacrimi și pocăință, fraților. Să ne pocăim, să zicem „Doamne, iartă-mă!”[144]

Este bine să ştim că în plan moral între adevăr şi minciună se dă o adevărată luptă şi teritoriul este sufletul nostru. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că minciuna este modul

- deplin,
- total
- şi natural

în care vieţuiesc dracii.

Din mai toate interacţiunile sfinţilor creştin ortodocşi cu dracii s-a putut vedea că mai tot ceea ce au spus au fost minciuni. Diavolii vor să fim ca ei: mincinoşi. Nu trebuie să ne amăgim în acest sens. Cu cât suntem mai mincinoşi cu atât mai mult actualizăm energiile drăceşti în viaţa noastră.

Mai nou se poate vedea că este la modă să minţi fiindcă minciuna ţine de şmecherie. Sunt mulţi şmecheri în jurul nostru. Ei fac ca lumea să nu meargă înainte. De ce? Fiindcă şmecheria nu este un lucru serios. “Şmecher” vine de la faptul că boierii olteni care aveau podgorii au angajat câte un specialist în degustarea vinurilor. Cum în germană cuvântul “schmecken” înseamnă a avea gust, a fi bun la gust, s-a ajuns ca specialistul

142 Idem.
143 A se vedea Peter Brown, *Cultul sfinţilor* (Timişoara, 1995).
144 Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

respectiv, pe care nu îl puteai păcăli cu vin prost, să fie numit "şmecher", adică un individ isteţ, imposibil de fraierit. El era mintea limpede."[145]

Doi călugări creştin ortodocşi discutau într-o zi.

- Ştii ce nu mi-a plăcut mie în lume?
- Nu.
- Minciuna.
- Minciuna?
- Da.
- De ce?
- Se minţea mult în jurul meu.
- Asta aşa este.
- Nu îmi place să mint.
- Dar nici să fi minţit?
- Da.
- Nici mie.
- Totuşi trebuie să fi conştient de un lucru.
- Care?
- Noi monahii nu urâm lumea.
- Nu?
- Nu.
- De ce?
- Cum de ce?
- Lumea zace în păcat.
- Lumea este creaţia lui Dumnezeu.
- Ştiu asta.
- Deci este bună.
- Oare?
- Da.
- Cum?
- Trebuie să ne rugăm pentru lume şi mântuirea ei.
- Crezi că aceste rugăciuni au un efect?
- Da.
- Cum?
- Nu ştim noi cum se foloseşte Dumnezeu de rugăciunile noastre.
- Înţeleg.
- Bine.
- Şi cum îi vezi tu pe călugări?
- Destul de bine.
- De ce?
- În ce sens?
- Noi nu suntem de folos lumii.
- În sensul că nu producem nimic?
- Da.
- Noi facem ceva care este folositor pentru lume.
- Ce?
- Tocmai ţi-am spus.
- Anume?
- Noi ne rugăm pentru lume.
- Nu ştiu ce să spun.
- O să îţi spun o întâmplare adevărată în acest sens.
- Chiar te rog.
- Este destul noi călugării.

[145]https://alba24.ro/smecher-fraier-si-misto-cum-au-aparut-in-limba-romana-si-ce-insemnau-initial-aceste-cuvinte-593580.html (accesat pe 14.02.2025).

- Spune.
- Un tânăr s-a decis să se facă călugăr.
- Şi?
- S-a dus la tatăl lui care este destul de bogat şi i-a spus.
- Ce?
- Tată m-am decis.
- Ce anume?
- Vrea să devin călugăr.
- Călugăr?
- Da.
- Tu vorbeşti serios?
- Da.
- Nu se poate.
- Ce anume?
- Să te faci călugăr.
- De ce?
- Şi cu averea şi banii mei cum rămâne?
- Adică?
- Suntem bogaţi.
- Şi?
- Ai asigurată o viaţă fără de nici o problemă.
- Ştii ce?
- Ce?
- Nu am să mă fac călugăr numai cu o condiţie.
- Care?
- Dacă vei căuta să nimiceşti un obicei rău din ţinutul nostru.
- Ce obicei?
- Dacă îi vei face pe oamenii din ţinutul nostru să nu mai moară.
- Cum adică?
- Nu vezi că în ţinutul nostru există acest obicei prost ca oamenii să moară?
- Tatăl a tăcut.
- De ce?
- A căzut pe gânduri.
- De ce?
- Răspunsul fiului său a fost înţelept.
- Şi ce a urmat?
- Tatăl s-a răzgândit.
- Adică?
- I-a spus fiului său.
- Ce?
- Fiule poţi să te duci la mănăstire.
- Îţi mulţumesc.
- Pentru nimic fiul meu.
- Asta este toată întâmplarea?
- Da.
- Frumoasă.
- Aşa este.
- Deci vezi?
- Ce anume?
- Călugăria este un fel de răspuns al omului în faţa morţii.
- Se poate spune şi aşa.
- Sigur că se poate.
- Aşa este.[146]

[146] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Că minciuna este toxică ne-o spune tot părintele Teologos: „fraților, nu e bine pentru curățenia minții să fim într-o atmosferă toxică din punct de vedere duhovnicesc care împinge la minciună. Minciunile sunt foarte toxice, chiar dacă se prezintă dulceag. Fraților, nu socotiți că e păcat mic asta pentru că Duhul Sfânt zice prin David zice la Psaltire către Dumnezeu: „Vei pierde pe toți cei ce grăiesc minciună".

Acum o să ziceți că unii oameni fac adevărate campanii bazate pe minciună mai mult sau mai puțin evidentă, mai mult sau mai puțin depărtată de adevăr ca să-i facă pe oameni să aleagă ce doresc ei – și aici nu mă refer neapărat la alegerile politice, ci și la tot felul de alegeri – de exemplu și la cele economice, culturale, adică ce cumpărăm, ce artă, ce muzică ne place și așa mai departe.

Mda, însă să știți că ei o fac asta pentru că trăiesc în minciună și minciuna mare în acest caz nu sunt cele ce vă spun vouă, fraților. Minciuna mare este că ei cred că o să reușească prin metoda asta. Nu o să reușească. O să ajungă într-un loc undeva, dar care nu e al lor și o să se chinuie și ei și pe cei din jurul lor care au contact cu ei. Știți cum e ca un mădular, ca un membru care poate să fie foarte bine și să fie foarte bun în altă parte a corpului – adică a Bisericii dacă e să vorbim duhovnicește – însă acum e într-o postură care nu e a lui. Gândiți-vă cât de bună e mâna, nu? Ei, gândiți-vă ce se întâmplă dacă omul ar dori să meargă în mâini, de exemplu. Înțelegeți? Nu se potrivește."[147]

CONCLUZII

Cartea noastră se vrea o
- încurajate,
- un impuls,
- un puseu
- şi îndrumare

să slujim adevărului fiindcă în acest mod ajungem să fim plăcuţi lui Hristos. Am spus că nu poate să existe adevăr fără de Hristos şi trebuie să devenim conştienţi de acest fapt.

Am vorbit în această carte că una dintre cele mai
- grave
- şi mai demonice

forme de minciună este minciuna religioasă. Că sunt mai multe minciuni religioase în lumea noastră ne-o spune mulţimea de religii care există. Religiile nu se înţeleg unele cu altele deşi există un singur Dumnezeu peste toţi.[148]

Despre faptul că minciuna este o pervertite și o divizare a ființei tot părintele Teologos ne spunea: „ruperea, divizarea, păcatul este minciună, știrbire existențială. Din cauza asta spovedania este secretă. Pentru că dacă ar fi publică ne-ar împinge întru divizare, întru întunericul minciunii. Celălalt n-ar rezista când ar afla și s-ar rupe de iubirea lui Hristos care îi asigură starea de Adevăr iubitor relativ la toți. Desigur că adevărul trebuie spus în clipa în care ascunderea acestuia este periculoasă pentru cel care nu știe realitatea, chiar dacă există divizare pentru că evităm o divizare mai mare, un păcat mai mare. Totdeauna căutăm cea mai mică divizare relativ la Hristos în timp și spațiu."[149]

Minciuna din jurul nostru ajunge să ne afecteze sufletul şi mintea fiindcă în mod natural omul tânjeşte după adevăr. Am arătat în paginile acestei cărţi că de cele mai multe ori mincinoşii sunt daţi la o parte de societate. Mai ales în politică să spun minciuni mari fiindcă ş banii care se învârt acolo sunt mulţi. Prin urmare am vorbit în această carte că minciuna este o
- realitate,
- un adevăr,
- o constantă
- şi o conduită

a lumii noastre de azi.

---

[147] Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

[148] A se vedea Philiph Lemasters, *Credința uitată. Vechi adevăruri din răsăritul creştin pentru creştinii contemporani* (Iaşi, 2016).

[149] Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

Pentru a îşi atinge scopul egoist şi meschin ei bine oamenii de azi ajung să mintă şi să înşele uitând cuvintele emblematice a lui Hristos: „vă spun că pentru orice cuvânt deşert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecății" (Matei 12, 36).

Am găsit că poate să fie folositor faptul că punem în fața cititorului o carte despre

- conflictul
- şi contrastul

dintre adevăr şi minciună.

Aceasta fiindcă sunt mai multe domenii de activitate în care oamenii se confruntă cu acest conflict care este cu adevărat unul existențial. Aceasta fiindcă este bine să ştim că şi ortodoxia noastră este una existențială.[150]

Este bine că cu cât mai mult ajungem să fim unii care să ne solidarizăm în jurul adevărului cu atât mai bine vom rezista în fața invaziei de minciună din societatea noastră. Se mintea mult în societatea noastră. Este un lucru pe care am voit să îl evidențiem în paginile acestei cărți. Se ştie că mas media a făcut o glumă despre un preşedinte al unei supraputeri mondiale care mințea mult. Mas media a spus aşa că preşedintele minte aşa de repede că ei nu au timpul necesar pentru a îl înregistra pe microfoane.

Minciuna face ca lume şi viața să nu mai fie frumoase. Tot părintele Teologos din Muntele Athos spunea: „ştiți cum e: Unul zboară drept, altul zboară şui; altul zboară peste cuibul cucului. Cine a spus asta a dedicat cartea cuiva care l-a asigurat că nu sunt diavoli după care l-a dus la bârlogul lor, – Ken Kesley, cel care a scris celebra carte „Zbor deasupra unui cuib de cuci". Știți, nu putem să judecăm pe nimeni, fiecare zboară unde poate – însă numai „Anormalul" Hristos relativ la această lume anormală este singurul reper de normalitate, de adevăr, mai ales azi. Hristos e Adevărul.

Despre ce este vorba în carte? Pe scurt, este vorba de un om normal care intră într-un spital de nebuni. Omul este acuzat de coruperea unei minore şi, ca să scape, simulează că e nebun şi astfel ajunge într-un ospiciu. Acolo, însă, constată gradual că sora şefă este mult mai periculoasă, mai nebună decât nebunii de acolo. Înțelegeți? Într-un final nu mai ştii cine este nebun: el, medicii, sora şefă, nebunii de acolo… cartea este foarte tare, mai ales pentru că este povestită din perspectiva unuia dintre nebunii de acolo."[151]

Minciuna este pocire a realității sufletului nostru. Aceasta fiindcă în această carte am arătat că sunt mai mulți mincinoşi cronici. Mincinoşii cronici sunt unii care sunt împătimiți de minciună şi tot ceea ce fac ei este să îşi atingă scopurile lor

- murdare
- şi josnice.

Minciuna este una care ne va bântuii atâta vreme cât nu vom decide să rupem orice

- legătură
- şi contact

cu ea.

Suntem persoane responsabile şi trebuie să ştim că minciuna ne face iresponsabili şi ne atacă sănătatea sufletească. Aceasta fiindcă în suflet există o tânjire după Dumnezeu care este adevărul şi garantul ultim al adevărului.

Iată ce spunea în acest sens tot părintele Teologos: „din perspectivă creştină, în tema noastră, se vede foarte clar că drama cărții se rezolvă numai prin Hristos. Lipseşte Hristos de acolo. Numai Hristos ne dă Adevărul şi modul corect de a fi într-o lume care în lipsa lui Hristos o transformă într-un spital de nebuni.

Și asta pentru că Ortodoxia nu este una dintre religii, ci este firea omului după cum spune părintele Rafail Noica – modul corect de a fi. Vedeți că astăzi foarte mulți oameni au probleme cu nervii. De ce? Pentru că tensiunea, disonanța dintre vocea Adevărului, vocea lui Dumnezeu pe care Acesta a sădit-o în noi – cu alte cuvinte conştiința noastră, fraților – şi vocea minciunii ce provine sistemul de valori antihristic pe care îl avem, sistem pe care îl avem acceptat cu forța sau acceptat din neştiință sau chiar acceptat de bună voie, este atât de mare încât tensiunea provocată de această disonanță rupe până la urmă sistemul nostru nervos şi facem cu nervii. Astfel ne însingurăm, fraților."[152]

---

[150] A se vedea Radu Teodorescu, *Ortodoxia existențială într-o lume a super-teoriilor, super-ideologiilor și super-doctrinelor* (Cugir, 2015).

[151] Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

[152] Idem.

Ceea ce am voit să spunem este că de exemplu în societățile totalitare ei bine minciuna este un lucru care este practicat sistematic şi cu o precizie sistemică. Nu trebuie să uităm acest lucru când în mai multe societăți se poate spune că există o eliminare cel puţin parţială a totalitarismului.[153]

Ceea ce trebuie să facem noi creştinii ortodocşi contemporani este să devenim cât mai conştienţi de adevăr şi de ceea ce înseamnă el pentru noi. Sunt mulţi care sunt certaţi cu adevărul. Se ştie că există o zicală că: *închisorile sunt pline cu oameni nevinovați.* De ce? Fiindcă experiența ne-o spune că sunt foarte puţini cei din închisori care îşi recunosc vina.

Despre starea de a fi în adevăr părintele Teologos spunea: „dacă rămânem în Adevăr atunci rămânem în Unire, în Marea Unire, rămânem în Hristos. Asta-i calea. Domnul a zis: „Eu sunt calea, adevărul și viața!". Să nu aşteptăm că o să găsim viaţă, în minciună, fraţilor. Niciodată. Viața se află în adevăr, în unire. Să nu vă fie frică să vă uniți, să fiți uniți! Că nu sunteți uniți… Desigur că trebuie să evităm distorsiunea, să evităm minciuna, să evităm păcatul.

Păcatul este însingurarea, minciuna, egoismul, mândria. „Știu eu mai bine!" Ce ştii tu? Nimic nu ştii. Numai în unire se arată Adevărul pentru că omul fiind după chipul și asemănarea lui Dumnezeu cel întreit, cel comunitar este o ființă eminamente comunitară. Adevărul vine numai în sfat, în sin-odos. În împreună-mergere – sinodos în greacă. Ființa Bisericii este sinodicitatea. Biserica este sinodală. Biserica nu are unitate, Biserica este unitatea. Adevărul se află numai în sfântul sinod și când spun sfântul sinod nu mă refer numai la adunarea episcopilor, sigur, tot respectul, ci sfântul sinod este orice comunitate adunată întru frica și iubirea lui Hristos. O familie, de exemplu.

Să nu uităm niciodată că Sfântul Sinod prin excelență este conlucrarea dintre Dumnezeu și om și cea mai înaltă icoană a acestui cu adevărat Sfânt Sinod este icoana Maicii Domnului cu Pruncul. Acest Sfânt Sinod a avut ca rezultat coborârea pe Pământ a lui Dumnezeu și L-a făcut om. De asemenea, a avut ca rezultat și urcarea omului în cer și facerea omului dumnezeu după har, da."[154]

Sunt multe capcane minciunii

- de a minții
- şi a fi mințit

în lumea noastră dar nu trebuie să uităm că şi pe Hristos îl avem de partea noastră. Hristos se poate spune că a murit pentru adevăr. Aceasta fiindcă El a voit să ne fie o pildă că în ceea ce priveşte adevărul trebuie să mergem până la capăt.

Nu trebuie să facem nici un fel de compromis cu minciuna. Aceasta fiindcă dacă invităm minciuna în viața noastră fără să ne dăm seama îi invităm pe draci să vină în noi.

La fel de bine tot în această carte am vorbit că nu poate să fie o cale de mijloc dintre adevăr şi minciună oricât de inventivi s-ar dovedii că sunt unii. Acesta fiindcă se poate spune că minciuna şi adevărul pot coexista într-o anumită persoană numai până la un anumit nivel.

Despre faptul că trebuie să acceptăm şi să îl invităm în viaţa noastră părintele Teologos spunea: „numai să-l acceptăm. Să acceptăm Adevărul despre noi așa cum e și nu așa cum am dori noi să fie: Dumnezeu ne spune însă noi nu primim în inima noastră. De câte ori nu le-a spus apostolilor că o să-L răstignească și o să învie! Despre înviere a fost clar: au rejectat de la început; pe când despre răstignire, chiar în seara respectivă le-a spus că „Unul dintre voi mă va vinde!" – s-au întristat pe moment însă după aceea tot au dormit în Ghetsimani. Nu acceptăm adevărul înăuntrul nostru. Energia necreată a Adevărului ca persoană, trezirea – trezvia noastră, depinde de măsura noastră duhovnicească pe care apostolii nu o aveau atunci și nici noi nu o avem azi."[155]

Această carte îşi atinge scopul dacă cititorul o găseşte ca un fel de meditaţie cu privire la tema adevărului. Am arătat că adevărul este o problemă filosofică dar nu numai filosofică ci la fel de bine şi una teologică. Nu ai cum să fie teolog creştin ortodox dacă nu eşti

- ancorat,
- prins,
- fundamentat,
- susținut
- și menținut

[153] A se vedea Alexandru Emanoil Ciobanu, *Descoperirea adevăratei libertăți* (Alba Iulia, 2008).

[154] Preot Teologos https://www.chilieathonita.ro/2022/11/29/adevarul-si-minciuna-despre-marea-unire-parintele-teologos/ (accesat pe 19.06.2024).

[155] Idem.

în adevăr. Aceasta fiindcă se poate vedea că realităţile lumii din jur sunt unele care se schimbă repede şi trebuie să ne regăsim în adevăr şi nu în minciună.

Că Dumnezeu este unul care îşi ţine cuvântul ne-o spunea Sfântul Ioan Gură de Aur: „Dar ce? Dumnezeu s-a jurat? mă poate întreba cineva. Dar pe ce s-a putut jura Dumnezeu?

- Ia seama, însă, că tot ce spune Dumnezeu aici e pogorământ. Dumnezeu numeşte jurământ întărirea făgăduinţei Sale: *îmi voi ţine jurământul cu care M-am jurat lui Avraam, tatăl tău.*

Apoi îi spune ce a făgăduit şi pentru ce s-a jurat: *Și voi înmulţi seminţia ta ca stelele cerului* (Fac. 26, 4). Asta i-o spune şi patriarhului: *Atât de mare va fi seminţia ta încât va fi egală cu stelele şi cu nisipul* (Fac. 13, 17).”[156]

Doi oameni bogaţi discutau într-o zi.

- Ştii la ce concluzie am ajuns?
- Nu.
- Tot ceea ce contează în această viaţă este bogăţia.
- De ce?
- Fiindcă ea te face fericit.
- Nu sunt de acord.
- De ce?
- Sunt lucruri mai presus de bogăţie.
- Cum ar fi?
- Nu ştii?
- Nu.
- Dumnezeu.
- Ei mai lasă-mă cu Dumnezeu.
- De ce?
- Cum să crezi în El din moment ce nu Îl vezi?
- Celulele din materialul biologic le vezi cu ochiul liber?
- Nu.
- Ei bine nici pe Dumnezeu nu Îl vezi dar ştii că există.
- Poate ai dreptate.
- Singur că am dreptate.
- Deci nu eşti de acord cu mine?
- Că bogăţia este sensul vieţii?
- Da.
- Nu sunt.
- Bine dar şi tu eşti destul de bogat.
- Văd bogăţia ca pe un dar de la Dumnezeu.
- De ce?
- Fiindcă tot ceea ce avem am primit de la Dumnezeu.
- Eu a trebuit să muncesc pe brânci pentru ceea ce am.
- Şi eu.
- Şi atunci?
- Meriţi bogăţia dar ea ţi-a fost trimisă de Dumnezeu.
- Asta aşa este.
- Gândeşte-te să sunt şi oameni săraci.
- Prefer să nu o fac.
- De ce?
- Fiindcă mă deprimă.
- Ştii de ce îmi aduci tu aminte?
- Nu.
- De o poveste care am auzit-o mai de mult.
- Ce poveste?
- Despre cum să tratăm bogăţia.
- Sună interesant.
- Este.

[156] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere,* Omilia LI, II, în PSB, voi. 22, p. 180.

- Deci spune povestea.
- Mai de mult a existat un tânăr destul de bogat pe nume Guerikus.
- Nu am auzit de el.
- Guerikus – care era foarte mândru de averea lui – era odată la biserică.
- Și?
- Acolo a putut să îl audă pe preot.
- Ce?
- Că spunea aşa.
- Ce spunea?
- „Toţi anii trăiţi de Adam au fost nouă sute şi treizeci, şi el muri.... Şi toate zilele lui Set au fost nouă sute şi doisprezece ani, şi el muri.... Şi toate zilele lui Enos au fost nouă sute şi cinci ani şi el muri."
- Nu ştiam această informaţie.
- Nici Guerikus nu o ştia.
- Şi?
- Această afirmaţie din Vechiul Testament a avut o mare influenţă asupra lui Guerikus.
- De ce?
- I-a venit acest gând.
- Care?
- O viaţă de peste 900 de ani de pocăinţă nu a putut schimba sentinţa lui Dumnezeu de a murii.
- În urma păcatului strămoşesc?
- Da.
- Înțeleg.
- Şi la fel de bine Guerikus se gândea că această viaţă lungă nu a putut să şteargă acest păcat strămoşesc.
- Al lui Adam şi Eva?
- Da.
- Şi ce a urmat?
- Ei bine Guerikus a luat o decizie.
- Care?
- Că nu este bine să fie aşa de obsedat de bogății.
- Cum sunt şi eu?
- Da.
- Interesant.
- Guerikus a putut să vadă că cu cât se gândea mai mult la moarte cu atât mai mult evita să păcătuiască.
- Am mai auzit această teorie.
- Nu este o teorie.
- Dar ce?
- Este un adevăr?
- Adică o realitate?
- Da.
- Mă surprinde acest lucru.
- Să nu te surprindă.
- Bine.
- Trebuie să ştim că bogăţia este bună atâta vreme cât nu o foloseşti abuziv.
- Adică să faci păcate cu ea?
- Da.
- Bine de ştiut.
- Mă bucur că te-ai trezit la realitate.
- Cu un prieten ca tine cum să nu?
- Lasă nu mă lăuda.
- Dar meriţi.
- Este bine să fim smeriţi.
- Asta aşa este.[157]

[157] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Iisus este garantul adevărului şi când mergem să slujim lui Hristos ştim că ne punem în slujba Lui. Hristos a făcut primul pas în spre noi. În acest sens Sfântul Clement Romanul spunea: „să privim cu ochii deschişi la sângele lui Hristos şi să cunoaştem cât este de scump (1 Petru 1,19) lui Dumnezeu şi Tatălui Lui, că, vărsându-se pentru mântuirea noastră, a adus har de pocăinţă întregii lumi.

Să străbatem cu mintea toate generaţiile şi să vedem că, din generaţie în generaţie, Stăpânul a dat loc de pocăinţă (Inţel. Sol. 12, 10) celor ce vor să se întoarcă la El.

Noe a predicat pocăinţa, iar cei care l-au ascultat s-au mântuit.

Iona a predicat ninivitenilor pieirea cetăţii lor, iar cei care s-au căit de păcatele lor au făcut îndurător pe Dumnezeu cu rugăciunile lor şi au dobândit mântuire (Iona 3, 4-10; Mt. 12, 41; Lc. 11, 32), deşi erau străini de Dumnezeu.

Slujitorii harului lui Dumnezeu, prin Duhul Sfânt, au vorbit despre pocăinţă."[158]

Cartea noastră se vrea un îndemn de a nu uita că suntem datori să slujim adevărul chiar dacă de mai multe ori nu avem o

- recompensă
- şi o răsplată

imediată pentru acest lucru.

Dacă în această viaţă am ajuns să slujim adevărul în mod constant fără doar şi poate că în viaţa de apoi vom fi cu Hristos care am spus că este Adevărul personal sau Adevărul personalizat. Fiindcă oamenii din zilele noastre nu sunt deprinşi cu răbdarea ei ajung să abdice imediat de la adevăr şi se lasă seduşi de minciunile lumii din jur.

Sfântul Clement Romanul era cât se poate de concludent când spunea că fără Hristos nu avem nici o garanţie de mântuire: „aceasta este, iubiţilor, calea în care am găsit mântuirea noastră, pe Iisus Hristos, Arhiereul (Evr. 2, 17; 3, 1; 4, 4, 15; 5, 5; 7, 26; 8, 1; 9, 11) jertfelor noastre, ocrotitorul şi ajutorul slăbiciunii noastre. Prin El căutăm la înălţimile cerurilor; prin El vedem, ca într-o oglindă, nepătata şi prea înalta Lui faţă; prin El s-au deschis ochii inimii noastre, prin El nepriceputa şi întunecata noastră minte înfloreşte la lumina Lui, prin El Stăpânul a voit să gustăm cunoştinţa cea nemuritoare."[159]

De mai multe ori viaţa ne pune în faţă greutăţi şi aceste greutăţi trebuie să ştim că sunt unele care aparent ar fi putut să fie depăşite prin minciună. Este o amăgire să credem că ieşim din greutăţi prin minciună fiindcă în nici un fel ea nu este o soluţie de lungă durată la problemele noastre.

Filosoful creştin Petre Ţuţea spunea cât se poate de concludent că pentru el Dumnezeu echivalează cu adevărul: „în faţa lui Dumnezeu nu există genii, Dumnezeu lucrând nu cu genii, ci cu oameni. Acum, mai la bătrâneţe, pot să spun că fără Dumnezeu şi fără nemurire nu există adevăr. Americanii n-au vocaţie; îl invocă pe Dumnezeu doar ca să le binecuvânteze prăvăliile. Ei gândesc negustoreşte. Exercită stăpânirea lumii doar la casele de bani."[160]

De mai multe ori adevărul este că ne simţim neputincioşi în faţa

- torentului
- şi noianului

de minciuni din societatea şi din jurul nostru. Trebuie să ştim că deşi este mai greu totuşi nu este imposibil să ajungem să slujim adevărul. Aceasta fiindcă după cum ne spunea Sfântul Atanasie cel Mare Hristos a învins moartea: „în mod sigur, odată ce Mântuitorul tuturor a murit pentru noi, cei credincioşi în Hristos nu mai murim ca odinioară din pricina legii care ne ameninţa cu moartea. Căci a încetat această osândă. Ci încetând stricăciunea şi fiind nimicită moartea prin harul învierii, de aci înainte trupul muritor se desface numai pentru o vreme, când rânduieşte Dumnezeu fiecăruia, ca să putem dobândi o mai bună înviere (Evr. 11, 35). Căci, asemenea seminţelor aruncate în pământ, nu ne pierdem prin desfacere, ci fiind semănaţi vom învia, odată ce moartea a fost desfiinţată prin harul Mântuitorului."[161]

---

158 Sf. Clement Romanul, *Epistola către Corinteni (I),* cap. 7, 4-7, cap. 8, 1, în PSB, voi. 1, pp. 54-55.
159 Sf. Clement Romanul, *Epistola către Corinteni (I),* cap. 36, în PSB, voi. 1, pp. 73-74.
160 https://adevarul.ro/stil-de-viata/cultura/petre-tutea-am-avut-revelatia-ca-fara-dumnezeu-1614579.html (accesat pe 14.02.2025).
161 Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului şi despre arătarea Lui nouă prin trup,* cap. 4, XXI, în PSB, voi. 15, p. 116.